Taksa plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXXIII. STUDENI, PROSINAC 1939. SV. 6.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Antun Goglia: Dr. Božidar Širola 113
Glavna skupština Hrvatskog Glazbenog Zavoda 129
Dr. Antun Goglia: Dvadeset i pet godišnjica smrti Ivana pl. Zajca (1831 – 1914) . . 132
Ivan Plevnik: Glagoljaško liturgijsko pjevanje 134
Ladislav Pleteš: Hrvatski simfonijski orkestar u Zagrebu 135
Vl. D.: Bilješke iz engleskoga muzikalnog života 136

NAŠI DOPISI . . . . 137—138

GLAZBENA LITERATURA . . . . 138—139

RAZNE VIJESTI: . . . . 139—144

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA 144

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

Rudolf Taclik: Hrvatske misne pjesme (Svršetak) 21
Mirko Kolarić: Blaga noći 21
Matija Ivšić: Sv. Josipu 23

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Dr. Božidar Širola, p. 113. — Assemblée générale de l' Institut musical croate, 129. — *Dr. Antun Goglia:* Le vingt-cinquième anniversaire de la mort de Ivan Zajc (*1831. † 1914.), p. 132. — *Ivan Flevnik:* Le chant liturgique en glagolite, p. 134. — *Ladislav Pletež:* L' Orchestre symphonique croate à Zagreb, p. 135. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 136. — Correspondances, p. 137.—138. — Littérature musicale, p. 138.—139. — Nouvelles diverses, p. 139.—144. Nouvelles de la „Societé de Sainte Cécile", p. 144. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *Rudolf Taclik, Mirko Kolarić* et *Matija Ivšić.*

SV. CECILIJA

LIST ZA CRKVENU GLAZBU
S GLAZBENIM PRILOGOM

GLASILO »CECILIJINA DRUŠTVA« U ZAGREBU

GODINA 1939.

TRIDESET I TREĆE GODIŠTE

UREDNIK LISTA:
JANKO BARLÈ

UREDNIK GLAZBENOGA PRILOGA:
FRANJO DUGAN

U ZAGREBU
TISAK NADBISKUPSKE TISKARE

SADRŽAJ.

(Broj označuje stranicu.)

ČLANCI:

Babarović Ivo: Jedan priručnik crkvenog pjevanja 40
Barlè Janko: † Martin Borenić 64
Bučar Franjo dr.: Prigodom 100 godišnjice Augusta Šenoe 71
Bersenjev: A. P.: Ciljevi i granice muzičke umjetnosti 8
Cecilijanac: Orguljaški tečaj u Zagrebu 39
D. V.: Bilješke iz engleskoga muzikalnog života (po Musical Times) . . 19, 46, 47, 100, 136
Glavna skupština Hrvatskog Glazbenog Zavoda 129
Goglia Antun dr.: Franjo Pokorni 3
Goglia Antun dr.: Violinski virtuoz Ferdinand Laub u Zagrebu 17
Goglia Antun dr.: Dva violončelista Varaždinca 25, 57
Goglia Antun dr.: Violinista Ljerko Spiller 42
Goglia Antun dr.: Dr. Božidar Širola 84, 113
Goglia Antun dr.: Dvadeset i pet godišnjica smrti Ivana pl. Zajca (1831.—1914.) . . 132
Grdan Miroslav o.: Događaj u orguljaškoj literaturi: nova franc. izdanja Bachovih djela 16
Ivšić Matija: Svečani koncert u proslavu 70 godišnjice kanonika Msgra Janka Barlèa 45
Kokot Ivan: Smotra dječjih pjevačkih zborova 65
Krajanski Ernest dr.: Livadićiana 28
Krajanski Ernest dr.: Još o varaždinskom Musikvereinu 101
Kučinić Viktor: Parsifalov djed »Gandin« bio je podrijetlom iz okolice Ptuja . . 94
M. Z. dr.: Orazio Vecchi: L'Amfiparnaso 60
Mihoković Ivan: Narodne popijevke iz Virja 73
Mihoković Ivan: Svatovski običaji u Virju 74
Pavelić Milan: Duhu svetomu 68
Pleteš Ladislav: Hrv. simfonijski orkestar, Zagreb 135
Plevnik Ivan: Cecilijanski odgoj klera 8
Plevnik Ivan: Limena glazba u procesijama 59
Plevnik Ivan: Glagoljaško liturgijsko pjevanje 134
Pravila za Cecilijina društva. Nacrt 15
Sokol Bernardin dr.: »Gospin plač« na otoku Hvaru 95
Vajs Josef dr.: Kanon hrvatsko-glagoljskog vatikanskog misala XIV. vijeka . . . 1
Vajs Josef dr.: Misni red najstarijeg glagoljskog misala 85
Vidaković Albe: Novo monumentalno izdanje svih djela Iv. Petralojzija Palestrine . 4
Vidaković Albe: Licinio Refice: Margherita da Cortona 33
Zaninović Antonin o.: Zadarski dominikanac fra Kornelije Nassi kao orguljaš u Bologni 70
Židovec Franjo: Josip Kolar 69
Židovec Franjo: Pučke popijevke iz Kalinovca 72

NAŠI DOPISI:

Jerusalem (Franković J. o.) 48. — Irig 47, 106, — Janjina (Selak K.) 108. — New-Yersey (Kuharec J.) 48. — New-York (Kuharec J.) 137. — Novisad (Preprek St.) 137. — Osijek (Puklavec F.) 20. — Petrinja (S. S. S.) 108. — Petrovaradin (Preprek St.) 19. — Sinj (Glibotić J. dr.) 75. — Split (Plevnik I.) 49. — Subotica 106. — Zagreb (Pleteš L.) 138. — Zemun 49.

GLAZBENA LITERATURA:

Balkanski koncert u Beču 51
Cerkveni Glasbenik 51, 76
Djela naših umjetnika u tuđini 111

Dominis V.: Uspomena iz Bosne 22
Iz moje domovine 22
Seosko prelo 22
Veseli guslači 22
Kroz splitsku rivu 22
Gajdarov Boris: Jurošeski drugar 76
Grum Anton: Maša za mladino 76
Grum Anton: Šolske proslave 76
Harmonia Sacra 21
Hrvatski Crkveni Kantual: Snižena cijena 50
Katholikus Kantor 111
Lajovčeva čitanka 76
Magyar cantuale 21
Ocvirk Ivan: Jugoslovenske melodije za limenu glazbu 111
Paščan Kojanov Svetolik: Pevanka za 1. razr. srednjih i građanskih škola . . 110
Pavelić Milan: Pod okom Gospodnjim 109
Sokol Bernardin dr. o.: Hrvatsko selo 76
Širola Božidar dr. — Uspjeh njegova oratorija sv. Ćiril i Metodije u Americi . . 50
The Caecilia 51, 77
Vavlin Evgenij: Škola za klavir 110
Varaždinske Novosti o člancima dr. A. Goglie i dr. E. Krajanskoga 76
Vecchi Orazio: L'Amfiparnaso 60
Vodopivec Vinko: 9 Blagoslovnih pesmi 110
Zeitschrift für Musik o Borisu Papandopulu 22
— o Lhotkinom baletu 50
— o operi u Beogradu 77
Železnik Martin: V Zakramentu 76
— Štiri blagoslovne pesni 76
— Šest Marijinih pesmi 76
»Život s Crkvom« 21

RAZNE VIJESTI:

23, 51, 77, 112, 139

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA:

24, 55, 112, 144

GLAZBENI PRILOZI:

Dominis V.: O Prečista, za soprane i alt 5
Ivšić Matija: Biserjem sjajnim. Muški zbor za vjenčanje 7
Ivšić Matija: Sv. Josipu 23
Kolarić Mirko: Blaga noći 21
Luževič Franjo: Ave Maria. Tenor selo i orgulje 2
Magdalenić Miroslav: Zdravo Tijelo. Mješoviti zbor. 15
Odak Krsto: Svrši stopi moje. Za bas solo, mješoviti zbor i orgulje 1
Sertić Nikola: Divnoj ćakle 12
Taclik Rudolf: Zdravo Marijo. Za srednji glas i orgulje 6
Taclik Rudolf: Hrv. misne pjesme. Mješoviti zbor 16
Vanino M. dr. (napjev) — Kirn Jelisava s. (harmonizirala): Riječ Svevišnja se pojavi. Troglasno 13

UMRLI:

Bittner Julius (na omotu). — Blum Georg (na omotu). — Borenić Martin 64. — Drachsel Gustav (na omotu). — Egom Josef (na omotu). — Kaden Max (na omotu). — Limbert Frank dr. (na omotu). — Max Anton Fr. (na omotu). — Mitrović Andrija 139. — Moser Franz (na omotu). — Pavelić Milan 92. — Pembauer Karl Maria (na omotu). — Prelovec Zorko (na omotu). — Schmidt Franz (na omotu). — Schmidt Franz Alfred (na omotu). — Schneider-Kiseljak Mara 139. — Sprahman Ivan 140. — Škatula Ladislav 51. — Teichmüller 80. — Thiel Carl dr. 80. — Tillet A. John 46. — Vach Ferdinand 80. — Veigmann Friedrich C. 80.

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 6. NOVEMBAR-DECEMBAR 1939. GOD. XXXIII.

Dr. Božidar Širola.

O pedesetoj godišnjici njegova rodjenja.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Svršetak).

C. Melodrami.

1. Otmica. Melodram po istoimenom komičnom epu Ise Velikanovića. Skladba je napisana za recitaciju i klavirski kvartet. Izvedena na jutarnjem koncertu hrv. glazb. zavoda dne 29. I. 1922. u interpretaciji glumice Zlate Markovac i zagrebačkog kvarteta.[13] Lujo Šafranek-Kavić referira o toj glazbi u sv. Ceciliji (1922 str. 54) ovo:

»Prekrasnoj humorističkoj epskoj pjesmi I. Velikanovića, spjevanoj u najčišćem narodnom duhu napisao je Širola muziku u istom ovom duhu, naravnu, savršeno jednostavnu tako da je nastalo savršeno jedinstveno djelo. Širolina su izražajna sredstva moderna, ali ih on ipak upotrebljava tako, da je njegova glazba razumljiva i široj publici. Ovim našim prvim narodnim melodramom doprineo je autor mnogo tome, da se problem melodrame uopće raščisti. Njegova muzika dok prati recitiranje prozirna je i tako jednostavna i diskretna, da stvara željeni štimung a da ne svraća odviše pozornost na sebe. Ali kad muzika treba svoju da kaže, umeće Širola u recitaciju pauze, dok se naprotiv najveći dio recitira bez glazbene pratnje. Širola upotrebljava bosanske i srijemske narodne motive i instrumentira ih originalno.«

Glazbu tog djela izradio je Širola i kao orkestralnu suitu. (Vidi dio D br. 10).

2. Šuma Striborova. Priča iz davnine Ivane Brlić-Mažuranić, uz skioptikonske šarene slike slikarice Zoe Borelli. Melodramska recitacija uz klavirski kvintet. Širolina muzika odiše pravom poezijom priče i čistim narodnim duhom, invencijozna je i živa.

Prva izvedba bila je na intimnoj muzičkoj večeri hrv. glazb. zavoda dne 16. III. 1923. Sudjelovali: Ahmed Muranbegović, članovi marijonetskog kazališta, Elvira Maršić (klavir) i zagrebački kvartet.

Dalje izvedeno je to djelo na sijelu učenica državne II realne gimnazije u Zagrebu u počast materinskog dana dne 13. V. 1924. Poslije toga i u Lavovu. Profesor Svetislav Stančić obradio je tri stavka ovog melodrama za klavir. (Vidi F br. 6).

3. Putnik. Stihovi Isidora Poljaka. Za recitaciju i klavir dvoručno. Izvedeno u akademiji hrv. kat. literarnog društva učiteljskih pripravnica u samostanu sestara milosrdnica u Zagrebu dne 8. V. 1919.

4. Iz Danteovog „Raja“ posljednji odlomak. Za recitaciju i klavir dvoručno. Izvedeno na sijelu u samostanu č. sestara u Zagrebu god. 1912.

D. Orkestralne skladbe.

1. Notturno. Simfonijska pjesan za sopran i veliki orkestar. (Stihovi Vladimira Nazora) iz priče „Šuma bez slavulja“ zbirke „Istarske priče“.[14]

---

[13] O tom djelu izjavio se autor u Agramer Tagblattu (1922. br. 25).

[14] Vidi: »Novine« (1916. br. 29); »Novosti« (1916. br. 43); i »Obzor« (1916. br. 38).

Oblik je skladbe sasvim slobodan i ravna se prema strofičkoj gradnji pjesme. Širola je nastojao, da pogodi osnovnu elegijsku notu Nazorove poezije sa svim njenim mnogobrojnim niansama sad duboke boli, sad nabujale strasti, sad bolne osame. Bujne šare modernog orkerstra osvjetljuju i osjenjuju tu skladbu ugodjajnih dispozicija proljetnoga pjevača.

Izveden je na simfonijskom koncertu mladih hrvatskih skladatelja u hrv. narod. kazalištu dne 5. 7. i 10 veljače 1916. Ova priredba bila je od velike važnosti u povijesti našeg narodno-kulturnog života, jer je pokazala, da se naša moderna glazba počela ozbiljno i lijepo razvijati.[15]

U skladbi Notturno pjevala je sopransku dionicu (Slavulja) Katica Fran. Dirigent cijelog koncerta bio je F. Rukavina.

2. Pod palubom. Popijevka za bas i orkestar. (Stihovi Vladimira Nazora.) Neizvedeno.

3. Svečana Uvertira A-dur. Izvedena po beogradskoj filharmoniji na svečanom simfonijskom koncertu dne 6. VI. 1922 u Beogradu u čast vjenčanja Njeg. Vel. Kralja Aleksandra I. sa rumunjskom princesom Marijom. Dirigirao K. Baranović.

4. Koncertna Uvertira E-mol. Izvedena na koncertu zagrebačke filharmonije dne 6. II. 1927.

Večer (7. II. 1927.) referira o toj skladbi:

»Ovoj uvertiri mogli bi dati pripomenak: u narodnom duhu. Sva je sazdana na narodnim motivima i kao takova dobro instrumentirano sjedinjena. Dojam jedinstven, bez velikih efekata, imade mnogo ozbiljnih zamisli dotjerane sinfonije-uvertire. U svemu, više poezija muzike u ritmu skladna zvuka.«

Ova uvertira je takodjer izvedena na simfoničkom koncertu u Bratislavi, obdržavanom u slovačkom narod. kazalištu, dne 12. I. 1934. Svirao je bratislavski simfonički orkestar pod ravnanjem Karela Nedbala.

List „Slovak" (16. I. 1934.) referira o toj skladbi:

»Simfonički koncerat 12. o. mj. u Slovačkom narodnom kazalištu. Dosta raznolik i vrijedan simfonički koncert priredili su »Prosvjetni savez« i »Slovačko narodno kazalište« toga dana na večer. Na rasporedu bila je najprije koncertna uvertira od B. Širole, najistaknutijega hrvatskog skladatelja. Spomenutoga naime poznamo sa glavnog pokusa zagreb. pjevačkog društva »Kolo«, kad su njegovo oratorijsko djelo »Život Ćirila i Metoda« spremali za muzički festival u Frankfurtu. Već smo ga tada upoznali kao finu, skladnu slavensku dušu. Uistinu učeni Hrvat. Uistinu uzorni, skromni učenjak, koji ide stopama svojih ideala i stopama rodne grude. Najprvotnija osebina njegova svježeg stvaranja je neki klasički oratorijski ili koralni karakter. Izlazio je kao iz izvora pučke muzike. U tom se čisto duhovnom slogu kreće i njegova novija koncertna uvertira usklađena u svakom: harmoničkom, melodičkom i ritmičkom pogledu. Duh ponovno samo čist. Na instrumentaciji osjećate i čujete miris pjevanja, koralnosti i hrvatske — slavenske tankoćutnosti. B. Š. je u tom djelu već sasvim ujednačen, smiren, individualno izgrađeni umjetnik. I dodajemo: u duhu vremena i u duhu slavenske moderne.

5. Na vrelu Bosne. Izveo glazbeni orkestar naše domobranske glazbe dne 9. III. 1912. pod ravnanjem kapelnika Ivana Muhvića na koncertu u Royalu i na promenadnom koncertu na Zrinjevcu god. 1912. (Vidi Popijevke Hc 13)

6. Comerto da Camera za dvije flaute i komorni orkestar. (1. Ricercar, 2 Canzon i 3. Finale).

Izvedeno na muzičkoj večeri hrvatskog glazbenog zavoda dne 17. II. 1928. Sudjelovali: Flaute: Karlo Krasnošenski i Franjo Brunclik i komorni orkestar zagreb. filharmonije. Dirigirao Oskar Smodek.

7. Tri ekloge (Stihovi Ignjata Gjorgića. I. Ljubavnik ucviljeni, II. Tužna ljuvena i III. Ljuvena zabava), za alt i bas uz pratnju komornog orkestra. Izvedeno na koncertu, navedenom pod 6. Alt pjevala Marta Pospišil-Griff a bas Aleksandar Griff.

8. Rêverie za veliki orkestar. Neizvedeno.

9. Simfonieta G-dur za gudački orkestar. Izvedena na koncertu zagreb. filharmonije dne 24. IV. 1939. u velikoj dvorani hrv. glazb. zavoda. Dirigent Baranović. Natko Devčić piše o toj skladbi („Večer" 25. IV. 1939):

»Djelo izrađeno je na širokoj simfonijskoj osnovici tako da je po svome obsegu i po koncepciji pojedinih četiri stavaka, zapravo prava simfonija. Iz tematskog materijala slavonskih pučkih popijevaka razvio je Širola zanimivo simfonijsko tkivo, koje se odlikuje svojim prirodnim

[15] Vidi: Dr. A. Goglia: »Orkestralna muzika u Zagrebu« str. 29.

i logičnim tokom — naročito u scherzu i finalu, gdje je karakter kompozicije pučkoj muzici najbliži. Drugi stavak imade jasnu trodjelnu formu u kojoj prvi i zadnji dio osnovan na ostinatu u pizzicatu uokviruje srednji dio strastvenoga karaktera. Prvi je stavak raden u strogoj sonatnoj formi. On imade dvije kontrastne teme, koje su u provedbi na interesantan način obradene i suprostavljene. Čitava skladba djeluje jedinstveno i invencijozno.«[16]

Drugi i treći stavak ove Sinfonijete izveo je Zagrebački komorni orkestar pod ravnanjem prof. Rud. Matza na svojoj koncertnoj turneji od 12.—19. XI. 1939. i to u Sušaku, pa u Italiji (Milano, Varese, Venezia, Trstu u radiostanici za veći broj talijanskih emisionih stanica). Talijanski su kritičari upozorili na nacijonalni značaj skladbe.

10. Otmica. Suita iz istoimenog melodrama (Vidi I. C br. 1.). Ona se sastoji iz pet stavaka. Dva stavka (guslareva priča i igra momačka) izvela je zagrebačka filharmonija na svojoj matineji u hrvatskom narodnom kazalištu dne 7. III. 1926.

Stavci jesu: 1. Uvod (dozivanje junaka); 2. Balada (Guslareva priča); 3. Scherzo (zbor Turaka); 4. Canzon (Ašikovanje), i 5. Rondo (Igra momačka).

Lujo Šafranek-Kavić pisao o toj skladbi medju ostalim (Obzor 1926. br. 66):

»Kako je melodram skroz narodna muzika, tako je prirodno i suita zamišljena i koncipirana skroz u duhu naše pučke glazbe, kojoj je autor dao zbijenu formu i umjetničko ruho. Balada građena je iz guslarskih i pijevnih tema u liniji neprestane postepene gradacije, koju kad je dosegla vrhunac, autor na vrlo duhoviti način neočekivano prekida, da završi stavak sa početnom temom karakterističnog monotonog guslarenja. U Rondu provodi autor snažnu ritmičku i dinamičku gradaciju.«

Ovu suitu izveo je u Karlovim Varima u velikoj koncertnoj dvorani Grand Hotela Popp dne 3. VII. 1926. pod ravnanjem Bruna Pleiera koncertni orkestar Karlovih Vari.

Na jugoslavenskom festivalu muzike u Pragu, koji održan od 4. do 6. XI. 1927. izvedena je cijela suita na koncertu dne 6. XI. po češkoj filharmoniji a pod ravnanjem Nike Štritofa iz Ljubljane.

11. Tri hrvatska plesa za veliki orkestar. a) Allegro vivo (Hrvatsko Primorje); b) Allegretto (Slavonija) i c) Allegro con motto (Hrvatsko Zagorje). Neizvedeno. Udesba za radio orkestar, izvedena na zagrebačkom Radiu.

12. Suita za mandolinistički orkestar. a) Podoknica; b) Menuet i c) Kolo. Neizvedeno.

E. Komorna muzika.

Širola mnogo sklada i za komornu muziku i time popunjuje takodjer prazninu, koja je u tom pogledu postojala do godine 1920. Reproduktivne komorno muzičke ustanove rado uvrštuju te skladbe u svojim programima, jer je i njihova zadaća, da propagiraju tu glazbu ne samo u domovinu već i u inostranstvu.

Široline skladbe u toj oblasti muzike jesu:

1. Gudački kvartet (D-mol medjumurski). Ovaj kvartet izveden je po prvi puta na matineji hrv. glazb. zavoda dne 20. XI. 1921. po zagreb. kvartetu.[17] Motivi su uzeti iz bogatog vrela medjumurske narodne pjesme i obradjeni su po Široli na način, koji odaje finog i razumnog muzičara.

Žiga Hirschler piše o toj skladbi: u Agramer Tagblattu (1921. br. 309):

»Širola poslužio se za ovu skladbu međumurskim narodnim pjesmama a ukrasio ih kompliciranim kontrapunktičkim tkivom i vlastitim harmonijama tako, da svaka dionica imade samostalni karakter i rijetko služi kao pratnja. U I. stavku, koji počinje krasnom elegijskom Cantilenom, primjećuju se neki nedostatci u upotrebi nekih instrumenata, dočim u daljnjem pokazuje se Širola kao vješt poznavalac te obrađuje dionice svrsi shodno. II. stavak izrađen je u slobodnoj formi a čustveni konac čini vrhunac cijelog dijela. III. stavak ima poletni ritam te je čisto nacijonalan. IV. stavak što se forme tiče jest najbolji. Na koncu djela iznenađuje autor sa Adagiom, koji začarava mistički štimung. U finalu pričinja se kao da su glazbenici upali u muzikalni tumult, dok se konačno pomire u zadnjem D mol akordu.«

---

[16] Ocjena Jure Stahuljaka (Hrvatski dnevnik 26. IV. 1939.); ocjena Stanka Stražnickoga (Novosti 27. IV. 1939); ocjena Dra B. Ivakića (Obzor 29. IV. 1939.); Dra I. Andrića (Hrvatska straža 27. IV. 1939.) i M. Majera (Morgenblatt 26. IV. 1939.)

[17] Vidi: Dr. A. Goglia: »Komorna muzika u Zagrebu« str. 22, 33 i Dr. A. Goglia: »Zagrebački kvartet, povodom petnaestgodišnjeg obstanka«. Sv. Cecilija 1934. i posebni otisak str. 4, 6.

Spomenuto udruženje izvelo je opet taj kvartet na intimnoj muzičkoj večeri hrv. glazb. zavoda dne 11. IV. 1924. Dresdenski kvartet izveo je tu skladbu u velikoj dvorani hrv. glazb. zavoda dne 31. III. 1928. Partituru te skladbe izdao je hrvatski glazbeni zavod god. 1927. medju svojim edicijama.

2. Gudački kvartet (C-dur bodulski). Prvi put izveden je taj kvartet po zagreb. kvartetu (Miranov, Graf, Arany, Fabbri) na koncertu Hrv. glazb. zavoda dne 4. V. 1935.[18]

Referent „Novosti" (5. VI. 1935.) piše o toj skladbi:

»Širola poslužio se velikim muzičkim blagom, koje leži tako rekuć zakopano na našim primorskim otocima. Vesele i tužne melodije naših Bodula toliko su originalne i primarno snažne, da su u stanju da nadahnu muzičara pa da stvori umjetničko djelo, kao što je to slučaj i ovdje. Drugi stavak je odličan. Iz njega izbija daleka i teška tuga, koja kod Bodula živi od davnih vremena. Kompozitor je majstorski komponovao ovaj stavak. Scherzo i Allegro puni su života.«

5. Trio (D-dur) za klavir, violinu i violončelo. Izveden na koncertu Hrv. glazb. zavoda dne 26. I. 1934. Svirao je zagrebački komorni trio (Milan Majer, Karlo Šulc i Miroslav Crlenjak). Ovu skladbu izdao je Hrv. glazb. zavod god. 1939. medju svojim edicijama.

6. Trio (C-dur) za klavir, violinu i violončelo. Neizveden.

7. V protuletju. Pet stavaka za sopran i gudački kvartet. (Drenek, Murve, Jagode, Bogečko groblje i Vuzem). Tekstovi Dragutina M. Domjanića. Izvedeno na koncertu Hrv. glazb. zavoda dne 24. VI. 1936. Sudjelovali Nada Tončić i zagrebački kvartet.

8. Duo (C-dur) za dvije violine. Izvedeno na zagrebačkom Radiju (violinisti Ladislav Miranov i Milan Graf).

9. Romanca za violinu i klavir. Neizvedeno.

(Ovu je skladbu udesio Širola i za violinu uz pratnju gudačkog orkestra).

10. Scherzo za violinu i klavir. Neizvedeno.

(Ovu je skladbu Širola udesio i za violinu uz pratnju gudačkog orkestra).

11. Deset malih kantata na stihove iz Gundulićevih „Suze sina razmetnoga" za sopran, alt, tenor, bas i klavirski kvartet. Izvedeno na zagrebačkom Radiu i u Novoj Gradiški samo klavirskom pratnjom. (Vidi poslije L 2. 5).

F. Klavirska muzika.

1. Prizori iz marionetske igre. Suita za klavir, sastojeća iz 9 stavaka: 1. Prolog (allegro); 2. Ples stare vještice (allegro); 3. Pjesma zlatokosog kraljevića (adagio); 4. Poskočnica budalastog sluge (allegretto); 5. Zlatna ribica (andantino); 6. Začarana kraljevna (lugubre); 8. Zmaj ognjeni (agitato) i 9. Svadbeni ples (maestoso).

Ovi stavci su značajni i invencijozni te su pisani izvrsno za klavir.

Taj novitet iznio je pianista profesor Svetislav Stančić na intimnoj muzičkoj večeri Hrv. glazb. zavoda dne 21. V. 1926. Stančić je ovu skladbu opet svirao na muzičkoj večeri Hrv. glazb. zavoda dne 25. II. 1927.

2. Tri sonatine (G-dur, E-mol, i F-dur.) Izvedene na zagrebačkoj Radio stanici.

3. Tri bagatele. Svečano (F-dur); Slijepčeva popijevka i Živo (D-mol). Neizvedeno.

4. Sonatina antica u tri stavka (A-mol). Izvedena na zagrebačkoj radio stanici.

5. Mala suita (Es-dur) u šest stavaka. Intrada, Aria, Menuet, Dudaš, Aria i Kolo. Neizvedeno.

6. Šuma Striborova. Tri karakterististična stavka (Allegretto grazioso, Quasi sarabanda i Capriccio), izradio je za klavir Sv. Stančić te svirao na intimnoj muzičkoj večeri Hrv. glazb. zavoda dne 8. V. 1925. (Vidi I. C. br. 2).

7. Bura. Fantazija (Es-dur). Neizvedeno.

8. Menuet (A-mol). Neizvedeno.

9. Dvoglasne invencije u svim dur i mol premetima. Pet od tih invencija svirala je pianistica Branka Musulin na svom koncertu u velikoj dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda dne 10. XI. 1939.

---

[18] Vidi Dr. A. Goglia: »Hrv. glazbeni zavod u decenijju 1927—1937.« (Sv. Cecilija 1937. i posebni otisak str. 16

O toj izvedbi piše —nd— (Natko Devčić) u »Večeri« od 11. XI. 1939. ovo: »Ove kompozicije odlikuju se poetskim muzičkim sadržajem i zahvalnim klavirskim stilom. Valja spomenuti, da je autoru ovdje uspjelo usprkos samog dvoglasja, da stvori zvučan klavirski stavak, tako da se te invencije često približuju tipu pravoga klavirskog preludija. Ovim klavirskim minijaturama dra. B. Š. obogaćen je znatno repertoar naših pianista.«

10. Svečano svadbeno kolo. Za dva klavira četveroručno. Neizvedeno.

11. Za orgulje: Fantazija (C-mol). Neizvedena.

G. Crkvena muzika.

a) Liturgijska.

1. Staroslavenska misa u čast sv. Jelene, za troglasni zbor i orgulje. Misa komponirana je na liturgijski staroslavenski tekst.

Izvedena je u župskoj crkvi sv. Jelene kraj Crikvenice dne 22. VII. 1928. Pjevali su neki članovi hrv. pjev. društva „Kolo“ te operna pjevačica Zdenka Zika, koja se nalazila na ljetovanju u Sv. Jeleni. Harmonij svirao je autor.[19]

2. Staroslavenski requiem za dvoglasni muški zbor i orgulje. To je prva skladba staroslavenskog requiema, dakle je već zato znatna tekovina za naše pjevačke ustanove. Kompozicija nije odveć teška. Requiem pjevan je u Zagrebu, Beču i Bratislavi. Štampan u izdanjima hrv. književnog društva Sv. Jeronima god. 1929.

3. Svjatij Bože, mješoviti zbor. Izveden je na turneji „Ćirilo-Metodskog zbora“ po Italiji i Francuskoj. Štampan u Ćirilo-Metodskom Vjesniku god. 1937.

4. Misa solemnis za dvoglasni dječački ili ženski zbor i orgulje.[20] Izvedena kao umetak u glumi „Mijsterium fidei“ (Vidi B. br. 11 na svečanoj akademiji u dječačkom sjemeništu na Šalati dne 15. X. 1931.

„Hrvatska Straža“ (16. X. 1931.) piše:

»Širolina misa je glasbeni događaj. Uzvišenost dijelova njezinih je dana kolektivno za sve. Jer zbilja je sama Sv. Misa jedan problem za glazbenika, koji treba da otkrije pravi put, jer se i tu burkaju čuvstva od pobožne i smirene molitve Kyrie eleisona do zanosnih kliktaja Glorie, Hosanna i Benedictusa, da se kroz sve to provuče zanosni Credo, pun vjere i skrušeni Agnus Dei. Širola je uspio a i dječački zbor sjemeništa pod ravnanjem učitelja glazbe M. Magdalenića je izvršio tešku zadaću.«

Izvedena takodjer u Bratislavi.

5. Misa prema hrvatskim pučkim napjevima u Potravlju u Sinjskoj Krajini za jednoglasni zbor uz orgulje.

6. Misa F-mol prema pučkim napjevima čakavskih Hrvata. Mješoviti zbor a cappela. Neizvedeno.

7. Cantus missae in honorem St. Johannis. (Posvećeno kanoniku Janku Barlèu). Četiri moteta za mješoviti zbor.

1. Introitus: In medio ecclesiae. (Štampano u glazbenom prilogu Sv. Cecilije god. 1929. br. 8.). 2. Graduale: Exiit sermo inter fratres. 3. Offertorium: Iustus ut palma florebit i 4. Post communio: Refecti cibo.

8. Missa in Anniversario Dedicationis Ecclesiae. Obradjeni koralni napjev za mješoviti zbor uz orgulje.

Sadržaj: 1. Introductio „Terribilis est locus iste“; 2. Graduale „Locus iste a Deo factus est“; 3. Alleluja „Adorabo ad templum“; 4. Offertorium „Domine Deus“ i 5. Communio ... „Domus mea“.

b) Duhovni zborovi i popijevke.

1. Plač Gospin. a) Obradba pučke duhovne popijevke iz Fojnice; b) Obradba pučkog napjeva iz Kreševa; c) Obradba pučkog napjeva iz Splita i d) Vlastita kompozicija.

Obradjeno za mješoviti zbor. Štampano u izdanjima hrvatskog književnog društva sv. Jeronima god. 1934.

---

[19] Vidi »Jutarnji list« (25. VII. 1928.).
[20] Vidi Sv. Cecilija 1931. str. 217.

2. Himna blaž. Hosani. Tekst dra V. Deželića st. za mješoviti zbor. Štampano u prilogu Sv. Cecilije 1930. br. 5.

3. Čovječjeg spasa Sijaču (Salutis humanae sator). Motet za Spasovo. Za muški zbor. Posvećeno sjemenišnom glazbenom pjev. društvu „Vijenac" u Zagrebu prigodom proslave njegove 90-godišnjice 1929.

4. Majci Božjoj od Kamenitih Vrata. Himna za mješoviti zbor. Štampano u Almanahu „Majka Božja u kamenim vratima" god. 1931.

5. U zbirci „Pjevajte Gospodu pjesmu novu" za crkvenu i svjetovnu glazbu, koju uredjuje i izdaje O. Fr. Bernardin dr. Sokol, franjevac u Zagrebu izašlo je više ciklusa pjesama. U tim ciklusima nalazimo ove Široline pjesme:

a) U ciklusu br. 1. „Slava euharistijskom Isusu" nalazi se „Divnoj dakle tajni" (Tantum ergo) za muški zbor.

b) U ciklusu br. 2. „Slava djevici majci" nalazi se mješ. zbor „Kad, o slatka majka moja".

c) U ciklusu br. 4. „Živio Papa Pijo XI." štampan je mješ. zbor „Ti si Petar"

d) U ciklusu br. 5. „Živio nadbiskup dr. Antun Bauer" nalazimo ove skladbe:

1. „Velikom svom svećeniku", mješ. zbor. Stihovi dr. V. Deželića st.

2. „Čitavog svijeta golemog vođu", mješ. zbor. Stihovi dr. V. Deželića st.

3. „Čitavog svijeta golemog vođu", mješ. zbor. Stihovi dr. V. Deželića st. (druga udesba).

e) U ciklusu br. 6. „Slava euharistijskom Isusu" nalazi se zbor za tri jednaka glasa uz orgulje „Gdje da tražim". Stihovi Danice Širola.

f) U ciklusu br. 7. „Crkvene skladbe za jedan glas uz pratnju orgulja" nalazi se duhovna popijevka „Bože moj" za tenor i orgulje.

g) U ciklusu br. 13. „Niz Ave Maria" štampana pjesma „Ave Maria" za alt i orgulje.

h) U ciklusu br. 14. „Misne pjesme" nalaze se mješ. zborovi: 1. Pred božanstvom Tvojim i 2. „Svemožni Bože".

O ovim je kompozicijama u Cerkvenom glazbeniku (god. 1930. br. 1 i 2 na str. 28) dr. Fr. Kimovec napisao ovo:

»Dr. Širola je ušesom trpek, duši mil in drag asket. Seveda pa ima v svoji asketski glazbeni zakladnici kakor srednjeveški alkimist najrazličnejše posode in retorte, v katerih po potrebi vari najrazličnejše dehtivne napoje. In prečudno spreten je: iz melodičnega ali harmoničnega niča zna kot čarovnik razviti prečudno bogatstvo. Njemu nobeno sredstvo ni tuje, in sredstva, ki bi manjšemu kot je on, zvenela odurno (n. pr. vzporedne oktave med sopranom in basom) zvene njemu dražljivo mehko in eksotično prikupno. On očividno mnogo jemlje iz narodne melodike — ne po zunanji formi, ne takozvanih »narodnih motivov«, marveč po duši. Nima tega, kar bi ušesa dražilo; toda njegova glasba kot dobre duhovne vaje učinkuje očiščujoče. Formalno harmonično redno rabi četvero- in peterozvok. Stare tonovske vrste udarjajo iz njegovih skladb, čeprav imajo pogosto videž dura in mola — seveda prez plevke dominantne harmonije — tako da mu harmonije trpko, skrivnostno zvene in je kadenciranje čisto svojevrsno. Seveda pa zna biti tudi nežen (bognedaj ta izraz istovetiti s sentimentalnim). Nad sve ljubko zveni n. pr. njegova »Divnoj dakle tajni«.«

H. Popijevke za jedan ili dva glasa i klavir.

Širola već od početka svog kompozitorskog rada sklada popevke. Skladao ih oko sto i petdeset. Ako pratimo te skladbe iz raznih godina, pokazuju nam sve faze Širolinog razvitka, koje je prolazio na polju te oblasti muzike od početka stvaranja pa do danas. U tim skladbama jasno se razabire kompozitorov razvoj u muzikalnom i tehničkom pogledu. Njegova melodika te harmonijska i ritmička podloga pratnje pokazuje stalan uspon od ranijih djela pa do najnovijih.

Većina tih popijevaka pjevana je po cijeloj našoj domovini u raznim muzikalnim priredbama po strukovnim pjevačima i amaterima, pa su uvijek bile najljepše primljene od općinstva.

Tim radom Širola je popunio jednu prazninu, koja se osjećala na koncertnom podiju, gdje valja poglavito iznašati nove hrvatske produkte te glazbe, skladane prema narodnom melosu.

a) Ciklusi popijevaka.

1. Mrazove sestrice, popijevke za jedno grlo i klavir. Stihovi dra Gjure Arnolda Posvećene zagr. nadbiskupu dru Antunu Baueru i sveučilišnom profesoru dru G. Arnoldu. Štampane u autorovoj vlastitoj nakladi. Izdano 1914.

Ciklus sastoji se od 14 liričkih pjesama a smišljen je i izradjen kao jedna glazbena cjelina, sastavljena od niza samostalnih kompozicija.

Sadržaj: Jesen je; Ne marim; De još da gledam; Mi nismo, je l' de, smijehu skloni; U jesensku — blijedu maglu; Š tija strmom spuštam se stazom; U zadnjem drhtu; Noć je mrtva; Ostavi me na čas sama; Jutro je hladno; A što si dušu kiniš; Je l' vidiš; Non omnis moriar i Evo ti pjesmica ovih. Širola pogadja instinktivno hrvatski ritam pa su mu melodije naravne i lako shvatljive. Ritmički efekti i ritmička dosljednost, jedno je od mnogih li,epih svojstava tih skladbi. Njegova kantilena je nježna i slatka.

2. Popevke I. Stihovi Drag. M. Domjanića za srednje grlo i klavir. Štampano u Edition Slave u Beču pojedinačno.

Sadržaj: Lan; Tiho prihaja mrak; Kiša; Susedovo dete; V letu; Kaj ne; Mak; Grozdje zreli i Zviranjek.

Ciklus taj izveden je na večeri jugoslavenskih pjesama u velikoj dvorani Hrv. glazb. zavoda dne 10. IV. 1919. Pjevala je Marta Pospišil.

„Jutarnji list“ (13. IV. 1919.) piše o tom:

»Fina i otmjena Domjanićeva poezija našla je u Širolinoj muzici karakterističan ekspresiv u invencijozno građenim kratkim melosnim frazama. Tehnika je individualna i snažna. U muzici ima obilje iskrenosti i topline te se nigdje ne opaža namještenost.«

3. Popevke II. Stihovi Drag. M. Domjanića za srednje grlo i klavir. Izdano god. 1922. od Matice Hrvatske.

Sadržaj: Noć; Protuletna; Popevka; Veter — zgorec; V senokošad i Puna je cveta akacija.

4. Kipci. Stihovi Drag. M. Domjanića. Štampano u Edition Čaklović 1921. sada Kugli, za sopran i klavir.

Sadržaj: Figurice; Mesečina; Kaprica i Zdenec.

Ove pjesme pjevala je operna pjevačica Maja Strozzi-Pečić na koncertu u velikoj dvorani Hrv. glazb. zavoda dne 18. XI. 1921. zatim na jutarnjem koncertu Hrv. glazb. zavoda 12. II. 1922. Na ovom pjevala je ova pjevačica i Ciklus Popevke I.

5. Iz Vrazovih „Djulabija“. Stihovi Stanka Vraza za srednje grlo i klavir.

Sadržaj: Jesen se naklanja; Tužan ti je oblak; Nesretna je ptica; Za zelen goricu i Čitavu noć.

6. U proljeti. Stihovi Vel. Dežeića st. za sopran i klavir.

Sadržaj: Zašto se; Stoji drvce; Moja dika; Teče voda; Ej, svi se momci i Na brdašcu.

7. V suncu i senci. Stihovi Drag. M. Domjanića.

Sadržaj: 1. Kaj (sopran); 2. Škrlaček (bas); 3. Brvčica (sopran); 4. Pri Kamenitih vratih (bas); 5. Dojdi (sopran); 6. Če i krova ni (bas) i 7. Fala (sopran).

Popevke 3. i 7. izdala je tvrtka Šidak u Zagrebu; popevku Kaj (1.) pod naslovom „Naša popevka“ izdala Edition Rirop u Zagrebu a popevku 4. Collegium musicum u Beogradu.

8. V zimi i snegu. Stihovi Drag. M. Domjanića za alt i klavir.

Sadržaj: Zima; Stare hiže v snegu; Zelja; Božić; V snegu i Tali se sneg.

Ciklusi pod 7. i 8. izvedeni su na Kompozicijonoj večeri autora, povodom 25-godišnjice kompozitorskog rada, koju je priredio Hrv. glazb. zavod dne 20. XI. 1936. Pjevali su: sopran Nada Tončić; alt Elza Karlovac a bas Josip Križaj.[21]

9. Uz leut (lutnju) pjevajući. Stihovi Ivana Bunića Vučićevića za tenor i klavir.

Sadržaj: Gdje kraljevstvo tve postavi; O diklo mlada; Ili mi, gospoje, moje srce vrati i Mladjahna vil moja.

10. Za izdanja Hrvatskoga glazbenog zavoda u Zagrebu uredio je dr. B. Š. „Album popjevaka savremenih hrvatskih skladatelja“. (Baranovića, Brkanovića, Cipre, Dobronića, Dugana, Gotovca, Grgoševića, Hatzea, Josefovića, Kunca, Lhotke, Lučića, Matetića, Matza, Muhvića, Odaka,

---

[21] Vidi Referat B. Ivakića (»Obzor« 1936. br. 275).

Pozajića, Pettana, Šafranek-Kavića, Stahuljaka, Širole, Štolcera i Vrhovskoga); od B. Š. je uvrštena prva popijevka iz Ciklusa 9.

11. Tri basne. Za sopran. Stihovi narodne poezije.
Sadržaj: O slipom mišu (čakavska); Žaba i rak (štokavska); Tica, lisica i pes (kajkavska).

b) Ciklusi popijevaka za djecu.

1. Dječje pjesmice iz raznih marionetskih igara. Za dječje grlo i klavir.
Sadržaj: Molitva; Popijevka Dušića Pijukala; Ples; U jagode; Popijevka Carevića; Poskočnica; Lovčeva popijevka; Popijevka o bakici; Popijevka o pčelici; Popijevka Crvenkapice: Poskočnica medvjedova; Postolareva popijevka; Rugalica; Poskočnica kuharova; Pastirova tužaljka; Rugalica Divkonjića i Vilina popijevka.
Štampano u Edition Slave.[22]

2. Abeceda za naša čeda; koja se pjeva i gleda. Izbor stihova iz pučke poezije. Sastavio Vel. Deželić ml. Crtnje Zvonka Vyroubala. 30 popijevaka za dječje grlo i klavir. Štampano u izdanjima hrv. književnog društva sv. Jeronima.
Više tih popijevaka pjevala je mala Štefica Raškaj na kompozicionoj večeri autora dne 20 XI. 1936.

3. U časopisu Nova Muzika. (Dvomesečnik za vokalno in instrumentalno glazbo: Urednik Emil Adamič; naklada Glazbene matice u Ljubljani) u godištu 1928. br. 3. imade prilog „Mala nova muzika", u kojem je štampano pet dječjih popijevaka Širole.

c) Popijevke (pojedinačne) za pjevanje uz pratnju klavira.

1. U mistične noći za sopran. Stihovi Dragutina M. Domjanića.
2. Šuma bez slavulja za koloraturni sopran. Stihovi narodne poezije.
3. Smrtni dan rujna za bas. Stihovi Miroslava Krleže.
4. Sipe kiše za srednji glas. Stihovi dra Ante Cividini-a.
5. Kroz milijun kišnih kapi za srednji glas. Stihovi Marijana Regisa.
6. Nedelja je za sopran. Stihovi dra Gjure Arnolda.
7. Der Himmel ist trüb za sopran. Stihovi dra V. Deželića ml.
8. Omfala za bariton. Stihovi dra V. Deželića ml.
9. Majka za alt. Stihovi N. Špun-Strižića.
10. Serenada za bas. Stihovi dra Vel. Deželića st.
11. U jeseni za sopran. Stihovi dra Vel. Deželića st.
12. Jesen je bila za sopran. Stihovi B. Maroševića.
13. Na vrelu Bosne za bas Stihovi B. Maroševića. Orkestrirano za domobransku glazbu. (Vidi D. 5.)
14. U jutro za tenor. Stihovi dra Vel. Deželića st.
15. Olenka za sopran. Stihovi dra V. Deželića ml.
16. Stara slika za tenor i bas. Stihovi S. S. Kranjčevića.
17. Neronova pjesma za tenor. Stihovi dra Benešića.
18. Mornar za bariton. Stihovi Franje Prešerna.
19. Španjolska romanca za tenor. Stihovi Puškina (prevod Trnskoga).
20. Ne srdi se na me za srednji glas. Stihovi R. Katalinića-Jeretova.
21. Ruža maja za srednji glas. R. Katalinića-Jeretova.
22. Sav ljubljah svijet za srednji glas, od Anonima.
23. Tko si ti za srednji glas. Stihovi M. Sabića.
24. Uranili svatovi za sopran. Stihovi narodne poezije po Kubinom zapisu iz Stolca u Hercegovini.
25. Mrki Fesić za sopran. Stihovi narodne poezije.
26. Blago suncu i mjesecu za sopran. Stihovi narodne poezije po Kubinom zapisu iz Trebinja.
27. Tjeraj ovce za visoki sopran. Stihovi Jov. Hranilovića.
28. Dvije bugarske narodne pjesme. „Karamfil" i „Žalba za mlados" za srednji glas.
29. Kuplet za staru godinu za bas. Stihovi N. N.

---

[22] Vidi »Sv. Cecilija« 1922 str. 119.

I. Zborovi.

Ovamo sam uvrstio muške, ženske, dječje i mješovite zborove sa eventualnim solom. Ovi zborovi su izvedeni na raznim priredbama.

1. De ima voda duboka. Obradjena pučka popijevka za muški zbor po Kuhačevom zapisu. Izdao Hrv. pjev. savez i Jugsl. pjev. savez. Izvedeno više puta. U Pragu pjevao „Hlahol" 20. V. 1922.

2. Zorja moja. Obradjena pučka popijevka za mješoviti zbor po Kuhačevom zapisu. Izdao Jugoslav. pjev. savez. Štampano dalje i u bugarskoj zbirci „Junošeski drugar", horsk. pjesni (1928. br. 9).

3. Daleki putovi. Obradjena pučka popijevka za muški zbor po Kuhačevom zapisu

4. Zemlja. Stikovi Drag. M. Domjanića za muški zbor.

5. Detelina. Stihovi Drag. M. Domjanića za bariton solo i muški zbor.

6. Grgur Ninski. Stihovi Vlad. Nazora. Za bas solo i veliki muški zbor. Neizvedeno.

7. Tri istarske pučke popijevke za mješoviti zbor. (Biži, biži maglina; Preporuči hodili i Kolejani). Nagradjeno na natječaju I. hrv. pjev. društva „Zora" u Karlovcu, gdje je i izvedeno.

8. Dva ženska zbora. Šuma spava. Tekst Vladimira Nazora i Cvetoči maj. Tekst O. Župančića. (kao pod 7.)

9. Bura. Stihovi dra G. Arnolda za muški zbor. Neizvedeno.

10. U slavu fra Didaka Buntića, mješoviti zbor. Neizvedeno.

11. Vi umirete. Stihovi Drag. M. Domjanića. Za mješ. zbor. Štampano u Ljubljanskom časopisu „Zbori". (Mesečna revija za novo zborsko glazbo). God. III. (1928.) br. 7. i 8.

12. Četiri popijevke za ženski zbor. Obradjeni pučki napjevi: Tužaljka, Uspavanka. Pastirska i Uspavanka. Štampano u Pevčevoj pjesmarici u Ljubljani god. VIII. (1928).

13. Duh naših predja. Stihovi Petra Grgeca za muški zbor. Štampano u Almanahu „Selo i grad" (1928—1929), koji izdaje literarna sekcija hrv. kat. akad. društva „Domagoj".

14. Za čas kratiti. Sthovi Franje Krste Frankopana (Gartlic).

Sadržaj: Život človičanski; Pastirnica; Gdo te je stvoril tako lipu; Eha srićan glas; Dobra volja; Žalosno potujenje i Zmožnost sriće. Mješoviti zborovi osim „Dobra volja", koji je muški zbor.

15. Popevka Zagrebu. (Iz operete „Z Griča u Trešnjevku"). Obradba za bas solo i muški zbor.

17. Dječji zborovi za dva glasa.

Sadržaj A B C; Kuku lele; Radojica mali i Savila se grana jorgovana. Štampano u Časopisu „Muzika" u Beogradu. God. I. (1928.) br. 4.[23]

18. Ples „Zajc-Koža". Jednoglasni dječji zbor uz klavir na temu turopoljskog drmeša. Tekst N. Prpića.

19. Mladice mi smo. Mješoviti zbor za gimnaziju u Bolu na otoku Braču.

20. Psalam 67. za veliki muški zbor.

K. Glazba za marionetske igrokaze.

Medju Južnim Slavenima prvi su Hrvati presadili marionetsku umjetnost u svoju sredinu. Prvi inicijator toga bio je akademski slikar prof. Ljubo Babić. Uz njega marljivo su prionuli na rad dr. Božidar Širola, dr. Velimir Deželić ml. te Mladen Širola. Oni su sakupili lijepi broj umjetnika i literata te osnovali u Zagrebu Marionetsko kazalište. Prikazivana je 11. IV. 1920. prva marionetska kajkavska igra od Vujca Grge: Petrica Kerempuh. Muzika kod toga jest okvir slike; marionetska igra bez glazbe suha je i nepotpuna.[24]

---

[23] Vidi »Sv. Cecilija« 1922. str. 119.

[24] Vidi Mladen Širola: Marionetsko kazalište. Zagreb 1927. Biblioteka oblastnog odbora podmlatka crvenog križa.

Širola takodjer se bavio tom muzikom i napisao glazbu za ove igrokaze:

1. Čarobna vlas. Tekst Stjepana Širole.
2. Paun djevojka. Tekst dr. V. Deželića ml.
3. Crvenkapica. Tekst Vladimira Nazora.
4. Neposlušni andjeo. Po Tolstoju.
5. Skupac. Po Držiću.
6. Divkonjić. Tekst Stj. Širole.
7. Začarani Žabac. Tekst Stj. Širole.
8. Kobilić i Lakat brade-pedanj muža. Tekst Mlađena Širole i
9 Sirotica. Tekst Mladena Širole.

(Izvedeno na škol. priredbi u zagrebačkoj preparandiji god. 1928.)

L. Razne muzikalne obradbe.

1. Obradbe hrvatskih crkvenih i svjetovnih običaja.

Te narodne običaje obradio je dr. Velimir Deželić ml., dočim je glazbu udesio Širola. Ove obradbe mogu se izvesti na pučkoj pozornici, djačkim i seoskim sijelima i na Radio-stanicama.

Jedan dio tih obradjenih narodnih običaja, koji su vezani uz crkvene svetkovine, izdan je štampom u izdanjima Hrv. književnog društva sv. Jeronima pod naslovom „Kolede" god. 1936. Slike su od prof. Zdenke Sertić. U štampanoj zbirci sakupljeni napjevi složeni su za dvoglasni dječji ili ženski dotično muški zbor bez pratnje.

Ovdje označeni običaji udešeni su za recitaciju uz omanje zborove (muške, ženske i mješovite) te eventualno za pojedina sola. Pratnja je klavirska. A cappella zborovi su posebno označeni. Svi običaji izvedeni su opetovano na zagrebačkoj Radio stanici, a neki u raznim sijelima i drugim priredbama.

1. Od Adama i Eve. Pučko prikazivanje iz požeškog kraja. Sadržaj:

Divni, jaki Bog (mješ. zbor); Melodram Vragov, naricaljka (žen. zbor); Popijevka (mješ. zbor).

2. Marija traži stan. Običaj iz Medjumurja. Sadržaj:

Haj, haj, Bog vam dobro daj (žen. zbor); Raduj se dušo (žen. zbor); Zdravo djevice (mješ. zbor); Ptičice lijepo pjevaju (mješ. zbor) i O rumena zoro jasna (mješ. zbor).

3. Betlehemari. Običaj iz starog Zagreba. Sadržaj:

O kakova to svijetlost (mješ. zbor); Na prostoj slami (mješ. zbor); Spavaj sinko (alt solo); O pastiri vjerni čuvari (mješ. zbor); Rodio se Bog i čovjek (mješ. zbor); Svim na zemlji mir, veselje (žen. zbor) i Narodi nam se (jednoglasni zbor).

4. Zvjezdari. Običaj iz Hrv. Prigorja. Sadržaj:

Dobro vam veče dao Bog (mješ. zbor); O sveta tri kralja (mješ. zbor); Sklopi blage oči (alt solo); Zdravo budi (mješ. zbor); Nebo daj oku (mješ. zbor).

5. Bijeg s djetetom Isusom. Obradjena pučka duhovna popijevka. Sadržaj:

Dobar večer ovom stanu (mješ. zbor); Bježi, Marija (mješ. zbor); Melodram — Vrbo sestro, vrbice (alt solo i žen. zbor); Ninaj, ninaj (alt solo) i Sinak djeve Marije (mješ. zbor).

6. Svijećnica. Običaj iz Hrv. Prigorja. Sadržaj:

Hvaljen Isus (žen. zbor); Čestit svijetu danak svemu (žen. zbor); Potočil Jezuš jabuku (žen. zbor); S neba gleda zvijezdica (žen. zbor); Nikaj na svetu lepšega ni (žen. zbor) i Mi molimo milog Boga (žen. zbor).

7. Zvončari. Pokladni običaj iz Kastavštine. Sadržaj:

Koračnica sopilara (2 oboe i mješ. zbor); Ide mladi Ive (mješ. zbor); Prosio starac djevojku (mješ. zbor) i Svekrvica rano rani (mješ. zbor).

8. Blagovijest. Obradjena pučka duhovna popijevka iz Dalmacije. Sadržaj:

Sada i vazda (mješ. zbor); Svet, svet, svet (mješ. zbor); Zlatnih krila anđela (sopran solo); Veliča duša moja (solo i mješ. zbor) i Marijo, majko ljubljena (mješ. zbor).

9. Plač gospin. Vidi G b 2.

10. Vazmenica. Običaj iz Hrvatskog Zagorja. Sadržaj:

O kako moga Isusa Boga (mješ. zbor); Dobri Kriste (žen. zbor); O Isuse, ja spoznajem (muš. zbor); Sretnih li vas (mješ. zbor); Aleluja (bas solo i zbor) i Isus je uskrsnuo (jednogl. zbor).

11. Zeleni Juraj. Običaj iz Turopolja. Sadržaj:

Prošo je prošo (mješ. zbor); Gorica se preodjela listom (mješ. zbor); Sv. Juraj u zelenju (mješ. zbor) i Voj Lado (mješ. zbor).

12. Križevanje. Običaj iz Slavonije. Sadržaj:

Ajte druge (žen. zbor); Mi molimo (mješ. zbor); Podižemo se (mješ. zbor) i Mi smo Vama križ donesli (mješ. zbor).

13. Tijelovo, prikaz obhoda. Sadržaj:

Hvali Sion (mješ. zbor); Zdravo tijelo Isusovo (mješ. zbor); Potočil Jezuš zlatnu jabuku (mješ. zbor); Nebesa se Božja otvorila (bas solo i mumljajući zbor) i Usta moja uzdižite (sopran solo i mješ. zbor).

14. Ivanje. Običaj iz Hrvatske gornje Podravine. Sadržaj:

Zričak zriče (žen. zbor); Idu krijesnice (žen. zbor); Grličica grkovala (žen. zbor); Na krijes (muš. zbor); Gor na gori (mješ. zbor) i Sveti Ive krijes nalaže (mješ. zbor).

15. „Petrova majka ne može u raj" obrađena pučka šaljiva popijevka. Sadržaj:

Mihael, sveti Mihael (mješ. zbor); Udijelite koru hljeba (muš. zbor); Vretena u cura i žena (ženski zbor); Bakice bi jele pogače i mesa (muš. zbor); Joj Petrova majko (sopran solo i žen. zbor); Guje će ti usne lizati (mješ. zbor) i Bijedna stvora sliku svoju (žen. zbor).

16. Žetvena kruna. Bunjevački običaj. Sadržaj:

Žito žela lijepa djevojka (mješ. zbor); Pšenica i raž i zob (mješ. zbor); S neba gleda zvijezdica (žen. zbor); Jeste li doma (mješ. zbor) i Oj djevojko (mješ. zbor).

17. Preporuči. Običaj iz Žumberka. Sadržaj:

Preporuči hodili (2-glasni žen. zbor).

18. Proštenjari. Običaj iz Hrvatskog Zagorja. Sadržaj:

Mi smo tvoji putnici (mješ. zbor); Oj mjeseče (sopran solo); Mladost, jakost i ljepota (mješ. zbor); Išla Marija pješice (mješ. zbor a cappella).

19. Berba. Običaj iz Dalmacije. Sadržaj:

Jarko sunce odskočilo (mješ. zbor); Ajde, trgačice mlada (bas solo i žen. zbor); Budila majka Ivana (sopran solo i mješ. zbor); Ajda o kršćani (mješ. zbor); Oj lozice (tenor solo i mješ. zbor) i I ova igra igrana (mješ. zbor).

20. Duša se tijelom kara. Običaj iz Bosne. Sadržaj:

Dobar večer (sopran solo i žen. zbor); Šta se sjaje (muš. zbor); Ajd' u kolo (mješ. zbor) i Svikoliki grješnici (mješ. zbor).

21. Krštenje mošta. Običaj iz okolice Križevca. Sadržaj:

Mužek se trudi (muš. zbor); Mi smo ljudi na nizini (muš. zbor); Vinske litanije (bas solo i muš. zbor); Slavna pajdašija (muš. zbor); Pijmo braćo vince (muš. zbor); Pij gazda, pij (muš. zbor) i Bog poživi sve dobre ljude (muš. zbor).

22. Katinje. Običaj iz Hrvatskog Primorja. Sadržaj:

Eto ide (muš. zbor); Pjevac pjeva (žen. zbor); Dobro jutro gospe (dječ. zbor); Zakantajmo mi dva (muš. zbor); Eto ide svaća (mješ. zbor); Djevojčica stazom prohodila (žen. zbor); Blagoslovi majko (sopran solo i mješ. zbor) i Stoj, kućo presretna (jednoglasni mješ. zbor).

23. Pirovanje u Slavoniji. Sadržaj:

Miloduh u njedrima; Sveta Trojico; I mi idemo; Mnogo ljeta; Na slavu se sleglo; Kosa ti je dugačka; U cure su crne oči; Duvaj svirče, u to jare i Hopsale, drmesale. Sve mješ. zborovi.

24. Komušanje kukuruza. Običaj iz Slavonije. Sadržaj:

Kukuruzi već se beru (mješ. zbor); Dvije druge (mješ. zbor); Tužila se (žen. zbor); Gdje je kolo (muš. zbor) i Majka Maru iz bosilja zvala (žen. zbor).

25. Gatanje vremena. Običaj iz kajkavskih krajeva. Sadržaj:

Oj pomozi, Bože; Mi idemo prek livade; Mužek se trudi; Sejala buš sejala; Preporuče hodile; Vedri vedrilo i Bratec moj lubleni. Sve mješoviti zborovi.

26. Kraljičari. Duhovski običaj iz Slavonije. Sadržaj:

Pala rosa (žen. zbor); Oj ti goro zelena (mješ. zbor); I mi idemo (mješ. zbor); Ajd' pošeći, kralju (mješ. zbor) i Sunce sije (mješ. zbor).

27. Narodna godina. Nekoliko običaja iz Slavonije i kajkavske Hrvatske za dječački ili djevojački zbor. Sadržaj:

Zvjezdari (Hrv. Zagorje); Svijećnica (Hrvatsko Prigorje); Drmeš (na fašnik, Medjumurje); Zeleni Juraj (Pokuplje); Križarice (Slavonija); Kraljičari (Slavonija); Krijesnice (Pokuplje); Žetelice (Hrvatsko Zagorje).

Izvedeno u sijelu učenica II. razreda realne gimnazije u Zagrebu dne 25. XI. 1926. Sijelo su vodili prof. B. Deželić i dr. M. Kralj. Zborove uvježbala prof. M. Lorković. Pričalica B. Slumpf.

Ovo se izvadja takodjer kao gluma. (Vidi I. A. 4. br. 11).

U listu „Krijes" god. 1927. izašla je o tom djelu brošura sa sadržajem, notama i slikama.

2. Ogledi iz stare hrvatske književnosti.

Pisani za mali ženski, dotično dječji, muški ili mješoviti zbor uz pratnju klavira. U tim se ogledima želi oživjeti stara hrvatska umjetnička književnost.

Mogu se izvesti na djačkim sijelima i na Radiju.

Izvedeni svi na zagrebačkoj radio stanici u g. 1938./39.

1. Služba sv. Katarini. — Od anonimusa. Sadržaj:

Ko čisto hoćemo na svitu živiti (jednogl. žen. zbor); K muki je pripravan (3 glasni žen. zbor); Katarina biše kraljevskog roda (žen. zbor); Isukrst bude prostit (žen. zbor); Tašćina od tašćin (jednogl. žen. zbor); Ne straši se (sopran solo i žen. zbor); Tebe smo spoznali (žen. zbor a cappella); Biči bi bijena (sopran solo i žen. zbor) i Uslišana je molitva (jednogl. žen. zbor).

2. Panonska legenda. Autor nije poznat. Sadržaj:

Blagoslovi oče (žen. zbor); Blagoslov sviju plemena (mješ. zbor); Kakvo li je žiće (bas solo i jednogl. mješ. zbor); Mudrost teci (mješ. zbor); O Grigorije (bas solo); Oskvrnjena je slika (mješ. zbor); Bože, pošalji duha svetoga (mješ. zbor) i Javio se Bog (bas solo i mješ. zbor).

3. Jeđupka. Stihovi Andrije Čubranovića. Sadržaj:

Dični gospod, gospodične (muš. zbor); Obdari te blagodari (muš. zbor); Koji ki čas vidit bude (muš. zbor); Priletit će strilovito (muš. zbor); Kako zoru sunca svitlost (tenor solo); Vazmi nevesinja (muš. zbor) i Med mi sladak nij' (bas solo).

4. Hasnovitost ze slatkem (Štefan Škvorc, Juraj Mulih i drugi savremeni kajkavski pisci). Sadržaj:

Vu svakom vremenu (mješ. zbor); Zdrava budi (mješ. zbor); O prokleta lepa mladost (mješ. zbor); Barberi su prvi ljudi (muš. zbor) i Šoštarija nije norija (mješ. zbor).

5. Suze sina razmetnoga. Stihovi Ivana F. Gundulića. Sadržaj:

A na gr'jeh ga bludnost tvoja (mješ. zbor); Ah u način poplavice (duet za alt i bas); Da su od zlata (duet za sopran i tenor); A ljepoto (duet za alt i tenor); Tako i more (duet za tenor i bas); Što je bilo (duet za sopran i alt); Lijepa je lijepost (duet sopran i tenor); A ta duša tužna (duet za alt i bas); Milosrđe je Božje (mješ. zbor) i Otac blagi (mješ. zbor).

Izvedena na djačkom sijelu u Nov. Gradiški. (Vidi I. E 10).

6. Horvatska dobrovolja. Ogledi starih kajkavskih popjevaka, zdravica i napitnica z zbirke Ladislava Forka (1823.) i Jurja Grešića. Sadržaj.

Vu zimi gorica; Ovu čašu vina; Draga moja, gospoda; Ni na svetu bilo; Anton, kaj si tužen; Ne pij, Kranjče i Tvoja su na svetu. Sve za muški zbor.

7. Zloglavac. Stihovi Antuna Reljkovića. Sadržaj:

Alaj bi se putovalo (muški dvopjev); U Dunavu risa riba (tenor solo); Šiblje se lomi (tenor i bas); Čuješ vilo (tenor solo); Šalaj momci (muš. dvopjev); Kukala je sinja kukavica (tenor solo); Tužna Janja (bas solo) i Hrani majka nevaljala sina (muš. zbor).

8. Dobri pastir. Po vitiji Petra Gregura kapucina. Sadržaj:

O potok, o voda (dječ. zbor); Fini slaviček, dragi fiče (dječ. zbor); Ovca, čuješ ovca (dječ. zbor); O pastir predobri (mješ. zbor); Vuglen, vuglena (muš. zbor); Jojna meni (žen. zbor); O pastir predobri (mješ. zbor); Za včinjene grehe (mješ. zbor) i Vezda se je spunilo (jednoglasni mješoviti zbor).

9. Horvacka od Kristuševog narodenja vitija Patra Gregura Kapucina. (Vidi I. B. br. 7.). Sadržaj:

Slušaj Kristuš (jednogl. žen. zbor); V rožnjaku je maju (jednogl. žen. zbor); Jojna, radost mine (jednogl. žen. zbor); Cvrček cvrči (dvogl. žen. zbor); Jojna, kaj bu (jednogl. žen. zbor); Dobar gulaš vinski (dvogl. žen. zbor); Rujen ima devet vinograda (dvogl. žen. zbor); Radujte se (dvogl. žen. zbor); Narodil se (jednogl. žen. zbor prema harmonizaciji Franje Dugana).

III. MUZIKOLOŠKA I INA KNJIŽEVNA DJELA TE MUZIKOLOŠKA PREDAVANJA.

1. Književna djela.

1. Pregled povijesti Hrvatske muzike. (Edition Rirop Zagreb 1922.).
U tom djelu prikazuje nam Širola sistematski razvoj hrvatske muzičke kulture. Knjiga imade pet poglavlja. 1. Muzika u predilirsko doba; 2. Pučka muzika; 3. Muzika za ilirskog pokreta; 4. Muzika u poilirsko doba i 5. Savremena muzika. Ova knjiga služi kao compendium za svakog, koji se bavi hrvatskom muzikom i o njoj piše i kao udžbenik omladini, koja se bavi muzikom; služi takodjer kao informativna knjiga o našim muzičkim prilikama.

Ovim djelom popunjena je jedna očevidna praznina, jer nismo do tada imali historiju hrvatske muzike u cjelovitom izdanju. Osim sistematskog prikaza naše muzike interesantan je dio, koji radi o počecima našeg muzičkog stvaranja uzev obzir i na našu narodnu muziku.

Strukovnu ocjenu iz pera Janka Barlè-a nalazi se u „Sv. Ceciliji" (1922. str. 139.).

2. Haydn und Beethoven und ihre Stellung zur kroatischen Volksmusik.
Predavanje prigodom Beethoven-Zentenarfeier, koja se održala u Beču od 26.—31. III. 1927. Izdana posebna brošura iz kongresnog izvještaja.

3. Zajčeva muzika Gundulićeve „Dubravke". Izašlo u knjizi „Iz Dubrovačke prošlosti", zbornik u čast M. Rešetara. (Štamparija „Jadran" Dubrovnik 1931).

4. Staroslavenski koral (rasprava). Štampano u VIII. Kolu Matice Hrvatske g. 1927.

5. O muzičkim instrumentima na slikama Bernarda Parentima u zajednici s prof, drom. Arturom Schneiderom. (Sv. Cecilija 1933. sv. 2.).

6. Muzička umjetnost i folklor (komparativna studija). Štampano u XII. Kolu Matice Hrvatske god. 1931.

Osim toga napisao je Širola mnogo muzikoloških članaka i rasprava, koji su otisnuti u Sv. Ceciliji, listu za crkvenu glazbu. (Glasilo Cecilijina društva u Zagrebu. Urednik Janko Barlè).

Više članaka, referata i kritika izašlo u muzičkom listu „Zvuku", zatim u Hrvatskoj Tamburici, u kolendaru „Danici" te u zagrebačkim dnevnicima napokon u listu Tempo, „Listy Hudebny Matice".

Dalje je uredio Širola kao tajnik humanitarnog Zagrebačkog društva „Dobrotvor" spomenspis pod naslovom „Dobrotvor", pedeset godina dobrotvornog rada 1877.—1927.

Godine pak 1937. napisao je spomenspis o šesdeset godišnjici tog društva.

Napokon Širola bio je suradnikom spomenice o četrdeset godišnjici državne srednje tehničke škole u Zagrebu (1892./3.—1932./3.).

Godine 1921. počela je Edition Slave u Beču izdavati u biblioteci muzike prevode znamenitih muzikoloških djela. Širola je preveo na hrvatski ova djela:

Mauclair: Povijest evropske muzike; La Mara: Ludwig van Beethoven; La Mara Chopin; dr. H. Riemann: Pregled povijesti muzike I. dio; Klatte: Povijest programne muzike i Vollbach: Moderni orkestar.

2. Predavanja muzikološka.

a) Opća muzika.

1. Muzika u starih Grka. Predavanje u Prosvjetnom savezu 17. XII. 1922. (Štampano u časopisu »Omladina«).
2. Najstariji muzički instrumenti. Pučko sveučilište (P. S.) 22. I. 1935.
3. Iz povijesti muzičkog pisma. P. S. 24. i 31. I. 1925.
4. Violina, njezini veliki graditelji i veliki majstori. P. S. 2. XI. 1925.
5. Grgurov koral. Akademija za kulturu duha 1926.
6. Povijest opere. P. S. 15. i 22. XI. 1927.

7. Pregled povijesti muzike. P. S. 11. II. 1928.

8. Pučka muzika kao osnov nacijonalne umjetne muzike. P. S. 15. X. 1938.

9. Od pučkih muzičkih instrumenata do današnjeg orkestra. P. S. 15. I. 1938.

10. Kriza opere i njen snošaj prema tonfilmu. P. S. 11. II. 1932. (Štampano u »Hrvatskoj reviji« 1932).

11. Češka muzika. Predavanje u Čakovcu prije koncerta u preparandiji god. 1926.

12. Život i rad Ludwiga van Beethovena. P. S. 7. III. 1927., zatim u sastanku družbe Braće Hrvatskog Zmaja 15. III. 1933.

13. Haydn u. Beethoven und ihre Stellung zur kroatischen Volksmusik. (Vidi II. 1. 2.).

14. Verdi, Obzirom na njegovu operu Falstaff prigodom prve izvedbe u Hrv. nar. kazalištu. P. S. 5. XI. 1937.

15. Rikard Wagner. Život i djela. Predavanje u sastanku Družbe braće Hrvatskog Zmaja 15. III. 1933.

16. Kako je Wagner stvarao. P. S. 25. I. 1937.

17. Wagnerova opera »Der fliegende Holländer«. U akademiji za kulturu duha 1926.

18. Wagnerova opera »Die Meistersinger von Nürnberg«. O 70 godišnjici postanka. P. S. 27. X. 1937.

19. Wagnerov »Ring der Nibelungen«. P. S. 1. 9. XII. 1936.

20. Franjo Liszt. Priredba odbora za Strossmayerov spomenik god. 1924.

21. Franjo Liszt. Povodom 50-godišnjice smrti. P. S. 14. XI. 1936.

22. Bizet. O 100-godišnjici rodjenja. P. S. 5. XI. 1938.

23. Riječ o Chopinu. Povodom 125-godišnjice rodjenja. Collegium musicum u Zagrebu 15. III. 1934.

b) Hrvatska muzika.

1. Muzika u Dalmaciji od 16. do 18. stoljeća. (Glavni predstavnik Šibenčanin I. Lukačić. Radio stanica Zagreb). R. S. 10. X. 1936.

2. Sredovječna latinska i hrvatska himnologija. (Najveći kantual »Cithara octochorda«). P. S. 24. X. 1936.

3. Pučka muzička tradicija (popijevka i svirka). R. S. 7. XI. 1936.

4. Pregled razvitka savremene muzike u Kraljevini Jugoslaviji. Sala konservatorija u Pragu 1927.

5. Jugoslavenska pučka muzika. P. S. 1922.

6. Zadaća hrvatskog pjevaštva. P. S. 15. VI. 1929.

7. Musika ilirskog doba. (Osnutak društava, škola, opere). R. S. 21. XI. 1936.

8. Muzika u prelazno doba iza lirizma. R. S. 2. I. 1937.

9. Muzika u Zajčevo doba. R. S. 1937.

10. Savremena kompositorska nastojanja (stvaranje nacijonalne muzike). R. S. 13. III. 1937.

11. Savremena muzikologija. (Resultati istraživanja pučke popijevke i svirke). R. S. 13. IV. 1937.

12. Najstarija muzička škola u Zagrebu. Na dan 106. obljetnice njezinog osnutka. P. S. 16. II. 1935.

13. Hrvatski glazbeni zavod. R. S. 1938.

14. Državna muzička akademija u Zagrebu. R. S. 1938.

15. »Lijepa naša domovina« (zajedno sa L. Marakovićem). P. S. 28. XI. 1935.

16. Vatroslav Lisinski. R. S. 5. XII. 1936.

17. Uspomena na prvu hrvatsku operu. P. S. 28. XI. i 4. XII. 1935.

18. Ostali »ilirski« skladatelji i glazbenici. R. S. 19. XII. 1936.

19. Uspomene na Ivana pl. Zajca. Družba braće Hrvatskog Zmaja 20. I. 1932.

20. Ivan pl. Zajc, ravnatelj prve stalne hrvatske opere, muzičke škole i skladatelj hrvatskih opera, zborova i popijevaka. R. S. 16. I. 1937.

21. Franjo Ksaver Kuhač, — o 100 obljetnici njegovog rodjenja. P. S. 16. II. 1935. (Štampano u časopisu »Zvuk«, Beograd 1935.)

22. O životu i radu F. K. Kuhača. Sijelo hrv. katoličkog kasina 16. XII. 1934.

23. F. Kuhač, prvi hrvatski muzikolog i izdavač pučkih popijevaka. R. S. 14. II. 1937.

24. Savremenici Zajca i Kuhača. R. S. 27. II. 1937.

25. Nikola pl. Faller. O 75-godišnjici života. R. S. 22. IV. 1937.

26. Savremeni skladatelji. (Njihove težnje i djela). R. S. 1937.

IV. ETNOGRAFSKI I FOLKLORISTIČKI RAD.

Širola je ušao u etnografiju posredstvom muzikologije. Već njegova doktorska disertacija raspravlja o istarskoj pučkoj popijevci.

Kod osnutka etnografskog muzeja u Zagrebu god. 1920. pozvan bi Širola, da suradjuje u novo osnovanom muzejskom odjelu za istraživanje pučke muzike. On se tom pozivu odazvao pa je prvo vrijeme radio kao volonter i organizirao taj odjel. Prvi njegov posao bio je, da uredi zbirku pučkih muzičkih instrumenata, kojoj je osnov činila Kuhačeva zbirka jugoslavenskih pučkih glazbala. Ova zbirka, koja je vlasništvo Hrv. glazb. zavoda predana je na molbu spomenutog muzeja na čuvanje tom muzeju dne 7. XI. 1920.

Popunjavanjem te zbirke (56 komada), nastala je brigom Širole, bogata zbirka od preko 600 primjeraka.

Uza to izradio je Širola realni leksikon pučkih mužičhih instrumenata, u koji je sabrano ne samo nazivlje instrumenata i njihovih dijelova već i označena tehnika sviranja kao i nazivlje tehnološko obzirom na izradbu tih instrumenata.

Medjutim je Širola radio kao honorirani muzikolog te uz pomoć prof. dra Milovana Gavazzia i prof. Vladimira Tkalčića uredio fonografsko snimanje te fonografski arhiv, u koji su sabrane snimke pučkih popijevaka i svirke, sačinjene dijelom u samom muzeju a najvećma na terenu.

U posebnoj kartoteci sabrani su noviji zapisi pučkih popijevaka.

Studij muzikologije prinukao je Širolu, da posveti pažnju i ostalim disciplinama hrvatske etnografije, pa je proučavao najprije narodne običaje, a onda se zanimao za zgradarstvo. Nadalje proučavao je narodnu tehnologiju kućnog obrta napokon i svu ostalu etnografsku gradju, pa je rezultate svojih istraživanja publicirao u radovima, koje ću kasnije spomenuti.

God. 1933. postavljen je Širola kustosom tog muzeja te mu je bila povjerena uprava tog instituta. God. 1934. imenovan je vršiocem dužnosti muzejskog ravnatelja a god. 1935. ravnateljem.

Ovu dužnost nije dugo obnašao, jer je u veljači 1935. opet dodijeljen u nastavničku službu, dok nije u svibnju 1935. imenovan administrativnim direktorom državne muzičke akademije.

Medjutim Širola i nadalje marljivo radi na polju etnografije i folklora te priopćuje strukovne radnje i drži predavanja.

1. Djela na polju etnografije i folklora.

U Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena, koji izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu knjiga XXVII. (1930) štampana je Širolina rasprava 1. „Problemi našeg muzičkog folklora". Ovu raspravu čitao je Širola na svečanoj sjednici akademije dne 4. V. 1929.[25]

U istom Zborniku štampana su još ova djela:

2. Kako se grade dangubice i druge tamburice (knjiga XXIX/a 1933.).
3. Pir u Dobrinju na otoku Krku (knjiga XXIX/a 1933.).
4. Svadba u Novom Vinodolskom (knjiga XXIX/b 1934.).
5. Novalja na Pagu. Narodni život i običaji (knjiga XXXI/b 1938.).
6. Hrvatski ženidbeni običaji. (Stojdraga u Žumberku; knjiga XXXII/1 1939.).
7. Kako se grade žveglice (knjiga XXVIII/2 1932.).
8. Etnografski zapisi s otoka Raba (knjiga XXVIII/a 1931.). Štampano u posebnoj knjizi (Nadbiskupska tiskara u Zagrebu 1931.).

U toj studiji govori Širola ponajprije općenito o ljudima, tipu, karakteristikama na Rabu, zatim o kućama i potanje o njihovim dijelovima, o odijelu, o plesu, muzičkim instrumentima, o pjevanju uz nekoliko primjera, popraćenim notama iz crkvenog i svjetskog pjevanja. Na kraju osvrće se na značaj narodnog pjevanja.

Jugoslavenska akademija u Zagrebu izdala je god. 1937. opsežno Širolino djelo Sviraljke s udarnim jezičkom (knjiga XXXII, 392 stranice). Sadržaj: I. dio.

---

[25] Vidi dnevnik »Riječ« (9. IV. 1930.).

Sviraljke s udarnim jezičkom bez mješine: Diple. II. dio: Sviraljke s mješinom: Mješnice, gajde i dude.

Napokon štampana je u Ljetopisu akademije (svezak 47) radnja Istraživanje muzičkog folklora u Dalmaciji.

U časopisu Narodne Starine« (god. 1930.) izašla je Širolina radnja Pučka muzika u Hrvata Čakavaca.

U Etnološkoj biblioteci, koju izdaje Etnografski muzej u Zagrebu, izašle su ove Široline radnje:

1. Muzikološki rad Etnografskog muzeja u Zagrebu. Sastavio Širola zajedno sa prof. M. Gavazzi-em. (Knjiga 12. 1931.).

2. Fučkalice. Sviraljke od kore svježeg drveta. (Knjiga 15. 1932.). U toj studiji je po prvi put iznesen detaljni način obradbe tih instrumenata.

3. Sopile i zurle. (Knjiga 17. 1932.).

4. Etnografska istraživanja i građa (običaji, rukotvorine, nošnja, nakit, zgradarstvo i popijevke). I. Svezak. Uredio Širola 1934. U tom svesku napisao je Širola ove radnje:

Zvončari. Opis mesopusnih običaja u Kastavštini, koji će skoro nestati.

Neki kućni obrti u Zelovu. Ovaj članak interesantan je, jer opisuje izradbu zemljanih lula, kamiša, smotnika i štapova u tom mjestu.

Kola u Prigorju kod Trnave općine Markuševac. To je prilog poznavanju naših primitivnih seljačkih kola.

Seljačka nošnja (zajedno s prof. Tkalčićem). Slikarije na zidu u župskoj crkvi sv. Marije Magdalene u selu Kapeli kraj Bjelovara.

Pučke popijevke u Miholjancu. U tom članku iznesen je ne samo tekst nego i napjevi mnogih pučkih popijevaka u tom kraju; i

Seljačko zgradarstvo u Žumberku. (U zajednici s prof. V. Tkalčićem).

U zbirci jugoslavenskih ornamenata, koju izdaje etnografski muzej u Zagrebu, a u svesku VI. (1934.) izradio je Širola zajedno sa prof. Zdenkom Sertić poglavlje: Pisanice.

U Sveslavenskom Zborniku, spomenica o tisuću godišnjici Hrvatskog kraljevstva (Zagreb 1930.) štampana je radnja: Tisućljetna baština svete Braće u Hrvata Čakavaca.

Napokon u Kolu Matice Hrvatske (god. 1926.) izašla je Širolina radnja: Staroslavenski koral. (Vidi II. 1. br. 4.).

2. Predavanja iz etnografije i hrv. muzičkog folklora.

Ova predavanja osim onog pod 3. držana su na zagrebačkoj Radio stanici.

1. Pokladni narodni običaji. 19. II. 1937.
2. Pučki muzički instrumenti, što ih upotrebljavaju narodi u Jugoslaviji, — najpače sviraljke — njihov zamašaj za studij prastarih kulturnih dobara. 30. VII. 1937.
3. Gajde u hrvatskom muzičkom folkloru. Pučko sveučilište 10. XII. 1933.
4. Dalmatinska narodna popijevka. 28. IX. 1937.
5. Abesinski muzički instrumenti (po dru A. Chybinskomu). 30. XI. 1935.
6. Božićni običaji katolika Hrvata. 25. XII. 1934.
7. Hrvatski uskrsni običaji. Velika subota 1939.
8. Pučki ples. 23. VI. 1926.
9. Dočekivanje Božića. Badnjak 1937.
10. Sabirači hrv. pučkih popijevaka i druge gradje hrv. muzičkog folklora. 2 predavanja.
11. Kako nastaje pučka napose hrvatska pučka melodija.
12. Osebine pučke popijevke.
13. Pučki muzički instrumenti.
14. Pučka instrumentalna muzika i njezin odnošaj prema vokalnoj muzici i prema pučkoj popijevci.
15. Značajke pojedinih folklornih područja hrvatskih.

16. Posebni tonalni odnošaji u bosansko-hercegovačkoj pučkoj popijevci.
17. Ritmika pučke popijevke i svirke.
18. Dvoglasje i višeglasje u hrvatskoj pučkoj popijevci.
19. Strani utjecaji na hrv. pučku popijevku.

Predavanja od 10. do 17. držana su u Radio stanici u sezoni 1937/38.

Svršio sam prikaz života i rada Božidara Širole. Njegov kompozitorski, muzički, književni, etnografski i folkloristički dosadanji rad velik je, — opsežan je brojem a raznovrstan je u svim spomenutim granama.

Kad Širola slavi svoju pedesetu godišnjicu života, može se mirno pokazati na taj njegov uspješan rad, koji je mnogo doprinio razvitku naše hrvatske glazbe i kulture. Neumornom kulturnom radniku čestitamo i želimo mu, da s jednakim marom i poletom nastavi svoj zaslužni rad.

Glavna skupština Hrvatskog Glazbenog Zavoda.

Dne 31. X. 1939. u šest sati poslije podne bila je glavna skupština Hrv. Glazbenog Zavoda, kojoj je prisustvovalo 29 članova. Pretsjednik dr. Antun Goglia je utvrdio, da je skupština pravovaljano sazvana i da je prisutan dovoljan broj članova te je skupštinu otvorio. Iza toga su poslani ovi pozdravni brzojavi: kralju Petru II., knezu Namjesniku Pavlu, pretsjedniku Hrv. seljačke stranke dr. V. Mačeku i banu banovine Hrvatske dr. I. Šubašiću. Skupština je na prijedlog pretsjednika izabrala iza toga perovođu skupštine i skrutatore, a zatim je tajnik dr. Artur Schneider pročitao svoj izvještaj o radu ravnateljstva u godini 1938/39. i kazao:

Hrvatski je Glazbeni Zavod nastavio svoju tradiciju, da promiče i goji glazbu i srodne joj umjetnosti, napose hrvatsku i slavensku glazbu, kako mu to nalažu njegova pravila. U tu svrhu priređivao je koncerte, promicao stvaranje hrvatskih skladatelja time, što je u svojim koncertima izvodio njihove skladbe, što je nastojao oko edicija starijih i suvremenih hrvatskih skladatelja, što je umnožavao, sastavljao i upotpunjavao svoj bogati arkiv i ustupao ga na uporabu drugim glazbenim ustanovama, što je vodio naročitu brigu oko uređenja i obnove zavodskih prostorija, kako bi one odgovarale savremenim zahtjevima, i što je, najposlije, uvažavao do krajnjih mogućnosti molbe, koje su mu stizavale od raznih društava i pojedinaca za pogodovnu uporabu dvorana i podjeljivao potpore raznim glazbenim, kulturnim i humanitarnim društvima. Ravnateljstvo Hrv. Glazbenog Zavoda održalo je u minuloj godini 11 sjednica, u kojima je raspravljalo i stvaralo zaključke o načelnim i tekućim pitanjima, koliko umjetničkim, toliko i upravnim i gospodarskim. Isto su tako i posebni odbori (onaj za edicije i onaj za orkestar) raspravljali o pitanjima svoga djelokruga i stavljali svoje prijedloge ravnateljstvu na raspravu i odobrenje.

Minule je godine priređeno 10 društvenih koncerata. »Zagrebački komorni orkestar« nastupio je u dva koncerta. U prvom, 17. X. 1938. izveo je pod upravom Lovre Matačića ova djela Mozartova: Divertimento za gudački orkestar k br. 136. i Serenata (Eine kleine Nachtmusik) k br. 525. za gudački orkestar, sa solisticom Verom Grozaj (sopran), Štefanijom Šćukanec (alt), Nikolom Šterle (tenor) i Tomislavom Neralićem (bas) djelo »Misu brevis« k br. 49., a sa mješovitim zborom Zagrebačkog komornog zbora motet »Ave verum corpus« k br. 618. U V. društvenom koncertu, 8. III. 1939., izveo je pod upravom Rudolfa Matza: Henrika Purcella »Tri komada«, Antonija Vivaldija Koncert za violoncello i gudački orkestar u d-duru op. 3/9 (solist Milovan Ećimović), J. S. Bacha Koncert za klavir, flautu, violinu i gudački orkestar (solisti: Ivan Pinkava, Juraj Hus i Ivo Maček), Antuna Dobronića dva »Jelšonska tanca« i Rudolfa Matza »Elegiju i humoresku« za violincello i gudački orkestar. Orkestar drž. Muzičke Akademije izveo je pod ravnanjem rektora Frana Lhotke u II. društvenom koncertu, dne 25. XI. 1938., a pod skupnim naslovom: »Iz hrvatske muzičke prošlosti« od Stjepana N. zvanog Spadine, plemića dalmatinskog, 12 talijanskih menueta i tri sonate iz Djela »Šest sonata za dvije violine« op. 6., pa Ivana Mane Jarnovića XII. koncert za violinu i orkestar (solist Petar Toškov). Zagrebački kvartet« izveo je na IV. društvenom koncertu, dne 25. I. 1939. gudačke kvartete Ivana Mane Jarnovića (II.), Gračanjinova u g-duru (op. 2.) i Arnolda Schönberga Gudački sekstet »Verklärte Nacht« u zajednici s Miroslavom Szenczijem (II. viola) i Pavlom Stojkovićem (II. violoncello), dok je u IX. društvenom koncertu, 8. V. 1939. slaveći dvadesetu godišnjicu svoga djelovanja izveo ova djela: Mila Cipre gudački kvartet, Vitěslava Novaka klavirski kvintet op. 12. (uz sudjelovanje Eleonore Huml) i Francesca Gemianija Concerto grosso br. 12. (Follia) iz sonate op. V. 12. Arcangela Corellia u obradbi Virgelija Novotarija za gudački kvartet, gudački orkestar, klavir i orgulje. Gudački kvartet »Sklad« (Ivan Rukavina, Filip Matheis, Miroslav Szenezi, Rudolf Matz) izveo je u III. društvenom koncertu, 19. XII. 1938. kvartete I. Haydna op. 3/3 u g-duru, Rudolf Matz »Gradišćanski« i Franza Schuberta gudački kvintet op. 163. u c-duru (I. violincello Stanko Žepić). »Zagrebački komorni trio« (dr. Milan Majer, Antun Ganozzi i Miroslav Crlenjak) izveo je u VI. društvenom koncertu, 23. III. 1939. Cesara Franka »Preludij, ariju i finale«. Josefa Suka trio op. 2. u c-mollu i Amilcare Zanelle trio op. 23. u c-mollu. Maša Majer (klavir), Antun Ga-

nozzi (violina) i Stanko Žepić (violoncello) izveli su u VII. društvenom koncertu, 25. IV. 1939., pod skupnim naslovom »Veče Beethovenovih sonata« sonate za violoncello i klavir op. 69. u a-duru, sonatu za klavir op. 31/2 u d-mollu i sonatu za violinu i klavir op. 30/2 u c-mollu. — Gjurgja Halper-Leppee uz klavirsku pratnju Borisa Papandopulo pjevala je u VIII. društvenom koncertu dne 1. V. 1939. popijevke Glucka, Monteverdija, Respighija, Brahmsa, Richarda Straussa, Širole, Šafraneka-Kavića, Grgoševića, Lhotke, Gotovca i Papandopula. — U X. društvenom kon-certu, dne 22. V. 1939. sudjelovao je orkestar Državne Muzičke Akademije pod ravnanjem pro-fesora Mladena Pozajića, dok su solisti bili Petar Dumičić (klavir) i Filip Matheis (violina), izve-dena su ova djela: Weberova uvertira »Euryanthe«, Brahmsov koncert za violinu i orkestar op. 77. i Dumičićev koncert u c-mollu op. 9. za klavir i orkestar. U ovih deset koncerata izve-dena su u svem 62 djela, i to: 27 orkestralnih, 13 komorno-muzičkih, 13 popijevaka, 1 klavirsko, 2 vokalna uz pratnju orkestra i 6 djela za pojedine instrumente s pratnjom orkestra. Od tih 62 djela bilo ih je upravo polovica (31) hrvatsko, od kojih je 25 njih bilo uopće prviput izvedeno, 3 češka, 1 rusko, 17 njemačkih, 5 talijanskih, 1 francusko i 3 engleska.

Zavodska koncertna poslovnica posredovavala je minule godine 142 puta (prema 155 u pred-prošloj godini) i to: 41 (46) plesova, čajanki i zabava, 85 (98) koncerta, predavanja i sličnih priredbi te 16 (16) učeničkih produkcija. Ove je godine posjetilo ukupno 49.105 osoba (za 230 manje nego god. 1937/38. i to zabave i čajanke 27.779 osoba (ili prosječno po priredbi 677), a koncerte, zabave, predavanja i učeničke produkcije 21.326 (prosječno samo 209). Ukupni promet blagajne bio je kod svih priredbi D 432.290.33 (za D 147.259.07 manje nego 1937/38. Minule se-zone navršilo se deset godina, otkako ravnateljstvo vodi zavodsku koncertnu poslovnicu u svojoj upravi. Dok je prije, dok je ona bila u zakupu, prosječni godišnji primitak iznosio D 68.626.—, iznosio je on posljednjih deset godina prosječno D 212.047.— dakle veći za 209%. I minule je godine bio dobitak što ga Hrv. Glazbeni Zavod ima od svoje koncertne poslovnice povoljan, što valja i s tim više istaknuti, kad se uvaži, da su se cijene za iznajmljivanje dvorane morale prema prije prosječno sniziti za 35—40%, ako se htjelo privući što veći broj interesenata. Kao uvijek do sada ravnateljstvo je i prošle godine velikom susretljivošću davalo zavodske dvorane bilo besplatno bilo uz znatno smanjenu najamninu raznim glazbenim, kulturnim i humanim društvima i udruženjima, a i pojedinim skladateljima. Besplatno su prošle godine dane dvorane Ivanu Brka-noviću i Krešimiru Fribecu prigodom njihovih kompozicionih večeri, Udruženju slušača Drž. Mu-zičke Akademije (zabava), Hrv. pjevačkoj župi »Lisinski« (komemorativno veče Nikoli pl. Fal-leru), Savskom banovinskom odboru »Crvenog Križa«, Udruzi »Za našu djecu«, »Dječjem domu«, Sveučilišnom pododboru Matice Hrvatske, Hrvatskom kulturnom društvu »Napredak« (komemora-cija Zrinskog i Frankopana, Ljubljanskoj Glazbenoj Matici. Uz sniženu paušalnu najamninu da-vana je dvorana Zagrebačkoj Filharmoniji i Komorno-vokalnom udruženju Zagrebačkih Madri-galista. Uz znatno sniženu najamninu 51 društvu i udruženju. U okviru svojih mogućnosti davalo je ravnateljstvo i minule godine novčane pripomoći, i to: Zagrebačkom komornom orkestru D 3000, Zagrebačkoj Filharmoniji D 1000, postradalim u Orlavcu D 500, Gospodarskoj slozi za po-stradale od nepogoda D 500.

Po svojim izaslanicima bio je Hrv. Glazbeni Zavod prošle godine zastupan pri jubilarnom koncertu Hrv. pjev. društvo »Kolo«, pri koncertu Glazbene Matice iz Ljubljane i pri Smotri hrv. seljačke kulture.

U nizu društvenih edicija doštampana su i bit će puštena u promet ova djela: Božidara Širole: Trio za klavir, violinu i violoncello, Franjo Dugan: Sonata za violinu i klavir, Ivan Mane Jarnović: Dueti za dvije violine u kritičkoj obradi prof. Ladislava Miranova. U pripremi nalazi se »Album popijevaka savremenih hrvatskih skladatelja« u redakciji dr. Božidara Širole. U tom albumu bit će izdano oko 35 do sada još neizvedenih popijevaka. Hrvatskom tekstu bit će dodan francuski dotično njemački prijevod. Zavodski arkiv uvećao se prošle godine nekolikim znatnim prinosima. Ravnateljstvo nabavilo je za 15.000 D glazbeni arkiv pok. nestora hrvatskih opernih partitura i preko 150 opera u izvodu za pijev i klavir, sve od reda djela, što ih je pokojnik sam dirigirao i provodio svojim bilješkama. Ovaj će se arkiv pohraniti kao zasebna cjelina u poseb-nom ormaru, kao spomen na velikog pokojnika.

I za zavodsku knjižnicu nabavljena su minule godine nekolika znatna djela. Kao uvijek dosada ravnateljstvo je iz svog arkiva posuđivalo djela »Zagrebačkoj filharmoniji« i drž. Mu-zičkoj Akademiji, a uz primjerenu jamčevinu i drugim glazbenim društvima, ustanovama i radio-stanicama.

O neuspjehu ponovne reorganizacije Društvenog orkestra u god. 1937/38. izvješteno je u posljednjoj glavnoj skupštini na ovome mjestu opširno. Uza sve to ravnateljstvo je u proračun za minulu godinu uvrstilo svotu od 25.000 D. Dne 18. II. o. g. primilo je ravnateljstvo dopis svoga člana zakladnika g. Hansa Wilczeka (koji su supotpisala još osamnaestorica amatera, (od njih desetorica izvršujućih članova Hrvatskog Glazbenog Zavoda), a kojim se traži obnova Dru-štvenog orkestra. Dopis je glasio: »Izvršujući članovi Hrv. Glazbenog Zavoda, koji su niz godina uložili mnogo truda i vremena u društveni orkestar, sa žaljenjem su gledali desorganizaciju i najzad raspad tog orkestra. Uvjereni, da društveni orkestar H. G. Z. ima vrlo važnu kulturnu zadaću, koju ne mogu rješavati profesionalni orkestri, znajući dalje, da je jako amaterstvo, pro-žeto tradicionalnom muzičkom kulturom, dika grada Zagreba, kojom je on iskočio iznad svih gradova Jugoslavije, očekivali su izvršujući članovi, da će ravnateljstvo H. G. Z. svakako po-raditi oko obnove društvenoga orkestra. Poučeni lošim iskustvima znali smo, da treba ovu obnovu izvršiti oprezno i po dobro smišljenom planu, i da to traži vremena. Međutim mnogo je razloga,

zašto mislimo, da ne valja više čekati, da je »periculum in mora«. Jedan od važnih razloga je, što će se, ako potraje pauza još dulje, raspasti jezgra amatera — izvršujućih članova. Gledat ćemo tužni prizor, da dobri i prokušani izvršujući članovi starog i uglednog H. G. Z., ako hoće muzicirati, moraju tražiti mogućnost i priključak kod drugih muzičkih organizacija. Mi smatramo, da je sadanji čas i na gledišta razvoja općih prilika u hrvatskim krajevima vrlo prikladan, da se pristupi također obnovi aktivnog muzičkog života u H. G. Z. i da to ne valja odlagati.

Stoga molimo Ravnateljstvo, da donese u tom pogledu što hitnije, svakako još u ovom mjesecu meritoran zaključak, i ako se odluči za bezodvlačnu obnovu društvenog orkestra, o čemu ne sumnjamo, da uzme inicijativu u ovom organizatornom radu u svoje ruke. Pri tomu ćemu se najspremnije staviti na raspolaganje jedan akcioni odbor izvršujućih članova. Čast nam je izvjestiti Ravnateljstvo, da je radi obnove društvenog orkestra održan dne 14. o. mj. jedan sastanak starih izvršujućih članova kao i drugih amatera, koji žele osnutak orkestra. Na ovom sastanku, sastavljen je na osnovi usmenih i pismenih prijava priloženi popis amatera, s kojima bi orkestar u prvi mah mogao sigurno računati, jer su svi voljni, da se obvežu na redovito polaženje pokusa.

I ako se izvjesni broj bivših izvršujućih članova nije izjasnio o svom sudjelovanju u orkestru, ipak se može pretpostaviti, da će se i oni, čim orkestar proradi, rado priključiti. A osim toga je u izgledu i znatan broj novih članova orkestra. Najzad smatramo, da i pitanje dirigenta ne može zadavati poteškoća, jer se povratio u Zagreb i spreman je da nastavi radom u društvem orkestru njegov bivši dirigent g. Boris Papandopulo, pod čijim je vodstvom orkestar imao najljepše uspjehe.«

Ravnateljstvo je u svojoj prvoj narednoj sjednici, dne 10. III., zamolilo svoje članove gg. dr. Viktora Boića, dr. Ivana Draganca i ing. Stanka Žepića, da u toj stvari na slijedećoj sjednici ravnateljstva iznesu svoje mišljenje i prijedloge. To je i učinjeno u sjednici od 21. IV. Mišljenje i prijedlozi izabrane gospode glasili su ovako: 1. Formacija prijašnjeg »Društvenog orkestra« gledom na općenite prilike ne dolazi u obzir, jer ne odgovara potrebitim umjetničkim zahtjevima; 2. da se članovima »Društvenog orkestra« omogući muziciranje za vlastitu zabavu uz najnužniju subvenciju, ako se odazove dovoljan broj izvršujućih članova Hrv. Glazb. Zavoda i 3. formiranje novog orkestra prema dopisu g. Wilczeka i drugova ne dolazi u obzir, jer se kosi sa stvorenim zaključkom o formiranju komornog orkestra. Ravnateljstvo se s tim mišljenjem i prijedlogom pod 2. složilo i zaključilo obavijestiti o tome sve izvršujuće članove moleći ih, da jave ravnateljstvu, žele li sudjelovati u ovoj formaciji amaterskog orkestra izvršujućih članova Hrv. Glazb. Zavoda. Od 27 izvršujućih članova odgovorila su na taj poziv trojica, dok ih 24 uopće nije odgovorilo. Ravnateljstvo žali, što se i taj pokušaj izjalovio. Međutim je g. profesor Rudolf Matz bio osnovao »Zagrebački komorni orkestar«, koji je već pri svojem prvom javnom nastupu, ljeti g. 1938., posvjedočio svu ozbiljnost svojih nastojanja i polučio potpun uspjeh u cjelokupnoj javnosti. U svom sastavu taj je orkestar ispunio ono, što je ravnateljstvo posljednjih godina uzalud očekivalo od svoga društvenog orkestra t. j. isključivo komorno muzičko udruženje. Stoga je i ravnateljstvo u svojoj sjednici dne 13. II. 1931. stvorilo ovaj zaključak:

»Hrv. Glazb. Zavod uvažava pregalački rad mladih glazbenika, okupljenih u »Zagrebačkom komornom orkestru« prati ga sa simpatijama, pa će sa svoje strane nastojati, da ovu mladu ustanovu podupre.«

Minule godine nabavljen je uz trošak od 52.000 D novi koncertni klavir Bechstein, jer je stari Bösendorfer bio već potpuno dotrajao.

I prošle godine izvedene su u zavodskim zgradama razne nabavke i popravci. Prije svega udovoljeno je već davnoj potrebi, da se u velikoj zavodskoj dvorani instalira ventilacija. Pored ventilacije provedeni su i drugi tek potrebni popravci. Tako je parketiran balkon, svi žicovodi uzidani su u zid, na glavnom stubištu popravljena su dva ventilatora, novo su slikani: glavno stubište, mala dvorana, soba za umjetnike; u II. spratu izveden je novi tarazo; ličeni su prozori u maloj dvorani te vrata u I. i II. spratu i t. d.

Nagradu ustanovljenu u spomen blagopok. društvenog potpretsjednika Vjekoslava Klaića, podijelilo je ravnateljstvo prošle godine na prijedlog profesorskog vijeća drž. Muzičke akademije gospodici Eleonori Huml, koja je s odličnim uspjehom apsolvirala.

U svojoj sjednici 2. VI. o. g. stvorilo je ravnateljstvo ovaj zaključak: Ravnateljstvo Hrv. Glazb. Zavoda podijelit će o koncu školske godine 1938/39. nagradu u spomen prvog hrvatskog skladatelja Vatroslava Lisinskoga u iznosu od 3000 D. Nagradu dobit će na obrazloženi prijedlog profesorskog vijeća drž. Muzičke Akademije u Zagrebu Hrvat-apsolvent, koji ove godine s odličnim uspjehom položi diplomski ispit s glavnim predmetom »kompozicija«. Prednost ima se dati onom kandidatu, u čijim se radovima (kompozicijama) utvrdi težnje za hrvatskim narodnim izrazom. Profesorsko vijeće drž. Muzičke Akademije predložilo je ravnateljstvu, da se nagrada podijeli u jednakim dijelovima gg. Natku Devčiću, Božidaru Mohačeku i Mladenu Stahuljaku kao jednako vrijednim apsolventima, koji ispunjuju uvjete. Ravnateljstvo je ovaj prijedlog usvojilo.

Naše je društvo o koncu minule godine imalo 210 članova, i to: 28 zakladnih i začasnih, 160 prinosnika i 22 izvršujuća. Prema stanju u pretprošloj godini, koje je iznosilo 217 članova, umanjio se broj članova za 7, i to za 6 prinosnikai 1 izvršujućeg.

Tečajem minule godine zahvalio se na časti člana ravnateljstva g. dr. Božidar Širola. Svoju ostavku obrazložio je g. dr. B. Širola ovako: »Kao skladatelj dolazio sam kao član ravnateljstva opetovano u priliku, da za vrijeme sjednica dajem svoje stručno mnijenje u mnogim pitanjima, koja su se u ravnateljstvu raspravljala. To je pak moglo izazvati dojam kod zainteresiranih umjetničkih korporacija, s kojim je Hrv. Glazbeni Zavod saradivao, da ja utječem na

odluke ravnateljstva, skrećući ih u uskom smjeru, koji je eventualno protivan interesima ove ili one umjetničke korporacije. Izlazeći iz veleuglednog ravnateljstva, u kojemu sada ostaju samo iskreni i zauzeti prijatelji hrvatske glazbene kulture, uklonit ću od sebe, a i od uglednog ravnateljstva i samu mogućnost pomisliti, da je ravnateljstvo Hrv. Glazb. Zavoda stvorilo bilo koju svoju odluku pod nekim utjecajem.«

Ravnateljstvo je, uvaživši ove razloge, prihvatilo ostavku g. dr. B. Širole i zaključilo mu izreći zapisničku zahvalnost za njegovu gotovo dvadesetgodišnju revnu i predanu djelatnost u ravnateljstvu. Žaleći, da se g. dr. Širola dijeli iza tolikih godina iz sredine ravnateljstva, ono se pouzdano nada, da će on i u buduće priklanjati pažnju ciljevima, oko kojih nastoji Hrv. Glazbeni Zavod, ne uskraćujući mu u danim zgodama svoju odličnu suradnju.

U smislu društvenih pravila ima se u današnjoj glavnoj skupštini izabrati pet članova ravnateljstva. Naime gospodi dru Pavlu Ćulumoviću, dru Antunu Goglii, Vladoju Dukatu i ing. Rudolfu Vrbaniću, izabranim god. 1935. utrnuo je o koncu minule društvene godine njihov četirigodišnji mandat, dok je peto mjesto ispražnjeno ostavkom g. dr. B. Širole. Isto se tako imaju danas izabrati tri člana revizionalnog odbora, u kojem su prošle godine bila gg. Mirko Breyer, Ivo Kugli i Viktor Quinz. Prema društvenim pravilima nema nikakove zapreke, da se ova gospoda biraju ponovno. Izvjestivši time o svemu, što je bilo važnije u vezi s umjetničkim, upravnim i gospodarskim poslovanjem ravnateljstva u minuloj godini 1938/39., molimo uglednu glavnu skupštinu, da izvoli ovaj izvještaj primiti na znanje. Primljen jednoglasno.

II. Računski zaključak za god. 1938/39. Stanje je bilo 600.427 D 37 p., stanje zaklada 27.671 D 69 p. Primljeno jednoglasno.

III. Tajnik čita prijedlog proračuna za god. 1939/40. U proračunu je predvideno 437.794 D 60 p, što je primljeno jednoglasno.

IV. Izbor petorice članova ravnateljstva i trojice članova nadzornog odbora. Na prijedlog g. Rudolfa Matza bira skupština jednoglasno per acclamationem za članove ravnateljstva gg. dra Pavla Ćulumovića, Vladoja Dukata, dra Antuna Gogliu, dra Milana Majera i ing. Rudolfa Vrbanića, a za članove nadzornog odbora gg. Mirka Breyera, Ivu Kuglia i Viktora Quinza.

Kako nije bio podnesen nikakav prijedlog, o kojemu bi se imalo raspravljati u eventualijama, zahvaljuje pretsjedajući prisutnima i zaključuje u 6 sati 55 časaka skupštinu, kojoj je sa strane redarstvenog ravnateljstva prisustvovao g. Rudolf Retl.

U Zagrebu, dne 31. listopada 1939.

Dr. A. Goglia. **Dr. Milan Majer.**
Fran Lhotka.

Dvadeset i pet godišnjica smrti Ivana pl. Zajca (1831—1914).

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

Hrvatski narod se svakom prigodom sjeća velikog skladatelja Ivana pl. Zajca i njegovih neprocijenivih zasluga što ih on imade za razvitak hrvatske muzičke kulture.

Već god. 1925. komemorirana je u hrv. narodnom kazalištu deset-godišnjica njegove smrti[1] a god. 1931. svečano su proslavile sve zagrebačke glazbene ustanove sto-godišnjicu njegova narodjenja. Tom prigodom je Sv. Cecilija priopćila obširan prikaz o životu i djelu tog zaslužnog kompozitora iz pera pisca ovih redaka.[2]

Dne 16. XII. 1939. navršilo je dvadeset i pet godina, što je Zajc umro, pa je posve opravdano, da se to dostojnim načinom proslavilo.

Ovaj spomen dan komemorirala je na svečani način zagrebačka filharmonija, koja je priredila u hrvatskom narodnom kazalištu dne 11. XII. 1939. svečani simfonijski koncert sa dirigentom Lovrom Matačićem.

Dr. Božidar Širola, bivši Zajčev učenik, držao je na početku priredbe spomen slovo, u kojem je toplim riječima prikazao u bitnim potezima svu veliku muzičku i organizatornu djelatnost, koju je Zajc razvio.

Od Zajčevih djela izvedena je „Velika romantična uvertira". To se djelo odlikuje ljupkom melodikom, lakoćom u odvijanju muzičkih misli te sjajnom instrumentacijom.

Dupkom puno kazalište oduševljeno je odobravalo tu izvedbu.

Osobito svečano i mnogostruko proslavila je ovu zgodu Družba Braće Hrvatskog Zmaja. Zajc je naime bio kao brat „Podtrsatski" začasni član te družbe, pa ga je družba osobito cijenila i to svakom prigodom izkazivala.

Ponajprije priredila je družba na dan 13. XII. 1939. u 8 sati na večer u svojim društvenim prostorijama nad Kamenitim Vratima svečanu komemorativnu akademiju. Na ovoj akademiji sudjelovali su izaslanici svih zagrebačkih hrvatskih kulturnih i glazbenih ustanova, živi članovi Zajčeve obitelji i mnogi uzvanici.

Svečanu proslavu otvorio je toplim proslovom veliki meštar družbe, narodni zastupnik Milutin Majer iza kako je član družbe upravlj. Selec čitao molitvu za pokojnog Zajca. Iza toga je hrvatsko pjevačko društvo „Sloboda" odpjevalo popularni Zajčev zbor „Zrinjsko-Frankopanka".

---

[1] Vidi: dr. M. Nehajev: „Spomen slovo o Zajcu" (Sv. Cecilija 1925. str. 11).

[2] Vidi: dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc o stotoj godišnjici njegova narodjenja". (Sv. Cecilija god. 1931. 1932. i posebno izdanje).

Odulje predavanje o životu i radu svečara održao je član družbe dr. Antun Goglia te istakao sve zasluge Zajca za razvitak hrvatske muzičke kulture.

U nastavku rasporeda otpjevala je operna pjevačica Nada Tončić dvije Zajčeve pjesme: „Vir" i „Moja dika" a operni pjevač, član družbe, Tošo Lesić „ariju Sulejmana" iz opere „Nikola Šubić-Zrinjski".

Profesorica dr. Zdenka Smrekar iznijela je u svom pjesničkom govoru više vrijednih osobnih uspomena na ovog velikog hrvatskog umjetnika, a istakla je i prijateljsku vezu, koja je postojala izmedju njega i velikog hrvatskog pisca Augusta Šenoe.

Nakon otpjevane Zajčeve skladbe „Himna Kralju Zvonimiru" po hrv. pjev. društvu „Sloboda", zaključio je svečanost veliki meštar družbe citirajući pjesmu prvog protonotara družbe Stjepana Širole, po kojoj se izražuje harnost, kojom se pokoljenja sjećaju svojih velikih sinova a medju njima i Ivana Zajca. Burnim odobravanjem izrazili su prisutni zahvalnost družbi i sudjelujućima.

Dne 16. XII. 1939. na dan Zajčeve smrti položilo je izaslanstvo družbe, a na čelu joj Milutin Majer vijenac na spomen ploču, koju je družba god. 1925. postavila na kući pokojnika u Visokoj ulici.

Istog dana u jutro prisustvovali su Braća Hrvatskog Zmaja po svojim izaslanicima zadušnici u crkvi sv. Marka.

Najveće poštovanje i odlikovanje iskazala je družba, kad je priredila u svojim prostorijama izložbu djela, rukopisa, povelja i predmeta iz ostavine pokojnika, koji se odnose na njegov život i djelovanje.

Ova izložba bila je zanimljiva ne samo za muzičku publiku, već i za drugo gradjanstvo te za polaznike muzičkih učiona te ostalih zagrebačkih srednjih i ostalih škola.

Izložbu pripremili su: dr. Božidar Širola, članovi družbe dr. Antun Goglia: protonotar Viktor Mohr i gdjica Marija Glogolja. Izložene predmete stavili su na raspolaganje: Gradski muzej, Hrv. glazbeni zavod, hrv. narodno kazalište, državna muzička akademija i pokojnikova obitelj.

Na čelu dvorane bilo je Zajčevo poprsje i njegov lik od kipara Frangeša, a sa obje strane bile su postavljene vitrine, u kojima su bili izloženi razni srebrni vijenci, dirigentski štapići, pokali, burmutice i ini predmeti, koje je Zajc primio kod raznih svečanih zgoda.

Na zidovima dvorane bile su obješene razne slike iz Zajčevog života, niz svomenica i vrpci od vijenaca, koje je Zajc dobio od raznih hrvatskih kulturnih i pjevačkih društava i ustanova. Na stolovima poredani su bili rukopisi raznih kompozicija. Izložen je bio rukopis prve Zajčeve opere „La Tirolese" i njegove zadnje opere „Oče naš"; zatim originalne partiture opera: „Nikola Šubić-Zrinjski", „Ban Leget", „Lizinka" i pastirske igre „Dubravka". Zanimljiv je bio rukopis skladbe „San jedne jesenske noći na Jadranskom moru" (op. 938) za sopran, alt, tenor, mješoviti zbor i dva orkestra. Bili su dalje rukopisi pjesama za jedan glas uz pratnju klavira: „O ti dušo", „Oj vi magle", „Miruj, miruj srce moje" i „Cvati, cvati ružica". Napokon bilo je izloženo više zborova te religiozna kantata „Uskrsnuće Isusovo" (op. 905) za sopran, mješoviti zbor, harfu, orgulje i veliki orkestar i druge skladbe. Vidio se i Zajčev dnevnik, koji je maestro vodio o svojim djelima i o nekim značajnim dogodjajima u svom životu.

Izložba je svečano otvorena dne 16. XII. 1939. u 11 sati prije podne.

Otvorenju prisustvovali su zastupnici Bana Hrvatske Banovine, banske vlasti, nadbiskupa, povjerenik grada Zagreba, i zastupnici svih hrvatskih kulturnih i glazbenih društava i ustanova.

Izložbu otvorio je kratkim proslovom veliki meštar u prisutnosti protonotara. Ova uspjela izložba trajala je četiri dana i bila je mnogo posjećena a naočito od mladjeg naraštaja.

U počast uspomene Ivana pl. Zajca priredio je Hrvatski glazbeni zavod društveni koncert dne 19. XII. 1939. Ovo društvo uvijek je sudjelovalo kod svake svečane proslave stanovitih zgoda u Zajčevu životu, jer je Zajc bio 37 godina ravnateljem društvene glazbene učione te tehnički ravnatelj društvenih priredaba te kao takav mnogo poradio za napredak društvene glazbene učione.

Na spomenutom koncertu izveo je zagrebački kvartet (Segedi, Graf, Arany i Fabbri) Zajčev gudački kvartet E-dur (op. 61.), po novoj redakciji dra Božidara Širole, koji je u III. dijelu (Scherzo) sastavio trio, da bude srednjim stavkom tog dijela.

Puna dvorana burno je aklamirala djelo i izvadjače.

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu takodjer je svečano proslavilo taj spomendan svog nekadašnjeg ravnatelja koji je stvorio hrvatsku operu.

Dne 22. XII. 1939. izvedena je popularna opera „Nikola Šubić-Zrinjski", koja je u tu svrhu uvježbana bila.

Grad Dubrovnik takodjer se sjetio Zajca, koji je mnogo svojih skladba posvetio Jadranskom moru.

Priredbu organizirao je ogranak Družbe Braće Hrvatskog Zmaja. Na proslavi sudjelovao je gradski turistički orkestar i hrv. pjev. društvo „Dubrava". Komemoracija bila je dne 13. XII. 1939. Predsjednik ogranka Vicko Svilokos govorio je o životu i radu velikog skladatelja. Zatim su se izvele neke Zajčeve skladbe. Pjevačica Mercedes Monopoli-Arneri otpjevala je dvije pjesme. Na koncu priredbe otpjevan je zbor „U boj".

Kako saznajemo priređuje tim povodom pjevačka župa Lisinski hrv. pjev. saveza dne 30. I. 1940. u velikoj dvorani Hrv. glazb. zavoda komemorativni koncert, u kojem će se izvesti samo Zajčeve skladbe.

Iz svih tih proslava možemo zaključiti, da Zajc ni danas nije zaboravljen, što se najbolje vidi po tome, što se njegove kompozicije izvode u kazalištu i u raznim priredbama po cijeloj Hrvatskoj i što mu je današnja generacija zahvalna na njegovom velikom djelovanju oko unapredjenja hrvatske glazbe.

Njegovo će ime dalje živjeti u hrvatskom narodu.

Glagoljaško liturgijsko pjevanje.

Ivan Plevnik — Split.

U zadnje doba zapažena je kod nas u Dalmaciji neka čudna pojava: pokušava se iz glagoljaških crkvi izbaciti onaj „iskrivljeni koral" a na njegovo mjesto uvesti čisti — gregorijanski. Kod toga se radi vrlo jednostavno — tako da se gregorijanskoj melodiji podmetne tekst na staroslavenskom jeziku. Ovako kombinirane kompozicije uvode se u hramove s uvjerenjem da se čini dobro crkvenoj umjetnosti, a ni najmanje se ne misli da je time stvoreno nešto karikirano i za liturgijsko pjevanje puka sasvim bez korisno: Jer rimski koral je nastao prema jezičnoj melodiji latinskog jezika i on mu je najprirodenija podloga te bez njega gubi na svojoj lijepoti. Kod nas je ta rabota bez ikakvog smisla, jer melodije koje se čuju u našim glagoljaškim crkvama nisu nipošto neki iskrivljeni koral, nego autohtona hrvatska muzička pojava koja je nastala prema jezičnoj melodiji staroslavenskog jezika, premda pod jakim utjecajem nekih vanjskih faktora.

Nemam namjeru posebno raspravljati o fiziologiji tog našeg hrvatskog, odnosno staroslavenskog korala,[1] ali ipak ću spomenuti neke momente. Naime, u tom našem pjevanju zapažamo tri elementa: grčko-bizantijski, rimski i najviše — narodni. Liturgija sa staroslavenskim jezikom je grčko-bizantijskog podrijetla te je sasvim naravno da i u svom pjevanju ima klicu grčko-bizantijske liturgijske muzike, Rimski koral bio je u ono doba mnogo raširen po Dalmaciji pa je ušao i u glagoljaške crkve. Ali kad je puk preuzeo ulogu pjevača u crkvama preradio je tokom vremena i rimski koral i ostatke grčko-bizantijske crkv. muzike prema tradiciji svoje pučke muzike i brižno čuvajući tu svoju muzičku tvorevinu predavao je naraštajima do našeg doba.

Taj naš staroslavenski koral je doduše siromašna i jednostavna melodija — ponajviše silabična recitacija, tako da će slušaoca radije zanijeti sadržaj teksta, nego sama muzika. Ali iz obraćenja sv. Augustina doznajemo da je baš ovakva vrsta muzike sposobna da dirne u dušu „— — sjećam se — veli svetac — suza svojih koje sam u početku svog obraćenja prolio slušajući u crkvi Tvojoj pjevanje što me još i sada dira ne svojim notama nego sadržinom pjevanom" Isp. X. 33.

Danas u doba liturgijskog pokreta ne moramo zalaziti u katakombe i tamo tražiti ideale, kad ih imamo ovdje u našoj blizini — u svim glagoljaškim crkvama — gdje sav narod aktivno sudjeluje pri sv. činima pjevajući liturgijski tekst (čitavi ordinarij sv. Mise). Da se o tome uvjerimo dovoljno je poći u Omišalj na o. Krku. To pjevanje je dvoglasno bez pratnje orgulja, jer ih rijetko gdje ima — a kad bi ih i bilo skoro nemoguća bi bila pratnja, budući da se one neobične harmonije baziraju na još nejasnom problemu — istarskoj ljestvici.

Pjevanje u glagoljaškim crkvama je kao i liturgija na staroslavenskom jeziku naša hrvatska kulturna tekovina posvećena stoljetnom tradicijom te stoga ima zakonsko pravo na opstanak. Ali, jer postoji opasnost da se ovo naše liturgijsko blago postepeno izgubi, zato treba sastaviti posebnu komisiju, koja će imati zadaću da sakupi, harmonizira (ukoliko je moguće) sve glagoljaške liturg. melodije te da ih u jednom kantualu predade narodu kao njegovu svojinu. Na tom polju su već s uspjehom radili mnogi naši muzičari pojedinačno (o. B. Sokol, dr. B. Širola, O. I. Radić, Ivan Matetić Ronjgov koji je navodno u Vrbniku zabilježio 17 glagoljaških misa za Nedjelje, Ćiril Junek, Kuhač, St. Preprek itd.) ali kad taj posao preuzme jedna institucija sigurno će se postići krunu uspjeha. Uz to bi trebalo već unaprijed klerike, koji će kasnije nastupiti u pastvi na glagoljaškim župama, tako odgajati da u svom dušobrižničkom životu uzmognu čuvati ovu našu crkv. glazbenu tradiciju, Tako će biti znatno olakšan posao komisiji i ujedno će se spasiti od propasti liturg. glagoljaško pjevanje i u njemu najsretnije riješen liturgijski problem — aktivno sudjelovanje puka pri sv. činima.

Možda će tko zapitati: Zašto su se zabranile one „domaće" tradicionalne melodije koje je nekoć pjevao sam svećenik (celebrans) preko sv. Mise, kad su i one naše kao i pučko liturg. pjevanje na staroslav. jeziku. Odgovor će biti ovaj: Liturgija sa staroslav. jezikom je grčko-bizantijskog podrijetla utoliko što je sâm liturgijski jezik uveden od bizantijskih svećenika (sv. Ćiril i Metod) dok je obred samo Rimski, i radi toga u sv. Misi svećenik mora pjevati onako kako zahtijeva obred kojem pripada, a puku je dozvoljeno da upotrebi kojugod vrstu muzike uz uvjet ako posjeduje tri poznate odlike. K tome treba spomenuti da je mudro učinila sv. Kongregacija obreda (SCR) kad je 8. juna 1907. izdala za glagoljaške crkve „Penije Rimskago misala" — koje sadržava sve potrebne prefacije i dijelove kanona (Očenaš) za čitavu godinu — jer ju uvidila da je ondašnje službeno (svećenikovo) pjevanje iskrivljeni rimski koral u punom smislu riječi, a ne kakva narodna muzička pojava koja bi nastala pod jakim utjecajem korala — kao liturg. pučko pjevanje na staroslavenskom jeziku.

---

[1] Obilnije — vidi članke O. B. Sokola u „Sv. Ceciliji" g. XI. str. 4, 37, 77, 116; o. I. Radića u „Sv. Ceciliji" g. VIII. str. 35. i g. IX. str. 59; Dr. B. Širole u Hrv. Kolu g. 1927. str. 354. i Pregled povj. hrv. muzike g. 1922 str. 24.

Hrvatski simfonijski orkestar, Zagreb.

Ladislav Pleteš — Zagreb.

Danas kad se toliko toga u svijetu mijenja, obnavlja, nije na odmet kad se i u raznim društvima na novo organizira u skladu sa sadašnjim duhom vremena. Naša dobro poznata bivša glazbena sekcija »Merkur« pretvorila se u samostalnu instituciju, koja će od sada posve samostalno raditi za društvo i svoju okolinu. To je bilo potrebno tim više jer će rad tog društva biti osnovan u hrvatskom duhu i na hrvatskoj podlozi. Danas kad su već drugi narodi kao primjerice Česi, Rusi, Talijani i drugi tipizirali svoju glazbu u svom narodnom duhu tako da kad slušamo njihovo muzičko izvađanje odmah prepoznajemo da je to njihovo, ali kad bi slušali našu glazbu, ne možemo odmah znati i ako je naša. Naši pak skladatelji pod naše miješaju ili dodaju tuđe.

Od sad će ta institucija voditi računa, da u buduće ne će biti zanemareni naši narodni muzički elementi, nego će se glazbeni motivi skladati posve u narodnom hrvatskom duhu. Tako ćeš odmah pogoditi kad ćeš slušati našu glazbu, znati da je to naše. U tu svrhu će ovo društvo raspisivati natječaje za instrumentalnu orkestralnu glazbu t. j. djela koja će se morati strogo raditi u duhu naših narodnih elemenata i koja će tipizirati hrvatsku glazbu. To što su drugi zanemarili ili nisu htjeli, to će sad ovo novo društvo preuzeti u dužnost i više posvećivati pažnju našoj hrvatskoj glazbi koja će ići iz naroda za narod. I ako u početku nešto skromnije, ipak će ono svim silama raditi za uspjeh ove zadaće i dati pobude i smjernice onima koji su zvani da rade za tu ideju. Velika je zadaća i težak zadatak koje su si postavili predstavnici tog društva, pak ih treba poduprijeti i dobrim savjetom i aktivnom pomoći, a ne kao prije stalno napadati i onemogućivati.

Njihova pravila točno navode smjernice rada bez pretjerivanja i konkurence.

Nadalje će ovo društvo nastojati pozivati na gostovanja dirigente, solo pjevače i svirače. Naša redakcija rado je podupirala i svojim prikazima taj plemeniti i nesebičan rad u više zgoda. Zato će se naši muzičari rado odazivati tom pozivu tako, da će naši mladi muzičari imati prilike raditi i sarađivati u tom glazbenom društvu. Imati će prilike komponirati svoja djela koja će biti izvedena za razne određene priredbe.

Kod nas imade mnogo naših kompozicija, ali su starijeg datuma, dok u novije doba nema baš mnogo. Sada kada je prilika, da naši mladi dođu do izražaja, sigurno je da će se htjeti odazvati i sarađivati s pokretačima. Samo dobrom voljom u zajednici, napredak i uspjeh ne će izostati. Kod nas nemamo baš mnogo simfonijskih orkestara i ako se osnuju teško se obnove.

U petak 24. studenoga 1939. održana je osnivačka glavna skupština »Hrvatskog Simfonijskog Orkestra« koji je bio prošle godine osnovan pod imenom »Zagrebački Amaterski Simfonijski Orkestar« kao nastavak raspuštenog »Merkurovog Amaterskog Simfonijskog Orkestra«. Na toj je skupštini privremeni odbor na čelu sa pretsjednikom i osnivačem društva g. Mišom Mihokovićem razložio prisutnom članstvu rezultate dosadanjeg rada na organizaciji orkestra. Skupština je jednoglasno odobrila rad toga privremenog osnivačkog odbora. Kako se iz pravila društva vidi, svrha je društva, da prvenstveno izvodi djela domaćih skladatelja, da svojim radom i sudjelovanjem pomogne nastojanja oko izgradnje hrvatske glazbe i njene individualnosti, da svojim radom i izvedbama budi u narodu smisao i ljubav za orkestralnu i vokalnu glazbu. Radi toga će društvo priređivati popularne koncerte u Zagrebu i ostalim hrvatskim gradovima. Biti će angažirani solisti instrumentalisti i pjevači kao i mladi kompozitori da se afirmiraju i tako im se dade prilike za glazbeno narodno kultiviranje i pobudu za rad uopće. Evo već u tom se vidi jedna velika misija koju mogu svi prijatelji glazbe objeručke primiti i svestrano poduprijeti.

Kada se radi na popularnim koncertima i izvedbama koje će to društvo propagirati i takove skladbe nagrađivati, onda će i mladi kompozitori imati prilike više raditi i nastupati. U koliko će tom društvu stići veća i teža djela preko natjecaja, provoditi će takovo »Zagrebačka Filharmonija« tako, da će teža biti izvedena po tome, a laka po društvu »Hrvatskog Simfonijskog Orkestra«.

Odbor će raditi bez obzira da li orkestar radi ili ne. Svrha ima biti nastavljena i izvediva prema programu. Agilni osnivač g. Mišo Mihoković vrlo mnogo radi za taj orkestar. Strpljiv i željezne volje, da lakše radi, prikupio je oko sebe istomišljenike, pak možemo zato s mnogo nade gledati na uspjeh. Zato kraj ostalih saradnika ide ga veliko priznanje, jer već radi za taj orkestar i u tom orkestru od godine 1929., pak sve dalje.

Kod nas imade nekoliko glazbenih škola iz kojih izlaze svršeni glazbenici, a koji se rado onda priključuju raznim privatnim orkestrima radi daljnjeg muziciranja i dotjerivanja. Ovaj orkestar danas broji već preko 50 članova muzičara još od prije i ako se naknadno prijavljuju koji će onda moći reprezentirati lijepi broj orkestraša tog glazbenog društva.

Na ovoj skupštini primljeni su začasni članovi. Tako je izabran g. ing. August Košutić, zbog osobitih simpatija i naklonosti, koje pokazuje prema orkestru. Drugim začasnim članom izabran je dosadašnji pretsjednik i arstistički ravnatelj orkestra g. Mišo Mihoković. Članovi se dijele na izvršujuće, podupirajuće i članove utemeljitelje. Upravu »Hrvatskog Simfonijskog Orkestra« izabranu na skupštini sačinjava upravni odbor.

Upravni odbor: Pretsjednik: Lucić Franjo, prof. drž. muzičke akademije; potpredsjednik: Tortić Janko, hrv. nar. zastupnik i ravnatelj »Avale«; artistički ravnatelj i dirigent: Mihoković Mišo, priv. čin. i muzičar; tajnik I.: Novosel Stjepan, čin. Trgov. komore; tajnik II.: Kolacio Milutin, privat.; blagajnik: Ing. Baletin Milan, elektrotehn. inženjer; arhivar II.: Križek

Bruno, draguljar. Odbornici: Mr. ph. Leitner Igo, ljekarnik; Iživkić Davorin, priv. činovnik; Dr. Szanto Dragutin, odvjetnik.

Artistički odbor: Mihoković Mišo, artistički ravnatelj; Špoljar Zlatko, skladatelj i glazbeni kritičar; Zamola Šimun, profesor.

Nadzorni odbor: Sikora Antun, trgovac; Spitzer Marko, priv. činov.; Kurka Vlado, obrtnik.

Časni sud: Sitek Adolf, knjigovođa; Bernardi Ivo, činov. Zadruge Hrv. Radiše; Sviben Tomislav, čin. Hrv. sveučilišta.

Bude li se ustrajalo i stalno radilo onako, kako je zamišljeno i obećano, rezultati ne će izostati. Kako se vidi, taj je orkestar samostalan, čiji odbor imade svoja pravila i nije ovisan o nijednom društvu, jer će raditi samostalno na korist hrvatskog naroda.

Bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po „Musical Times".)

Vl. D. — Zagreb.

Novembarski broj „M. T." (br. 1161) donosi izvještaj o međunarodnom muzikološkom kongresu održanom u New Yorku u drugoj polovici mjeseca rujna. Kongres je priredilo američko muzikološko društvo (American Musicological Society). Kako je poznato, na tom kongresu bila je zastupana i Jugoslavija u osobi Dragana Plamenca, docenta u zagrebačkom sveučilištu i člana dopisnika Jugoslavenske akademije. U prvom je redu bila prikazana američka glazba u najširem svom opsegu: umjetna glazba, koja je dašto vrlo mlada (XIX vijek), izuzevši crkvenu glazbu, kojoj tradicija seže još u osamnaesto stoljeće, pa neka vrsta pučke glazbe, koje su glavni reprezentanti američki Indijanci, pa Crnci, a najzad i neki bijeli kolonisti iz zabačenih krajeva, pjevači i instrumentalisti. Uzato je dakako i evropskoj glazbi posvećena velika pažnja. Predavači iz Evrope bili su, na pr.: Knud Jeppesen (predavao o venecijanskoj pučkoj pjesmi iz doba Renaissance). Dragan Plamenac (o dalmatinskoj glazbi XVI i XVII vijeka), dr. Edwart Dent (o Cavalierijevu „Anima e corpo"). Curt Sachs i Alfred Einstein, Otto Gombosi (o staroj grčkoj glazbi), Leonard Ellinwood (francuska glazba XII vijeka), Fernando Liuzzi (talijanska glazba XV vijeka) i dr. Od pozvanih stručnjaka nijesu se mogli odazvati pozivu: Johannes Wolf, Yvonne Rokseth i José Otaño. Predavanja su bila popraćena i reprodukcijama muzičkih djela o kojima je bilo govora.

Po mišljenju izvjestitelja „M. T." program je kongresa bio preobilan, napose ako se uzme na um da je trajao samo nedjelju dana. Bilo je previše sjednicâ, previše predavanjâ, a — premalo odmora. No u drugu je ruku pohvale vrijedna dobra volja priređivačâ, koja će povoljno djelovati na sav muzikološki svijet, koliko u Americi, toliko i u Evropi, gdje ratne prilike zasad otežavaju muzikološka istraživanja. Ktome se izvjestitelj nada da će predavanja s vremenom biti štampana i tako postati pristupačna i onim interesentima koji nijesu mogli prisustvovati kongresu. Organizatori kongresa bili su: Dr. Carleton Sprague Smith predsjednik, Gustave Reese tajnik i dr. Paul Henry Lang blagajnik Muzikološkog društva.

O londonskim koncertima ove sezone donosimo ovo nekoliko bilješki:

Londonski gudački orkestar (London String Orchestra), koji nastoji propagirati englesku glazbu, priredio je prvi svoj koncert u mjesecu listopadu u Aeolian Hall u Londonu. Na programu bili su zastupani: William Lawes, Charles Colman i John Jenkins nekim fantazijama, pa William Boyce sinfonijom u D-mollu. Kritičar u „M. T." poredi fantazije Lawesa i Jenkinsa s kasnijim kvartetima Beethovenovim, a za Boyceovu sinfoniju ističe da ima prekrasan završni stavak, gavottu, koja u svojoj izradbi podsjeća na Schuberta.

Novi Piano Concerto Artura Blissa, za koji smo u posljednjem broju „Sv. Cecilije" (str. 101) javili da je doživio lijep uspjeh na svojoj prvoj priredbi u Americi, nije uspio u Londonu gdje je bio izveden u kolovozu, iako se pijanist (Mr. Solomon) mnogo trudio da što jasnije iznese sve karakteristike te nove kompozicije Blissove.

Usprkos ratnim prilikama ipak je program, što ga najavljuju za ovu sezonu London Symphony Orchestra i Royal Philharmonic Society, vrlo obilan. Jedna novost koja privlači velik broj slušača jesu koncerti u zgradi Nacionalne galerije (National Gallery) u Londonu. U toj je zgradi naime inače smještena golema i vanredno dragocjena zbirka slikâ, koja je zbog ratnih opasnosti morala biti pohranjena na sigurnijem mjestu, i tako su dvorane zgrade ostale prazne. Stoga se našlo jedno vrlo agilno privatno preduzeće koje te dvorane iskorišćuje za priređivanje popularnih koncerata. Koncerti se davaju redovno o podne i ponajviše su dupkom puni. Potaknuti tim uspjehom, preduzetnici su počeli davati isti program dva puta na dan: o podne i poslije podne u četiri sata, ali popodnevne priredbe ne privlače publiku. Londonci će dakle zbog glazbe radije žrtvovati svoj podnevni ručak („lunch") negoli tradicionalni popodnevni „tea" (užina). Glavni pokretač u tome preduzeću je i Zagrepčanima poznata pijanistica Miss Myra Hess. Na prvom koncertu nastupala je ona sama; kasnije nastupili su također Gaspar Cassado, Engel Lund, pjevačica Astra Desmond, guslačica May Harrison i dr. Svrha je koncerata vrlo plemenita: sav čisti dobitak ustupa se glazbeničkom dobrotvornom fondu (Musicians Benevolent Fund). To je također jedan od razlogâ da su ti koncerti postali tako popularni.

Br. 1159 „M. T." donosi vrlo topli spomen-listak posvećen Arturu Warrellu, bivšem docentu muzike (Lecturer in Music) u sveučilištu u Bristolu, koji je preminuo u mjesecu kolovozu. Warrell je osnovao sveučilišni pjevački i orkestralni zbor i uopće bio centar muzikalnog života u rečenom gradu. Veliku je pažnju obraćao engleskoj glazbi i mnogi su skladatelji ne samo posvećivali svoje kompozicije njemu i njegovu zboru, već su i sami dolazili da ih izvode (na pr. Vaughan Williams). No Warrell je i sâm bio komponist, i to ponajviše korske muzike, a kompozicije njegove bile su rado slušane. Volio je i pučke napjeve koje je vrlo spretno udešavao za svoj pjevački zbor.

Veliki vališki (keltski) narodni Eisteddfod (muzičko natjecanje) održan je ove godine u gradu Denbigh u sjevernom Walesu.

Naši dopisi.

New York, dne 10. I. 1940.

Ovom prilikom, na početku nove godine 1940. rada bih Vam saopćiti o našoj hrvatskoj crkvi sv. Ćirila i Metodija u New Yorku, o njezinom radu i napretku osobito glede crkvene glazbe, što sam već odavna htio učiniti.

Ovih zadnjih godina naša crkva lijepo je napredovala. Iz obične kuće, koja je mnogo godina prije služila za obavljanje ,naših hrvatskih kršćanskih obreda i gdje je bio smješten župski ured. Marom i požrtvovnim doprinosima naših hrvatskih doseljenika preuredjena je u lijepu i dostojnu pravu crkvu. Ispod crkve sagradjena je društvena dvorana, župnički ured i stan i škola za mladež i djecu, kojih ima lijep broj. U toj zgradi stanuju i časne sestre, dvije Bosanke i jedna Dalmatinka. One upravljaju hvalevrijedno školom i brinu se velikim trudom za crkveno pjevanje. Župnik i upravitelj crkve je pak veleč. gospodin Zvonko Mandurić. Posljednjih božićnih blagdana bio sam kod polnoćke u našoj crkvi sv. Ćirila i Metodija. Bio sam veoma dirnut slušajući daleko od domovine lijepo i skladno pjevanje naših božićnih hrvatskih popijevki. Pjevao je mješoviti zbor, koga su pomno uvježbale u školi naše časne sestre. Kako kod polnoćke, tako je bilo i svih božićnih dana. Mješoviti zbor broji oko 50 mladeži. Naša najmladja sestra, redovnica »Sestara Božje ljubavi« vrlo je vješta orguljašica. Ona je već kod kuće počela učiti glazbu, a ovdje polazi glazbenu školu. Ona ima vrlo mnogo smisla za glazbu i vrlo se je oduševila za glazbene priloge »sv. Cecilije«, koje sam joj pokazao.

Neka spomenem još naše umjetnike, koji su ovdje na vrlo dobrom glasu. U prvom redu spominjem našeg Zlatka Balokovića, koji se vrlo zanima za našu crkvu, te ju svojski podupire svakom prilikom. Baloković je svoju ovogodišnju umjetničku turneju otpočeo prošlog listopada sa sjajnim uspjehom ovdje u New Yorku. Kod njegova koncerta sudjelovao je i poznati Stradivarius Gudački kvartet, izvodeći zajedno s Balokovićem Bachov koncert u E-duru (violina solo i gudački kvartet, kontrabas i klavir) te Chaussonov gudački kvartet sa soloviolinom i klavirom. Na programu bila su još djela Slavenskoga: Jugoslav Song and Dance te Lhotkina Hrvatska rapsodija, koju je g. Baloković izveo uz pratnju klavira. Slijedili su koncerti u Pitsburgu, Čikagu, Clevelandu. Osobito velik uspjeh bio je u Fort Worthu (država Texas). Kamo dolaze koncertovati samo najveći umjetnici. Kritičari pisali su o našem g. Balokoviću samo najpohvalnije. Baloković se morao obvezati, da će 3. II. opet koncertovati u New-Yorku.

Isto se ponosimo i s našom opernom pjevačicom gdja Zinkom Kunc, koja pjeva već nekoliko sezona u Metropolitan Operi u New-Yorku. Ove godine nastupila je više puta u Verdijevoj operi »Aida«, a sada već drugi put u Ponchiellovoj operi: La Gioconda (naslovna uloga). Najuvaženiji ovdješnji kritičar Mr. Olin Downes ističe da posjeduje gdja Kunc sjajan glas. Osobito ističe njezin šaptući pijev k Lauri u istoj operi. Prigovara jedino načinu disanja i intonaciji, što se rado oprašta tako kolosalnom glasu.

Na ovakove umjetnike pravom možemo se ponositi i dičiti njima. Ivan Kuharec

Novi sad, dne 1. januara 1940.

Pjevanje u novosadskoj crkvi. 1) O božićnim blagdanima na svečanoj misi u 10 sati pjevala je kao i uvijek »Cecilija«. Na sâm Božić izvedena je od M. Filke-a: Missa Oriens ex alto, na Novu Godinu od H. Hubera: Missa Salve regina pacis, a na Bogojavljenje od J. Grubera: Missa Gloria in excelsis Deo. Proprije na Božić i Novu Godinu: Introit od Stehlea, grad. i komunija od Leitnera, a Ofertorij od M. Filke-a; na Bogojavljenje introit od Stehlea„ Grad. od Leitnera, ofert. od Trescha, a komunija je recitirana. Sve je to bilo s orguljskom pratnjom. Za orguljama je bio g. A. Trupel, pouzdan i siguran, a sve je uvježbao i dirigirao regens chori g. J. Léh. I mise: promjenljivi dijelovi bili su izvedeni sigurno. Osobito je lijepo zvučala Filke-ova misa na Božić, dok je Huberova misa izvedena nešto slabije, jer je zbor bio (radi obligatnog dočeka Nove Godine!) nešto reduciran.

Ovdje želim da nešto primjetim. Cio ovaj božićni program nije nov. Sve su to stvari, koje je »Cecilija« već više puta pjevala, pa se notni materijal nalazi u arhivi. Velika je šteta, što je g. Léhn, koji je kraj svih svojih godina još agilan i pun volje za rad, ne daje mogućnosti da nabavi i uvježba nove stvari. Čini se da odgovorni crkveni faktori imaju sve manje smisla i razumijevanja za crkveno pjevanje. Pratim rad »Cecilije« već 20 godina. Nekada je mnogo bolje bilo. Često su se izvađale nove stvari (mise, moteti itd.) sudjelovao je i orkestar, a sada od svega toga nema skoro ništa.

Malo je ovako sposobnih ljudi kao što je g. Léh, pa zato ne dati mu prilike da uvježbava i uči nove stvari i zanemariti ovu crkvu, reprezentativnu u crkvenom pjevanju za velik dio Vojvodine, neoprostiv je kulturni grijeh. Dopustiti da g. Léh, muzikalije, koje želi da izvede iz svog džepa plaća osim toga je za ovakav crkveni odbor još i sramota.

Još nešto. Spomenuo sam, da je nekada sudjelovao i orkestar kod izvedbe misâ. Iako je besumnje liturgijski ispravnije izvađanje misâ sa pratnjom orgulja (liturg. najispravnije je svakako a cappella pjevanje) nego s orkestrom, držim da to nije ipak trebalo napustiti. Ako je dosada orkestar mogao godišnje 5—6 puta sudjelovati (sada je to reducirano samo na jedamput i to na Uskrs), zašto ne bi mogao i dulje. Ne bih ovo pominjao, da je ta redukcija, uslijedila iz težnje za liturgijski ispravnim. Ni govora! Ali kad su to čisto finansijski interesi, da se za crkvenu glazbu što manje izda (kako to, nažalost, svagdje biva!), onda želim da i to spomenem. Pa i sa praktične strane na velike blagdane su orkestralne mise mnogo zgodnije, jer otpada briga, da se nađe orguljaš, pošto kod takvih većih i kompliciranih misa ne može i dirigirati i orgulje svirati. (Kod jednostavnijih misa on to čini, ali ipak nije to lako!)

Ne čudimo se dakle, kad u manjim mjestima nema smisla za crkvenu glazbu. Evo i u većim gradovima, gdje svega ima na raspoloženju i sposoban dirigent i izvrstan pjevački materijal i orkestar, a ima i novaca, — ništa nema bez shvaćanja i razumijevanja.

2) Osim svečanih misa u 10 sati, kad se redovno pjeva latinski (to su uglavnom blagdani), ima još misa (tu spadaju i nedjeljne mise u 10 sati), na kojima se pjevaju pjesme na narodnom jeziku i to hrvatski, njemački i mađarski. Ovoga Božića Nijemci su se najmanje istakli. Pjevali su uglavnom jednoglasno, a pjesme nemaju nikakav poseban božični karakter. Jedino se ističe stara latinska pjesma Adeste, fideles (pjevali su je njemački) i obligatna Stille Nacht (koju pjevaju i Hrvati i Mađari, bez koje se ovdje ne može ni zamisliti Božić. Sjećam se one glasovite poslanice kanadskih biskupa, u kojoj je među ostalima i ova pjesma zabranjena za crkvu!) Mađari su se ovajput istakli svojim ženskim zborom i izveli lijep niz novih i zanimivih, polifono izrađenih božićnih pjesama. Jednu su otpjevali i u a cappella vrlo dobro. Ni ovdje se nije osjetio neki specifični božićni ugođaj.

4) Hrvati su također nastojali, da na svojim misama pokažu nešto lijepo pa su i uspjeli. Osim nekoliko novih božićnih pjesama iz H. C. Kantuala, koje imaju kud i kamo dublji smisao i ljepšu melodiku u čisto božićnom pastoralnom ugođaju od onih pjesama, što su pjevane na mađarskom i njemačkom jeziku, otpjevana je pjesma Spavaj, spavaj Djetiću (Dugan) troglasno s pratnjom orgulja (tercet: gdica Slavica Šinko te gđe Matilda Burić i Franjka Vugrin vrlo lijepo. Cio zbor, koji inače pjeva (po sluhu) dvoglasno, je vrlo dobar. Ističem ovdje krasan sopran gđice Šinko i vrlo lijep alt gđe Vugrin. Ovog materijala (ima i lijep broj muških glasova) dao bi se sastaviti dobar mješoviti zbor, koji bi mogao na hrvatske nedjelje (svaka treća) i na blagdane, kad imaju svoju hrv. misu s uspjehom nastupiti, pa i s većim stvarima n. pr. s cijelom misom.

Nadam se da će im to i uspjeti, osobito ako se organizacije primi vrlo agilna i zauzimljiva gđa Vugrin. Ona je bila duša i bivšeg Napretkovog zbora, koji je lijepo i u crkvi nastupao. Nije međutim njena krivica, što je taj zbor bio kratkoga vijeka.

Trebalo bi dakle da se osnuje stalan hrvatski crkveni pjev. zbor (koji bi eventualno mogao od zgode do zgode da nauči i po koju svjetovnu pjesmu), koji bi u takvoj formi, neovisan od druge kakve organizacije, i bolje napredovao i duže trajao.

Nova godina neka im svima, pa i našoj hrv. crkv. pjesmi, donese više sreće, više napretka i uspjeha.

Stanislav Preprek

Zagreb, dne 21-I-1940. god.

Župska crkva Sv. Josipa. Kako se kod nas slabo pišu prikazi o raznim župskim crkvenim pjevačkim zborovima, od zgode do zgode i napisati koji redak i o tome. Odmah nakon otvorenja župe na Trešnjevki u ljetu godine 1937. osnovan je pjevački zbor, i to mješoviti. Zbor vodi gospodin Ivan Mlinarić, a orguljašku službu vršio je neko vrijeme gospodin Ivan Degrel, a sada je vrši gospodin Tomislav Mlinarić.

Prva stvar, koju je zbor uvježbao i izveo, bile su Hrvatske misne pjesme od K. Kolba, a zatim jedna latinska misa od Deschermayera. U isto vrijeme muški je zbor izveo latinske mise od Stehlea i Eykensa, a ženski jednu Hrvatsku misu od F. Dugana. Za božićnih blagdana pjevale su se božićne pjesme u harmonizaciji F. Dugana. Ženski je zbor izvodio misu »Zdravo Nado« od Mo. M. Ivšića. Kasnije su se izvodile i druge skladbe, a sve od Cecilijanaca, bilo domaćih, bilo stranih.

Zbor je priredio i nekoliko koncerata, a nastupio je i na nekim priredbama katoličkih društava. Lijepo uređena župska crkva imade i lijepe nove orgulje i dobar zbor zaslužuje svaku pažnju.

Ladislav Pleteš.

Zagreb, dne 21-I-1940. god.

Župa Sv. Marka Križevčanina. Kod nas na periferiji više se gaji pučka crkvena glazba i pjevanje, koje narod više voli, jer mu je nekako pristupačnije. Sada se radi na tome, da bismo dobili svoju crkvu, koja bi se imala sagraditi na Selskoj cesti kraj osnovne škole. Danas se još uvijek služimo kapelicom smještenom u jednoj dvorani. Nedjeljama kao i na blagdane obavlja se svečana služba božja sa pjevanjem u 9 sati, kod koje pjeva ženski dvo- i troglasni zbor kojeg vježba č. s. Edesija Šurbek, razne crkvene pjesme iz glazbenog priloga sv. Cecilije i mnogo se trudi da bi crkveno pjevanje bilo lijepo i dobro.

Za sada imamo dobar harmonium, koji pripada župi. Školska misa obavlja se u istoj kapeli u 8 sati, a pjevaju školska djeca. Imamo još jednu ranu misu u 7 sati pri kojoj pjeva ženski crkveni zbor kojeg vježba i prati na harmoniumu g. prof. Mijo Stipičević, srednjoškolski nastavnik koji se kraj svoga zvanja bavi i glazbom. Gospodin Stipičević želi u toj župi organizirati jedan veći mješoviti zbor. I ako skromno ipak se radi, a ustrajnim radom nadajmo se biti će u našoj kapeli crkveno pjevanje na doličnoj visini.

Ladislav Pleteš.

Glazbena literatura.

The Caecilia. Primili smo broj 6, 7 i 8 (lipanj, kolovoz i rujan 1939) toga mjesečnika za katoličku crkvenu i školsku glazbu, koji izlazi u Bostonu, Mass., u Sjedinjenim državama pod uredništvom Gregory Hublen benediktinca. Sadržaj, literarni i glazbeni, tih brojeva opet je vrlo obilan. Broj 7 posvećen je napose Hugh Boyleu, biskupu u Pittsburghu u Pensilvaniji, koji je mnogo zaslužan za razvoj Cecilijanske glazbe u svojoj dijecezi. U br. 8 nahodimo zanimljiv članak Philippa Wellera o starijoj crkvenoj glazbi u Sjedinjenim državama. Dok su prvi katolički useljenici američki, Španjolci i Francuzi, gojili staroliturgijsko pjevanje, u devetnaestom je vijeku crkvena glazba vrlo zastranila, naročito u New Yorku. »Muzikalni programi za liturgijske funk-

cije nijesu se mnogo razlikovali od onih koji su se izvodili u koncertnim dvoranama.« Istom nakon enciklike pape Pija X krenula je i američka katolička glazba opet boljim putem.

Ivan Ocvirk: Pred i poigre za orgulje, te Skladbe za harmonij ili orgulje. Ove skladbe mogu se još dobiti kod kompozitora (Sisak, Bakačeva ul. 3). Prva stoji 30 Din, druga 20 Din.

Medjunarodni glazbeni festival u Lucernu trajat će od 3.—29. VIII. 1939. Otpočeti će simforičkim koncertom, kojim će ravnati slavni dirigent Arturo Toscanini. Na programu bit će Beethovenova predigra k žaloigri »Coriolan«, Brahmsova 1. simfonija, Debussyjeva simfonička slika »More« i Wagnerova predigra i Isoldina smrt iz opere »Tristan i Isolda«. Dvaput izvodit će se takodjer pod ravnanjem Toscaninia Verdijev »Requiem«, sa solisticama Zinkom Kuncovom (sopran) Kerstyn Thornborg (alt) i Nikolom Moscona (bas). Drugi dirigent Bruno Walter dirigirat će 2. simfoniju Gustava Mahlera i Mozartov klavirni koncert u D-molu. Nastupit će još Fritz Busch, Adrian Boult. Na tim priredbama nastupit će i čelista Pablo Casals, violinista Hubermann i tenorist Gigli. Nastupit će i zbor sikstinske kapele i zbor katedrale u Strasbourgu.

Antun Dobronić: Slavenska misa. O toj misi govori Matija Tomc u »Crkv. glasbeniku« (br. 11, 12) te kaže: »Skladba je na prvi pogled nekoliko tuja, če se pa pasljivo poglobimo v originalni Dobronićev slog, jo vedno z večjim zanimanjem pregledujemo. Dobronić zelo rad uporablja prazne trozvoke, stranske septakorde, podvojitve orgelskega dela desne roke v levi roki, tudi v dvoglasju, dalje ljubi hitre nepripravljene modulacije, nagle spremenbe takta. Vse to so le zunanja izrazna sredstva, s katerimi dosega skladatelj lepe učinke. Vendar se zdi, da skladba na mnogih mestih nekam i zraku visi, morda zaradi pomanjkanja izrazitih osnovnih tonov. — Orgelski in pevski del sta zelo samostojno izpeljana. Izvirna skladba bo boljšim moškim zborom dobrodošla.«

Razne vijesti.

† **Andrija Mitrović,** muzičar i dirigenta, umro je nakon dugog bolovanja na zagrebačkoj klinici dne 20. I. 1940. Pokojnik rodjen je 24. III. 1879. god. u Dubrovniku. Rano se je posvetio studiju glazbe. God. 1895. dolazi u Zagreb, gdje uči u Glazbenom zavodu, kojega svršava god. 1899. Iza toga je nastavio svoje studije u Pragu kod Knittla i Steekera i svršava god. 1901. Vraćajući se u domovinu postaje drugi dirigenta u kazalištu u Ljubljani. Odavle odlazi na Sušak za dirigenta »Jadranske Vile«. Pokreće list »Glazbeni i kazališni vjesnik«, koji je spretno uređivao četiri godine. U drugoj godini promijeni listu ime u »Glazbeni vjesnik«. Jedno vrijeme služio je Mitrović kao kapelnik 16. pješadijskog puka u Zagrebu i Bjelovaru. God. 1913. otišao je u Osijek za ravnatelja opere. God. 1915.—1016. organizirao je grad. kazalište u Varaždinu. Napisao je i operu u jednom činu »Priča jedne noći«, koja se izvodila 25. I. 1908. u Zagrebu. Od njegovih kompozicija spominju se još: Psalam, Hebrejske melodije, Alleluja, Super flumina Babylonis, Pjesma nad pjesmama za mješobiti zbor i orkestar. God. 1921. vratio se u Zagreb i djelovao je do smrti u muzičkoj akademiji. Mitrović bio je tih i miran značaj, a sahranjen je na Mirogoju dne 23. I. 1940. P. u m!

† **Mara Schneider-Kiseljak,** bivša profesorica Hrvatskog glazbenog zavoda preminula je dne 2. XII. 1939.

Uz njezinu rodbinu otpravili su je dne 4. XII. 1939. do hladnog groba na Mirogoju mnogobrojni njezini prijatelji, znanci i štovatelji. Od strane hrv. glazbenog zavoda u Zagrebu, čija je ona bila nastavnica, prisustvovali su sprovodu pretsjednik dr. Antun Goglia i potpretsjednik direktor Vladoje Dukat, koji su položili na odar vijenac cvijeća sa vrpcom. Prvo hrv. kat. pjevačko društvo »Branimir« pod ravnanjem svog zborovodje Josipa Vrhovskoga ispjevalo je nad grobom dvije tužaljke.

Pokojnica, koja imade velikih zasluga za razvitak naše domaće pjevačke umjetnosti, rodila se u Zagrebu g. 1855. Otac joj je bio hrvatski književnik i profesor dr. Ivan Kiseljak, a jedan od njezine braće bio je praktični liječnik i pretsjednik riječke hrvatske čitaonice.

Sedamdesetih godina polazila je glazbenu učionu hrv. glazb. zavoda, gdje joj je učitelj pjevanja bio Emanuel Simm. U to vrijeme već se isticala svojim krasnim altom i svojim glazbenim talentom, pa je marljivo pjevala kod figuralnih misa, koje je priređivao hrvatski glazbeni zavod pod ravnanjem učitelja Lichteneggera u zagrebačkoj prvostolnoj crkvi. Nastupala je Kiseljakova također na priredbama spomenutog društva.

Godine 1880. do 1883. polazila je bečki konservatorij, gdje joj je bio učiteljem znameniti Ress. Nakon svršenih studija posvetila se Kiseljakova operi, te je kao altistica angažirana u Stadtteatru u Bernu a kasnije u Würzburgu a jednom je pjevala u dvorskom kazalištu u Münchenu (1884,). Njezin repertoar obuhvatio je jednako lirsku kao i dramatsku struku. Recenzije dnevnika mnogo ističu njezin divni organ i njezinu lijepu pojavu. God. 1888. priredila je koncert u Kairu, kojemu je prisustvovalo tamošnje elitno društvo, koje joj je burno odobravalo. U hrvatskom kazalištu nastupila je kao Azuzena u Verdijevoj operi »Travatore«. Nakon teške prehlade nije dulje vremena pjevala, a kasnije posvetila se koncertnom pjevanju i podučavanju u pjevanju.

God. 1886. imenovana je za učiteljicu pjevanja u hrvatskom glazbenom zavodu, pa je tu službu vršila do g. 1903. a uz to bavila se i privatnim podučavanjem u pjevanju. U svom nastavničkom djelovanju imala je lijepih uspjeha. Odgojila je mnogo pjevačica među inima operne pjevačice Blaženku Kernic, Mariju Korošec, Mariju Ulrich i dr., zatim koncertne pjevačice Paulu Huber udatu Stahuljak, Ivanu Streim i dr.

Za vrijeme svog učiteljevanja u Zagrebu nastupala je u koncertima kao pjevačica pjesama te kao odlična solistkinja u oratorijima. Tako sudjelovala je kod vrlo uspjele izvedbe Dvořakovog: Stabat mater, koju je priredio hrv. glazb. zavod dne 26. III. 1888. Referent »Narodnih novina« (1888. b. 73) kaže o njoj: »Za krasno predavani alt gdje Kiseljak stisnuo bi joj doista iz zahvalnosti i sam Dvořak ruku, kad bi čuo njezino izvrsno interpretiranje svoje skladbe«.

Na mnogim društvenim koncertima hrv. glazbenog zavoda pjevala je Kiseljakova operne arije i pjesme, a naročito klasične, a rado je pjevala i Zajčeve skladbe. Udala se za posjednika Ivana Schneidera i živila na svom zaselku na Cmroku.

Njezina uspomena živjet će u srcima onih, koji su ju poznavali i cijenili. Svijetla joj uspomena. **Dr. Antun Goglia**

† Ivan Sprahman, učitelj i glazbenik, umro je u Ljubljani dne 26. oktobra 1939. On je bio više godina koralista u Djakovu, a od god. 1920. profesor na preparandiji u Mariboru. Pod imenom Janko Grudnik izdao je nekoliko crkvenih i svjetovnih popijevki.

Prvi koncert 30-godišnjice HPD »Lisinski«. Ugledno zagrebačko pjevačko društvo »Lisinski« završilo je ljetos 30-godišnjicu svojega rada. Društvo će proslaviti prva tri decenija rada sa tri koncerta, od kojih je prvi bio 15. XII. u dvorani Glazbenog zavoda u Zagrebu. Kako se ove godine ujedno navršava 120 godišnjica rođenja i 80 godina smrti društvenoga patrona i velikog našeg muzičara V. Lisinskoga, društvo nije moglo ljepše otvoriti proslavu svoje tridesetgodišnjice, nego da izvede izabrana djela Vatroslava Lisinskoga.

Program ovoga koncerta sastavljen je od 17 točaka počam od jednostavnih harmonizacija do izvadaka iz Lisinskijevih opera »Porin« i »Ljubav i zloba«. Koncert se odvijao ovim redom: Oj talasi, Zorko moja, Sada treba zapjevati, za mješoviti zbor, solo i klavir. Blago, blago, Tuga i Napitnica za bas solo i klavir. Iz Zagorja, Moja lađa i Pušku na klin za muški zbor, solo i klavir. Dva ženska zbora i klavir: Porin svlada i Sva se bijeli. Četiri muška zbora: Pogrebnica, Oče naš, Dika plava i More diko. Na koncu veliki mješoviti zbor: Laku noć i Jutro sa sopran solom uz pratnju klavira.

Tako se »Lisinski« lijepo odužio svom društvenom patronu, osvježivši pred nama dragu uspomenu na velikog ilirskog muzičara i prvog našeg narodnog opernog kompozitora. Par lijepih prigodnica obnovilo je ne samo način tadanjega pisanja već i sam kulturni duh vremena ilirskoga preporoda. Umjereni ensemble od 60 pjevača i pjevačica izveo je ovaj razmjerno laki program svestrano savršeno. »Lisinski« je ponovno opravdao ovim nastupom visoki tehnički renome koji već dugo uživa u našoj glazbenoj javnosti. Glasovno odličan i odlično disponirani zbor kao muški, ženski i mješoviti, interpretirao je pod majstorskom rukom svojega dirigenta najsitnije nijanse dinamičke, ritmičke, frazu i svaku notu. Pozajić ima kao rijetko koji dirigent uspjeh da je sa zborom uspio izvoditi iz svake note i akorda puninu značenja, koju je htio polučiti kompozitor. Tako je najjednostavnija kompozicija programa izišla savršena. Solisti: gđa Segedi, gg. Vičar i Neralić također na visini, kao i pratnja gđe Štauduar-Vuković. Puna dvorana aplaudirala je oduševljeno zasluženi uspjeh odličnog našeg zbora, kompozitora i dirigenta. **IK**

Crkveni koncerat mješovitog pjev. zbora Varaždinske gimnazije. 22. studena 1939. na dan sv. Cecilije u prvostolnoj crkvi u Zagrebu.

Uz sudjelovanje prof. Franje Dugana, orgulje, gdjice Irme Šprem alt, Dragice Mažuran sopran, Branka Bašić tenor i Mirka Milinković bas, izveo je gore spomenuti mješoviti pjev. zbor krasan program kako slijedi:

1) Fr. Dugan: Tokata g-mol. Orgulje.

2) Sacrum crisiense maius vulgo s. Joannis evangelistae dictum auctore ignoto saeculi XVII. Po rukopisu iz franjevačkog samostana u Varaždinu priredio za zbor, sola i orgulje Fr. Dugan. Kyrie, Gloria. Mješoviti zbor i orgulje.

3) J. Rheinberger: Salve Regina. Mješoviti zbor.

4) Al. Guillmant: Kancona u a-molu. Orgulje.

5) Fr. Dugan: Offertorium Ad te Domine levavi! Mješoviti zbor i orgulje.

6) Sanctus, Benedictus i Agnus. Mješoviti zbor, soli i orgulje.

Dirigent: prof. Tomislav Miškulin.

Mješoviti pjevački zbor učenika viših i nižih razreda u impozantnom broju od cca 150 pjevača(čica), danas, kad se kod nas nekako društvenost počela kolebati, samo je po sebi atrakcija prvoga reda. No, poznavajući od prije veliki mar i sposobnost profesora Tomislava Miškulina, koji se već dugi niz godina bavi glazbenim odgojem gimnazijalne mladeži, nijesmo se prevarili, da ćemo slušati prvorazrednu pjevačku produkciju. Odlike ovoga zbora, kako nam se je ovom zgodom predstavio, bile su uistinu na visokoj umietničkoj visini. Stalnu i preciznu intonaciju, slijedilo je inteligentno predavanje lijepih glazbenih misli. Razborita i naravna izmjena ne pretjerane dinamike, sugestivno deklamovanje teksta, prema veličini prostora i kolektiva zbora, uravnotežen tempo, neki neprisiljeni i imponirajući mir, djelovalo je na slušaoce doista plemenito i otmjeno. Krajnji pianissimo napunjao je veliki prostor katedrale kao šapat — a snažni fortissimo nije bio obično dječje deranje već naprotiv izraz snage sadržaja dubokog religioznog teksta izraženog u lijepom glazbenom odijelu. »Sacrum crisiense maius«, misa nepoznatog autora, stilski dosljedna, odaje jasno glazbeni ukus XVII. vijeka — onoga Monteverdijeva i njegovih nasljedovatelja, kad se je napustilo strogu i komplicirana polifoniju, da bi došao do računa po koji taj solista. No, taj »solo« nije još pretjeran, kako ćemo ga imati koncem XVII. i cijeli XVIII. vijek osobito u vrijeme slavnoga Mozarta, kad je zavladao običaj, da se u crkvu uvlači svjetovni duh napirlitanog baroka, koji je sam sebi svrha. Napose lijepi alt gospojice Irme Šprem pristao je izvrsno u okvir ove izvedbe, premda tim ne zaboravljamo ni ostalih solista, koji su lijepo otpjevali svoje dijelove. Lijepo je otpjevana kompozicija J. Rheinbergera »Salve Regina«, koja je mekana i nježna, no glazbeno je mnogo jača i značajnija bila kompozicija F. Dugana »Ad te Domine levavi«, u kojoj ima i težih mjesta, koja je ovaj zbor svladao exaktno i suvereno. Suviše je i naglasiti da je za ovaj i ovoliki uspjeh prva i glavna zasluga jedino prof.

T. Miškulina, komu i kao glazbeniku i kao pedagogu svaka čast.

*

Slušajući ovaj lijepi koncerat, koji je u naše vrijeme — zapravo kuriozum — pitao sam se, ne bi li se moglo tako slično i jednako i na drugim našim školama. Zašto se ne bi na zavodima gajilo uz svjetovno takodjer i crkveno pjevanje. Jer, ako glazba uopće djeluje odgojno i pobuđuje esteski smisao i osjećaje, onda ga još više pobudjuje upravo crkvena glazba.

Uz to mi pada na pamet i drugo važno pitanje: imamo li spremnih muzičara-pedagoga, koji su verzirani u toj opširnoj disciplini? Jer, dok nemamo učitelja ne može biti ni učenika.

Poznavajući naše poratne prilike, napose duh, koji je vodio naše prosvjetne vlasti, moramo otvoreno priznati velike i neoprostive zaostatke, koje ćemo još godinama morati popravljati.

Prvo, što nam je centralna beogradska prosvjetna politika na glazbenom polju nainatila bilo je postepeno ukidanje obligatnog učenja orgulja na preparandijama. Učenje orgulja imalo je zamijeniti učenje guslanja. Posljedica te politike jest to, da danas nemamo na našim seoskim županna valjanih orguljaša. Učiteljima je izmakao lijepi dohodak od orguljanja, školskoj mladeži fali glazbeni odgoj, seljačkim prosvjetnim društvima fali zborovodja. Učitelj, mjesto da se svome narodu približi, da ga svestrano odgaja — on se je tim nenadoknadivim znanjem ili recte neznanjem odalečio i otudjio.

Što je prosvjetna vlast učinila za glazbu na srednješkolskim zavodima? Na srednjim školama je ukinuto obligatno crkveno pjevanje, a ostala je samo opća teorija i konačno — školska glazbena produkcija. Titrajući nekoliko godina sa vlašću u ruci, moraju li ili ne moraju katolička školska djeca pribivati svaku nedjelju najvažnijem i centralno-bogoslužnom činu svetoj misi, prosvjetni zakon je sve izmišljao, ne, da ovaj Božji zakon i djelo uzveliča, nego da ga učini što bljedjim i djeci dosadnijim. Kad je napokon višegodišnjega natezanja konačno odlučeno da školska mladež polazi nedjeljom sv. misu — nije odredjeno, da joj prisustvuje nastavnik glazbe — i da se gaji crkveno pjevanje, već naprotiv učitelj glazbe na zavodu koji je obično nekatolik, nije dužan sudjelovati, svirati i voditi pjevanje kod školske sv. mise! — Odgoj je naše srednješkolske mladeži bio prema onoj »Panem et circenses«. Veliki športski nastupi, pretjerani turizam — tkzv. nacionalni a u istnu partizanski pokreti: sokol, crveni križ, jadranska straža, skaut, nogomet, trezvenjaci, dom i škola i t. d. — Sastanci, izleti — priredbe — redovito na nedjeljni dan i blagdane — da se onemogući pribivanje sv. misi! Posljedice te odgoje već su danas nedogledne: treba imati ma gdje s ovom mladeži ozbiljnog posla, — da se vidi, o čemu se govori i što su ideali.

Naše visoko-glazbene škole ili glazbene akademije odgajaju doista, barem u nekim granama odlične glazbene umjetnike. No, da nam je sastaviti statistiku apsolvenata u zadnjih 20 godina, da vidimo gdje i kako djeluju ti naši svršeni muzičari, mislim, da ih je relativno malo, koji u našoj provinciji djeluju kao kapelnici, kao učitelji glazbe, osim mali broj onih, koji su po srednjim ili na privatnim (gradskim) glazbenim zavodima. Uzmimo, da je neki apsolvent s izvrsnim uspjehom svršio i diplomirao iz klavira, orgulja ili iz kompozicije, no, da li je zato sposoban, da vodi jedno pjevačko društvo? dali bi znao voditi glazbu, obavljati službu katoličkoga organiste... itd.? U najviše slučajeva, ako se i prime kojegod od gornjih službi, njemu fali mnogo potrebnoga znanja i on se mora istom dotjerati i usavršavati. Na pr. za orguljaša mu fali poznavanje liturgijskih propisa, poznavanje crkvenog jezika, fali poznavanje crkvene glazbene literature, a vrh svega, hoće li imati ono nešto, što se zove crkveni duh, bez kojega u crkvu ni ne spada, a kojega ima tek istinski i praktični katolik?

Iz svega do sada navedenoga i nenavedenoga izlazi, da bi nam Muzička akademija trebala uzgajati više praktičnih muzičara a manje »umjetnika«. Naše brojne škole, naša brojna prosvjetna društva, naše crkve, uopće naša provincija treba manje izvanrednih guslača ili pianista, a treba više i uvijek će trebati glazbenih pedagoga, koji zna makar manje ali od svega po nešto i uz to pedagogiju. Mi smo mali narod, da si dozvoljavamo jednu muzičku akademiju, u kojoj će se odgajati profesionalni diletanti za zabavu ili kavanu, za kućne čajanke, ili opet za visoku umjetnost, do koje konačno rijetko koji dosegne. Nama treba kader muzičkih radnika: za vojne glazbe, za veća i manja mjesta kapelnike-orguljaše, za učitelje glazbe po srednjm školama osobito po učiteljskim preparandijama. Znam za nekoja mjesta po našoj provinciji, koja su godinama tražila takove muzičare, ali ga zgodnoga ne nadjoše ili nadjoše tudjinca. I nitko se ne skandalizira u ovo naše vrijeme, kad su namještenja tako teška, zašto se u tome smislu nešto brzo ne poduzme?

Za još šire krugove, za onaj naš narod po našim zabitnim selima, komu je pučki učitelj najbliži, trebao bi službu orguljaša uzeti naš narodni učitelj kako je to bilo i negda. On ima osiguranu materijalnu existenciju, on posjeduje i opću kulturu, on je u najvećem procentu i sam iz sela, pa će kao takav i u glazbenom polju najbolje i najlakše svome narodu svjetliti, i ne će mu biti ni s materijalne strane prikraćeno! No, stoga razloga valja na preparandije povratiti odmah obligatno učenje orgulja!

Ova prilična digresija u referatu o lijepom pjevanju naše dične Varaždinske gimnazije, koja si je ovim koncertom osvjetlila staru slavu i ime, neka je poticaj onima, koji sada upravljaju našom prosvjetom, da prisluhnu glas onih najnižih iz skraja iz našega zapuštenoga i kadkada zaboravljenoga sela. **M. Ivšić.**

Duhovni Koncerat novije Talijanske crkvene muzike, izveo Oratorijski Zbor sv. Marka u petak 24. XI. 1939. Crkva sv. Marka u Zagrebu.

U prisutnosti samog autora Licinia Reficea, uz mnoge odličnike — kao preuzv. g. nadbiskupa dr. A. Stepinca, podbana dr. Ivana Krbeka, talijanskog konsula dr. Gobbia i dr., u dupkom napunjenoj crkvi otmjene i glazbene publike, izveo je naš dični Oratorijski zbor gornji program. Kompozicije Reficea spadaju u najmodernije crkvene kompozicije sadašnjosti. To je bizarna melodika, sa kratkim imitacijama, sa snažnim dramatskim zaletima. Uvijek jasna harmonijska podloga, tu i tamo homofonija praćena karakteri-

stičnim orguljaškim efektima. Snaga i dramatika liturgijskog teksta dobiva izmjenom kora i solista, kratkim interludijima orgulja. Sve je u toj glazbi nekako lagano, pokretno, živo, nekonvencionalno. Ipak, vodjenje pojedinih dionica kod Reficea je vokalno i nadasve muzikalno. Invencija bazira na nepresušivom vrelu gregorijanskog korala, odatle ona ozbiljnost. Što se tiče pratnje, ona je mišljena orkestralno. Zato one česte sekvence, koje bi orkestar daleko jače i ljepše istakao. Ima u toj kompoziciji nešto Pucinijevog, no, to je samo škola ili možda koji slični motiv, harmonizacija, koju si je autor dozvolio imitirati. Za nekoga je ova misa bila mala revelacija, osobito za one, koji su vični slušati kompozicije njemačkih starijih autora. Moderniji njemački autori ili su pretjerani u traženju efekata najraznoličnijim vodjenjem dionica i neshvatljivim disharmonijama, ili se zaboravljaju u slikanju dramatskih prizora, poput Wagnerovih tragičnih opera. Reficea vodi ideja glede melodije lijepi talijanski bel-canto, harmonija dosta slobodna, osobito je vještak u kromatici i u enharmoničnom gibanju kroz tonarte, a na orguljaša postavlja veliki zahtjev kao registratora.

Pjevanje je Oratorijskog zbora bilo u svakom pogledu na umjetničkoj visini. Precizno niansiranje u dinamici, lijepo fraziranje kao i druge zborske prednosti, zadovoljile su i samoga autora preko očekivanja. Od solista su se ovom zgodom istakli Vera Grozaj i Štefanija Šćukanec. Na orguljama je sjedio naš Čedomil Dugan. Osim u pratnji mise, koju je pratio adequatno cijeloj izvedbi, briljirao je u Bossieov Sonati u d-molu. Napose treći stavak odsviran je bravurozno, možda glede tempa nešto i pretjerano brzo. Mislim, da bi za ovu kompoziciju pristajale znatno veće orgulje i prostor crkve, a onda bi morao biti tempo sporiji ali bi impresija bila jača i ljepša.

Maestro Licinije Refice predstavlja u današnjem glazbenom svijetu veliki autoritet. U pedesetim godinama svoga života, skladao je do sada veliki broj misa, moteta, sedam oratorija i dvije velike duhovne opere. Mise mu vrlo rado izvadjaju Nijemci, a njegove duhovne opere obišle su skoro sve talijanske i mnoge svjetske teatre. Svakako je uz lirika L. Perosia najveći talijanski crkveni kompozitor. Kao pedagog djeluje na Visokoj Papinskoj školi za crkvenu glazbu a kraj toga je maestro di cappella u Marija Magiore.

U zagrebačkim muzičkim krugovima je srdačno primljen, te se je u velike čudio našoj glazbenoj aktivnosti. Posebno je posjetio uz Oratorijski zbor i zbor »Zagrebačke Pvlifonije«, kašto ga je razveselilo i slušanje katedralnih orgulja, na kojima mu je priredio mali koncerat domaćih djela Čedomil Dugan.

Želimo, da i naša opera izvede koju od njegovih opera, možda Sv. Margaritu Kortonsku, koja je doživjela najveće uspjehe a čiji je literarni sadržaj tako značajan i duboko potresan.

M. I.

Prigodom božićnih blagdana izveo je crkveni pjevački zbor u Dubrovniku pod vještim ravnanjem Ant. Gjivanovića po prvipút dosta tešku misu za mješoviti zbor V. G o l l e r a.

Glazba u Jugoslaviji. Pučka glazba i umjetnička glazba. U spomenspisu Festskrift, koji je izdalo Dansko-Jugoslavensko društvo u Kopenhagenu prigodom 20-godišnjice opstanka Jugoslavije napisao je Sv. Chr. Felumb potpretsjednik društva i dirigent kr. dvorske danske kapele ovaj zanimljiv članak, koji donosimo u prijevodu.

Jeli je Jugoslavija muzikalna zemlja? Ne na taj način kako smatramo Italiju kada je slušamo u Scala operi u Milanu ili Nizozemsku, kada slušamo na radio Concergelbouw u Amsterdamu. U Jugoslaviji je to na sasvim drugi način što se tiče glazbenog stanja. Kaošto svi slavenski narodi posjeduje i Jugoslavija veliko bogatstvo u svojoj narodnoj muzici. Kako se danas Jugoslavija sastoji od tri naroda: Srba, Hrvata i Slovenaca, to je pučka glazba u Jugolaviji tim obilnija i različitija. Osobito zanimljivo jest slušati njihove stare melodije pune žalosnog tona. Najlakšeg tona jest pučka glazba kod Slovenaca koja je najviše europejska. Podjemo li dalje u državi i to u Srbiju i Macedoniju, Slavoniju i Bosnu tu ćemo naći pučke melodije hrvatskog i srpskog podrijetla, te se tu već pomalo približujemo orijentu. Ove melodije živu posvuda u zemlji a pjeva ih cijeli narod. Jugoslaveni ljube primitivnu pučku glazbu. To je narod koji cijeli pjeva. Mi ovdje nastojimo oživiti na umjetni način našu narodnu glazbu pomoću škole za pučku glazbu, a u Jugoslaviji je to sve nastalo od same prirode.

Ton pučkih melodija nalazi se između monotonih tužaljka i novim divljim Kolom. Kolo je narodni ples Jugoslavena. Svuda na jugu nalazimo narod, koji pleše Kolo, koje počinje jovijalnim mirnim tempom, a svršava se sa najdivljijim Presto.

Jugoslavija pruža nam bogato blago što se tiče pučke glazbe. Ali što se tiče umjetne glazbe ne pruža nam se ista vrijednost i značenje. No to nije nikakovo čudo. U koliko je Jugoslavija i narod star, ali kao kulturna država je tek 20 godina stara, te je narod prije toga živio podjarmljen kroz cijela stoljeća. Kroz to kratko vrijeme nije bilo moguće da si narod stvori nužni temelj za izobrazbu umjetne glazbe. Ako učinimo prispodobu sa zapadnim Slavenima ne smijemo zaboraviti, da su n. pr. Česi imali uvijek neki centrum u Pragu. Za vrijeme raznih vlada bio je Prag ipak mjesto gdje se je češki narod mogao okupljati oko svoje stare kulture i gdje je bilo podesno tlo za jednog Dvořaka i Smetane.

Zagreb je doduše kroz stoljeća u mnogo točka znao očuvati svoju staru slavensku kulturu ali pravi preporod u pravom slavenskom duhu uvijek je sprečavala tuđinska vlast i tuđinski utjecaji.

Mi se nadamo, da ćemo naredne godine čuti nešta nova od jugoslavenskih kompozitora. »Slavenski plesovi« od Dvořaka, Smetanina opera »Prodana Nevjesta« i njegova velika simfonijska pjesma »Moja domovina« — Ma vlast naći će sigurno jednake kompozicije i kod Jugoslavena, jer taj narod imade jednako bogat materijal kao i Česi. S hvale vrijednim početkom se je već otpočelo. G o t o v a c, koji po mom mnijenju imade najmarkantniju fizionomiju među jugoslavenskim mlađim glazbenicima istakao se je svojim talentom u svojoj lijepoj operi Morana te sa vatrenim i sjajno izrađenim »Simfonijskim Kolom«. B a r a n o v i ć je komponirao u sjajnim bojama jako popularni balet »Licitarsko srce«. S l a v e n s k i prikazuje na skroz moderni

način narodnu jugoslavensku glazbu u svojoj »Balkanofoniji«.

Na jednaki način upotrebljuje pučku glazbu i Madžar Bartok i Rus Stravinski, no kod Slavenskoga čini mi se za moje uši da to zvuči mnogo manje lijepo. Od Dobronića »Simfonijski plesovi« su više originalni ali sa manje tehničke vještine obrađeni. Od Širole glavno djelo je velika a cappella missa. To je jako djelo te će se sigurno održati i za budućnost.

Ovdje nije mjesto da se prikažu sva imena jugoslavenskih glazbenika. Moram ipak spomenuti u vezi s onim što sam prije kazao o pučkoj glazbi da u Ljubljani u glavnom gradu Slovenije postoje također skladatelji za umjetnu glazbu, koji imadu najviše veze s centralnom Europom. To su: Ošterc, Škerjanc i Adamič, koji su pravi međunarodni kompozitori

Kod Jugoslavije je najvažnije, što se glazbe tiče, narodna pjesma i vatreno Kolo. To se čini nama Dancima jednako čudnovato kao kada smo prvi puta čitali bajke iz »Tisuću i jedne noći«.

Preveo iz danskoga **Dr. B.**

Bivši ravnatelj ljubljanske opere i zborovodja »Glasbene Matice« g. Mirko Polić postao je dirigenta opere u Beogradu. Kao dosada će u buduće voditi kao glavni zborovodja zbor »Glasbene Matice« u Ljubljani.

Kao poseban zborovodja namješten je u ljubljanskoj operi Rado Simoniti do sada zborovodja pjev. društva Tomislav u Splitu.

Pedeseta godišnjica skladatelja dr. Božidara Širole. Dne 20. XII. o. g. navršio je odlični naš skladatelj dr. Božidar Širola pedesetu godišnjicu svog života. Tom prilikom posvetio mu je dr. Josip Andrić u »Hrvatskoj Straži« topao članak u kojem je naglasio da imamo u hrvatskoj glazbi tri periode. U prvoj je glavni pretstavnik Vatroslav Lisinski, u drugoj Ivan pl. Zajc, a u trećoj dr. Božidar Širola. Širola je kaže dr. Andrić ne samo najplodniji i najsvestraniji sadašnji hrvatski skladatelj, on je imao i najveće uspjehe sa svojim djelima. Ono što ga čini velikim i po čemu ga ide prvenstvo u sadašnjoj hrvatskoj glazbenoj generaciji u posljednjih 25 godina, jest njegov posve novi, vlastiti od drugih posve različiti glazbeni izražaj, što ga je on stvorio i koji se manifestirao u njegovim djelima.

Imamo danas hrvatskih skladatelja, kojih djela imadu veći uspjeh kod publike, ali kod tih skladatelja osjećamo, da njihov glazbeni izražaj nije nešto posve novo. No sa Širolinom glazbom nije tako. On se ne zadovoljava s tim, nego gleda naprijed i zahvaća dublje. On stvara svoj vlastiti, od nikoga ovisni, posve novi glazbeni izražaj. Po tim djelima, i to glavno po glazbenom izražaju, koji je Širola usadio u ta djela, postao je on prvak hrvatske glazbe za cijelu današnju epohu. I zato je njegov životni jubilej svjetao i radostan dan za svu hrvatsku kulturu, pa se ponosimo onim, što je Širola hrvatskoj glazbi dosad već dao i mnogo još oečkujemo od njega i želimo, da će do kraja izvršiti epohalnu ulogu, koju mu je Bog u hrvatskoj glazbenoj kulturi odredio.

Škola za orguljaše Cecilijina društva u Ljubljani. Škola je počela 25. IX. ove godine ima 23 učenika i to 12 u drugom tečaju, a 11 u trećem tečaju. Učitelja imade 9. Ravnatelj St. Premrl obučava harmoniju (II) i orgulje, prof. Anton Anžič vjeronauk i liturgiku, prof. Antun Dolinar povijest crkvene glazbe, kontrapunkt i nauku o instrumentima, prof. Adolf Gröbming fiziologiju i fonetiku, glazbeni diktat, vježbu glasova, kanonik dr. Fr. Kimovec harmoniju (I), koralno i figuralno pjevanje, revizor Ant. Lesjak zadružno knjigovodstvo, školski upravitelj Leopold Paljk krasopis i pravopis, gospodja Zora Sonc, klavir, Ivan Zdešar, orgulje.

Dirigent Vaclav Talich imenovan je prigodom 20. godišnjice Češke Filharmonije njenim začasnim članom.

U Palermu izvedena je u »prirodnom kazalištu« Wagnerova opereta Lohengrin. Danas je tako usavršena tehnika, da su Talijani mogli ovo scenski teško djelo izvesti i u »prirodnom kazalištu«, t. j. pod vedrim nebom.

Jan Kubelik. Godine 1899. ostavio je Jan Kubelik praški konservatorij, da s velikim zanosom započne svoju umjetničku karijeru svjetskog violinskog virtuoza natječući s tadanjim velikanima Franjom Ondričekom, Pablom Sarasatom, Willy Burmestrom i Josipom Joachimom, koji su tada u glazbenom svijetu reprezentirali svoje narode. Profesor Otakar Sevčik spremio je svog dragog učenika na umjetnički put, kako je najbolje mogao. Doveo ga je do savršenstva tako te je učenik postao kao čarobnjak svladavajući sve tehničke teškoće violinske igre. K tehničkoj spremi pridošla je Kubelikova osobnost, koja je začaravala sve nehinjenom skromnošću i nekom melankolijom. Ovako spremljen pošao je Kubelik, da se natječe s jednako vrsnim guslačima drugih naroda. I kroz punih 40 godina kročio je umjetnik svijetom šireći slavu svog naroda, svog učitelja i svoju. Nije bilo gotovo većega grada grada na kugli zemaljskoj, gdje se nije čula njegova čarobna svirka. Sada počiva umjetnik na stečenim lovorikama, no još nije odložio koplja. Još uvijek nastupa u Pragu pokazujući mladenačku svježinu. Češki mu listovi posvećuju pažnju i ponose se njime kao jednim od svojih največih sinova.

Jugoslavenska glazba u Danskoj. Dne 1. XII. proslavilo je Dansko jugoslavensko društvo u Kjöbenhavenu narodni blagdan Jugoslavena. Taj dan održan je na večer veliki svečani sastanak u Hotelu Angleterre. Na programu bile su ove glazbene produkcije koje je otpjevao kor od 20 studenata sa konzervatorija i sveučilišta pod vodstvom zborovodje Paula Tofte-Hansena: Narodna legenda o Mariji. Srpska narodna popijevka od E. Adamiča, slovenskog kompozitora; Ne bi ti reko! od Miljenka Živkovića; Spi sinek moj od E. Adamiča; Huda zima od E. Adamiča; Uspavanka od Antuna Dobronića; Žalosna zaručnica, hrvatska narodna popjevka; Dilj, dilj duda, od Josipa Vrhovskoga; Paun pase, od Antuna Dobronića, Igraj — sviraj, od E. Adamiča, Moje vode, narodna popijevka, Slavospjev od Božidara Širola i Jugoslavenska narodna himna.

Danske novine »Jugoslavien«, koje izdaje Dansko-jugoslavensko društvo u Kopenhagenu donijele su napose veliku sliku Josipa Slavenskoga i note od jugoslavenske narodne himne, te posebni članak o glazbenim vezama između Danske i Jugoslavije. Naročito se spominje prof. Stanislav Stražnicky, prof. muzičke akademije u Zagrebu, koji se zato mnogo brine. Danski kvartet,

koji se sastoji od kr. danskih glazbenih dirigenata održao je prošle godine dva radio koncerta i to jedan u Beogradu, a jedan u Zagrebu. Svirali su danske kompozicije od Hermana D. Koppela, Hermana Sandby, Harolda Agersnapa i danskoga muzičkog nestora Fini Henribuesa. Koncert i glazbenici su primljeni s najvećim oduševljenjem.

U Ljubljani su dobri prijatelji danske glazbe: prof. muzičke akademije Slavo Oštrc i L. M. Škerjanc, koji su priredili danski koncerat na radiu, te izveli kompozicije danskih klasika Nielsa W. Gade i Karla Nielsena, te Ebbe Hamerik. Kod jednog društvenog sastanka izvedene su neke kompozicije od Josipa Slavenskoga, od kojega se preporučuju a napose njegove edicije: Lieder und Tänze aus Balkan, naklada B. Schott Söhne, Mainz, koja je izdana za školske vježbe.

D. Bučar

Skladatelj Erno Koštjal slavi ove godine pedesetgodišnjicu svoga života. Erno Kostjal se rodio dne 26. novembra god. 1889. u Pragu, gdje je god. 1909. svršio orguljaško odjelenje praškog konservatorija. Brzo iza toga postao je profesor muzike u Kursku u Rusiji, gdje je djelovao sve do god. 1914. Iz ove dobe potječe njegova Ruska svita, Ruska skizza i dr. U vrijeme svjetskog rata boravio je dvije godine u Albaniji, gdje je napisao dva stavka svoje Albanske suite, radi koje je bio odlikovan visokim redom bivšeg albanskog kralja Ahmeda Zogu-a. Iza rata poduzeo je nekoliko putovanja po Evropi, na koja sjećaju njegova djela: Manastir Sant Honorat, Italska suita, Španjolska suita.. Narodni ton izbija iz brojnih njegovih čeških pjesama i plesova, kao »Sousedska«, »Dupak«, »Furiant«. Proslavio se kao skladatelj radio Glazbe i pučkih opereta. U Zagrebu se s velikim uspjehom davala njegova pučka opereta »Vaclavky« na riječi Emanuela Brožika, koju je izvela pjevačka i diletantska sekcija »Hrv. kat. kasina«. Od posljednjih Kostjalovih djela najvažnije je oratorij »Evo čovjeka« (Ejhle člověk) na tekst Emanuela Brožika. Češko novinstvo čestita skladatelju, hvali njegovu stvaralačku svježinu, marljivost, raznolikost rada, duboku osjećajnost, spontanost izražaja, prirođenu melodičnost jedinstvenost kao i jasnoću njegovih skladbi. To se sve moglo opaziti i u opereti »Vaclavky« (»Tikvice«) koju smo imali prilike toliko puta čuti u izvedbama »Hrv. katol. kasina«. Ernu Kostjalu želimo još mnogo godina sretnog života i uspješnog rada.

Iz Cecilijina društva.

Ravna gora i Cecilijino društvo. Na poticaj dekana i župnika preč. g. Fr. P r p i ć a osnovalo se u novembru Društvo sv. Cecilija. Muški zbor ima 16 članova, mješoviti zbor 30 članova. Prviput je nastupilo na blagdan bezgrješnog Začeća (8. XII.) te pjevalo koralnu misu de Angelis te Juratovićeve advenske muške zborove te Kolandrov: »Ecce Dominus«. Zbor je lijepo uspio. Mladomu društvu želimo mnogo uspjeha u njegovu radu!

Povodom blagdana sv. Cecilije darovali su za naše glasilo: Preuzv. g. dr. **Alojzije Stepinac,** nadbiskup zagrebački 400 lira (757 D); po 100 Din poklonili su: preč. g. **Josip Šeper,** kanonik i župnik u Osijeku; preč. g. dr. **Antun Slamić,** kanonik i provikar u Zagrebu, preč. g. dr. **Dragutin Hren,** nadarbenik prvostolne crkve, prisjednik duhovnog stola u Zagrebu, presvijetli g. dr. **Josip Lochert,** šef zdravstva u m. u Zagrebu, bl. gospodin **Viktor Kučinić,** vlasnik tvrtke Maruzzi u Zagrebu, preč. g. **Stjepan Mikulček,** ravnatelj nadbiskupskih dobara, nadarbenik prvostolne crkve u Zagrebu, veleč. g. **Karlo Mikerić,** protokolista nadb. pisarne, zač. prisjednik u Zagrebu, preč. g. **Alojzije Benčić,** nadarbenik prvostolne crkve, zač. prisjednik duh. stola u Zagrebu, preč. g. **Mihovil Pavlić,** pristav diec. blagajne, zač. prisjednik u Zagrebu, preč. g. **Eugen Kornfeind,** um. vjeroуč., zač. prisjednik u Zagrebu; po 50 D veleuč. g. dr. **Franjo Šeper,** nadb. tajnik u Zagrebu, veleuč. g. dr. **Vinko Proštenik,** gimn. profesor u Zagrebu 20 Din., preč. g. **Zvonimir Galac,** um. župnik, ekspeditor nadbiskup. pisarne u Zagrebu, 20 Din. Svim dobročincima usrdno se zahvaljujemo.

Prinosi za naše glasilo. Po 100 D darovao je bl. g. **Ladislav Pleteš,** nadoficijal Suzora u Zagrebu, po 60 Din darovali: veleuč. g. dr **Vinko Žganec,** advokat u Somboru, preč. g. **Vladoje Lončarek,** kanonik i župnik u Topuskom i veleč. g. **Josip Petrak,** župnik u Cvjetlinu; po 25 Din su doprinesli: veleč. g. **Alojsije Venko,** zač. prisjednik i župnik u Hrv. Dubici i blag. g. **Borivoj Maltarić,** magistar pharmacije u Varaždinu; po 20 Din su nam poslali: preč. g. Mons. dr. **Ivan Pindulić,** viši vojni svećenik u m. u Zagrebu, preč. gg. **Franjo Matica,** dekan i župnik u Novoj Gradiški, **Andrija Jakopanec,** dekan i župnik u Vinici, **Ante Kolarić,** dekan i župnik u Vrbovcu i **Ivan Horvatić,** dekan i župnik u Klenovniku; veleuč. g. dr. **Franjo Rant,** župnik u Osekovu, veleč. g. **Petar Vudi,** zač. prisjednik i župnik u St. Petrovu selu, blag. g. **Petar Car,** tvorničar u Crikvenici, veleč. g. **Ivan Janeš,** župnik u Cerju, veleč. g. **Mato Kujundžić,** upr. župe u Gori i preč. **Franjevački samostan u Varaždinu;** po 10 Din: veleuč. g. **Ignacije Jurković,** profesor bogoslovlja u Mostaru, blag. g. **Juro Tkalčić,** profesor u Beogradu, preč. g. **Stjepan Kučmanić,** dekan i župnik u Kamenskom, veleč. g. **Franjo Leskovar,** zač. prisjednik i župnik u Buku, veleč. g. **Henrik Kroder,** župnik u Vratišincu, veleč. g. **Mijo Poldrugač,** župnik u Cigleni i veleč. g. **Engelbert Svoboda,** župnik u Ljubešćici. Primili svi ovi naši dobročinci našu srdačnu hvalu!

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Boškovićeva ul. br. 18/III).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, BOŠKOVIĆEAA UL. 18/III. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: STJEPAN MARINOVIC, KAMAUFOVA 14.

Nek je svašta...

Eduard Francević Napravnik. Prije svjetskog rata mnogo je čeških skladatelja i muzičara polazilo u inozemstvo, da ondje djeluje i zarađuje. Razlog je tomu bio s jedne strane prevelik broj stručnih muzičara u Čehoslovačkoj, koji nisu svi mogli naći dostojne zarade u domovini, s druge strane okolnost, da je u domovini mogao doći do mjesta samo onaj, koji se proslavio u inozemstvu. Tako je jedan profesor ruskog gimnazija u Dubnu (A. Pospišil) u članku »Čehoslovačka duševna armada u Rusiji« god. 1918. navodio 372 češka skladatelja i umjetnika u Rusiji. Nu bilo ih — kako drugi vele — tada mnogo više, svakako preko 400. Mnogi su stekli velike zasluge za razvoj ruske glazbe.

Jedan od ovakovih bio je Eduard Francević Napravnik. Rodio se prije sto godina, 24. augusta 1839. u Bejštu kod Pardubica. Već kao dijete učiteljsko pokazao je u najranijoj mladosti neobičnih dar za glazbu, pa se u oca uputio doskora u orguljanje, harmoniju i generalbas. God. 1850. bio je poslan u Prag na realku, nu iza 4 razreda morao je prekinuti nauke, jer su mu roditelji umrli. Izgubiv potporu roditelja dječak nije klonuo, nego se posvetio glazbi. Stupio je u prašku orguljašku školu, gdje je marljivo učio pod vodstvom ravnatelja Piča i profesora Blažeka. Istodobno je učio instrumentaciju i ravnanje zborom kod K. Kitla, ravnatelja konservatorija, i klavir kod P. Maydla. Taj je besplatno podučavao darovitog učenika, pače ga je namjestio kao učitelja u svoj glazbeni zavod. Zarana se okušao Napravnik i u kompoziciji. Prije god. 1861. napisao je nekoliko orkestralnih skladbi (uvertiru »Vlasta«, misu, simfoniju), nekoliko klavirnih skladbi (2 fantazije, sonatu za violinu, preludije i fuge), te više pjesama i zborova.

God. 1861. pošao je Napravnik na preporuku prof. Mildnera i Meliša u Petrograd, gdje je preuzeo mjesto kapelnika u kućnom orkestru kneza Jusupova. Tu je doskora postao omiljelom i uglednom osobom u glazbenim i kazališnim krugovima. U Petrogradu se upoznao s prvim dirigentom carske opere K. Ljadovom. Iza dvije godine (g. 1863.) bio je imenovan drugim dirigentom i orguljašem ruske carske opere. Povod, da je Napravnik dobio ovo mjesto bila je jedna slučajna zgoda. Kada je jednom izvodila u carskoj operi Glinkina opera »Ruslan i Ludmila«, nije se moglo početi, jer je manjkao pianist, koji je imao igrati već u početku. U neprilici zamoli koncertni meštar Pikkal Napravnika, koji je slučajno bio u gledalištu, neka mjesto odlutnog pianista »uskuči« i omogući točan početak opere. Napravnik se odazove, ma da nije nikada igrao Glinkinu operu, pa je svoju dužnost sjajno izveo. Time je upozorio na se ravnateljstvo opere i došao do svog lijepog položaja.

Napravnik je bio najprije pomoćnik Ljadova, a kasnije (god. 1869.) i njegov zamjenik, t. j. prvi dirigent carske opere. Kao takav uvede u orkestar red i disciplinu. Za Ljadova je vladao u orkestru dosta velik nered. N. Rimskij-Korsakov piše sam u »Letopisu mojej muzikalnoj žizni« str. 169: »Pokusi su se držali nemarno. Prvi kapelnik Konstantin Ljadov zvao je dosta često orkestar — razumije se po grupama — u svoj stan, gdje su članovi iza kratke igre prešli na zakusku. Klavirskih izvoda mnogih opera uopće nije bilo. Pokusi s pjevačima vršili su se uz pratnju pukog kvarteta, dok je dirigent igrom na klavir dopunjao ostale instrumente. Zbor kazališnih umjetnika nije ni izdaleka bio sličan današnjim kazališnim zborovima. Mnogo se pogodovalo pilu vudke, a i druženje sa ženskima nije bilo bez prigovora. Kapelnik Ljadov se u posljednjim godinama svoga života osjećao svakoga jutra vrlo nesretnim, dok nije popio čašu vudke, a u večer je drijemao za svojim pultom«.

Napravnik je ispravno shvatio svoj položaj Gvozdenom marljivošću, izvanrednom energijom, velikom ustrajnošću i razboritom strogošću polučio je, te mu se umjetnički zbor potpuno pokorio. Uz dirigentske vrline i organizacionu sposobnost pomagala mu je ljubav prema saradnicima, jer se neprestano brinuo, da im poboljša socijalne prilike. Kako se tada baš članovi orkestra i kazališnog zbora bili slabo plaćeni, Napravnik je tražio povišenje njihovih plaća, pa je u negativnom slučaju prijetio demisijom. Svoj je orkestar tako disciplinovao i na toliku visinu digao, da je kod dirigiranja rabio dirigentski štapić tek onda, kada su na sceni pjevali solisti, inače je složio ruke, a orkestar je igrao samostalno do dalnjega nastupa.

Za Napravnika je ruska opera postala slavna, te je zauzimala prvo mjesto među najboljim evropskim operama. Diljem svoje službe u Petrogradu, ravnao je Napravnik preko 3000 opera. Više od 100 ih je prviputa uvježbao. Tri četvrti ovih bile su ruske opere.

Uz dužnost opernog dirigenta stekao je Napravnik veliku slavu i kao koncertni dirigent. Od god. 1869. do 1881. ravnao je koncertima Ruskog Glazbenog udruženja, a pojedine koncerte je dirigirao i od god. 1894. do 1898. Usto je ravnao koncertima Ruske Filharmonije, Dvorskog orkestra, Carskih petrogradskih kazališta, Domoljubnog udruženja, Zaklade glazbenih umjetnika, Literarnog fonda, Slavenskog dobrotvornog društva i drugih. Ravnao je koncertima i u Moskvi i Odesi, te drugim ruskim gradovima.

Ma da glavna slava Napravnikova počiva u dirigentskoj djelatnosti, ipak se bavio i kompozicijom. Napisao je 4 opere: »Nižegorodci« (1868.), »Harold« (1886.), »Dubrovsky« (1895.) i »Francesca da Rimini« (1902.). Opera »Nižegorodci« imala je postati ono, što je bilo »Život za cara« od M. Glinke. Nu tekst nije odgovarao velikom cilju, pa opera nije postigla svrhu. Domoljubni sadržaj doveo je operu nekoliko puta na scenu, nu nije se održala. Ni opera »Harold« se nije mogla uzdržati, ma da je autor pokazao, da pozna nove smjerove opernoga rada, i ma da se opera odlikuje lijepom instrumentacijom. Opera »Dubrovsky« požela je mnogo veći uspjeh i u Rusiji i u inozemstvu unatoč tomu, što autor na mnogo mjesta podliježe uplivu Čajkovskoga, Wagnera, Verdi-a i Chopina. Najbolja je opera »Francesca da Rimini«. U njoj je Napravnik pokazao, da savršeno pozna potrebe kazališta. Opera je napisana poletno, lirska su mjesta vrlo topla, kolorit glazbe patetičan, instrumentacija prekrasna, sve uloge vrlo zahvalne. Zato je ova opera postigla najveći uspjeh.

K operama možemo pribrojiti scensku glazbu k drami »Don Juan« od A. K. Tolstoja iz god. 1891. To doduše nije opera, nu glazbenom obradbom muzičkih mjesta i opširnošću partiture ravna je operi. »Don Juan« je jedna od najljepših Na-

pravnikovih skladbi. Potpuno se oslobodio svakog upliva Mozartova »Don Juana« i »Kamenoga gosta« od Dargomiškoga, koji imadu sličan sadržaj.

Uz napomenute skladbe skladao je Napravnik još u domovini za orkestar: 4 simfonije (op. 17, 18, 32). Svečanu uvertiru op. 14, narodne plesove op. 20 i 23., dvije svečanosne koračnice op. 33 i 38, simfoničku pjesmu »Istok« op. 40, suitu op. 49, plesnu suitu (1893.) za klavir s orkestrom: koncerat op. 27., Fantaziju na ruske motive op. 39, i 30. suitu za violinu i orkestar op. 60. komorne skladbe: 2 Tria za violinu, čelo i klavir op. 24 i 62, 3 gudačka kvarteta op. 16, 28 i 65, 2 gudačka kvinteta op. 19, klavirski kvartet op. 42, sonatu za violinu i klavir op. 52, 2 suite za čelo i klavir op. 29 i 36, za pjevanje uz orkestar: »Kozak« za bariton i orkestar op. 22, 2 balade op. 26, svečanosna kantata za solo i zbor (1880.), za zborove: 16 muških zborova op. 41, 50 i 63, 38 pjesama uz klavir, te još mnoge skladbe za klavir, te klavir i razne instrumente.

Napravnikove su skladbe bile izvođene u Petrogradu i Moskvi. Sve se skladbe odlikuju ukusom, krasnim koloritom i tehnikom. Napravnikova muzika nije doduše nešto veliko, originalno, ali je samonikla i prirođena

Napravnik je bio skroman, te se nije nikada držao većim nego što je bio. U Rusiji je bio kao glazbeni umjetnik i kao genijalni dirigent visoko cijenjen. Njegovo mišljenje značilo je u Petrogradu mnogo. Kako se u njegovo doba razmahao u Rusiji boj između radikalno narodnog smjera, kome je bio vođa M. A. Balakirev i konservativno-kosmopolitskog smjera, koje je bio na čelu A. Grig. Rubinstein, obje su stranke pogledavale na Napravnika i cijenile njegov sud. Nu on se nije stalno priklonio ni jednoj stranci, pa je baš zato bio vrlo cijenjen od svih.

Rad Napravnikov bio je u Rusiji s najmjerodavnije strane cijenjen i odlično priznavan. Napravnik je bio odlikovan od carskog dvora redom sv. Stanislava I. razreda, koji se daje najvišim staležima, t. j. onima kojima ide naslov »Prevoschoditelstvo (ekselencija)«. Prigodom proslave 50 godišnjice rada u carskoj operi dobio je od carske obitelji dirigentski štap, ukrašen briljantima. Car je kumovao njegovoj djeci. Bio je valjda jedini glazbenik, koji je postigao čast pravog carskog savjetnika.

Napravnik je bio oženjen s Olgom Šrederovom, opernom pjevačicom carske opere u Petrogradu. S njome je imao tri sina i dvije kćeri. Obitelj Napravnikova podržavala je srdačno prijateljstvo s ruskim skladateljem Petrom Il. Čajkovskim.

Jubilej tvornice Petrof u Kraljevu Gracu. God. 1864. osnovao je Petrof u Kraljevu Gracu u Češkoj tvornicu klavira, koja postoji već tri četvrti stoljeća, poznata nesamo u Češkoj nego i u inozemstvu dobrom kvalitetom najmodernijih klavira. Radnju je započeo Petrof svojim vlastitim sredstvima i svojom snagom. Prateći znanstvena iznašašća na polju klavirske proizvodnje uredio si je Petrof stručne radionice za mehaniku, zvukovni karakter i rezonancu, te boju tonova tako, te je mogao podnesti konkurenciju svih inozemnih tvorničara klavira.

Eduard Napravnik umro je u Petrogradu 10. novembra 1916. Njegova su djeca iza prevrata emigrirala u Belgiju, gdje su živjela u dosta bijednom stanju. Ma da je Napravnik našao u Rusiji drugu domovinu, pa se smatrao ruskim umjetnikom, ipak se je s ponosom nazivao Čehom.

Ravnatelj carskih kazališta u Petrogradu V. Teljakovski oslikao je u svojim »Vospominanija 1898—1917« Napravnika ovako: »Takovih ljudi, kakav je bio Napravnik, imade po kazalištima malo. S njime je mogao sarađivati svaki mladi konkurent. Za njega je vazda na prvom mjestu bila ruska opera, onda tek on sam. Ako si je zaželio nekada da ravna »Dubrovskoga« ili da postavi na scenu »Francescu da Rimini«, to mu se ne može zamjeriti. Napravik je bio kristalno čist. U njega nije bilo ni truna zavisti, reklame, uzdizanja nad druge ili nastojanja da se svojim izuzetnim položajem okoristi. Kod njega je bila moguća svaka evolucija u operi, samo ako je bila vrijedna. S njim se je dalo raspravljati i diskutovati. Bio je pravi majstor i pravi čovjek«. Monografije o Napravniku napisaše P. Vejmarn (1881.), N. Findenzejn (1898.) i K. Walter (1914.), dok o njemu dosta pišu M. Ivanov (»Istorija muzykalnogo rozvitia Rossii«), P. Perepelycin (»Muziykalnij slovar«), Rimski-Korsakov (»Letopis mojej muzykalnoj žizni«), V. Teljakovski (»Vospominanija 1898—1917), Češichin (»Istorija ruskoj opery«), A. Pošlišil (»Československa duševni armada na Rusi«). **Dr. K. D.**

Jacques Serres, čuveni francuski čelista, priredio je dne 16. XII. 1939. koncert u Dubrovniku. Prije toga koncertovao je u Beogradu.

Saradnici „Sv. Cecilije" u god. 1939.

Augustin Josip, zborovodja, Zagreb. **Babarović Ivo**, nadžupnik, Nerežišće **Barlè Janko**, kanonik Zagreb. **Bersenjev A. P.**, muzičar, Stara Zagora (Bugarska). **Bučar Franjo**, dr. gimn. profesor u m. Zagreb. **Canjuga Anselmo**, o. kapucin,, Osijek. **Dočkal Kamilo**, dr. Mons., prelat, kanonik, Zagreb. **Dominis V.**, kapelnik i orguljaš, Koprivnica. **Dugan Franjo**, profesor muzičke akademije, Zagreb. **Dukat Vladoje**, zemalj. škol. nadzornik u m., Zagreb. **Franković Ivan** o. franjevac, Jerusalem. **Glibotić Ivan dr.**, gimn. profesor, Sinj. **Goglia Antun dr.**, kr. banski savjetnik u m., Zagreb. **Grdan Miroslav**, o., franjevac, Metz. **Ivšić Matija M.**, nadarbenik, zač. prisjednik, sveučilišni lektor, Zagreb. **Kirn Jelisava s.**, učiteljica glazbe, Sarajevo. **Kokot Ivan**, gimn. profesor, koralista, Zagreb. **Kolarić Mirko**, učitelj glazbe, Zagreb. **Korner Jeronim**, duh. pomoćnik kod sv. Marka, Zagreb. **Kornfeind Eugen**, vjeroučitelj u m., zač. prisjednik, Zagreb. **Krajanski Ernest**, dr., odvjetnik, Varaždin. **Kučinić Viktor**, vlasnik tvrtke Maruzzi, Zagreb. **Kuharec Ivan**, muzičar, New Jersey. **Lučić Franjo**, profesor muzičke akademije, Zagreb. **Luževič Franjo**, zborovodja, orguljaš, Vukovar. **Magdalenić Miroslav**, profesor nadb. gimnazije, Zagreb. **M. Z. dr.**, muzičar, Zagreb. **Mihoković Ivan**, muzičar, orguljaš, Valpovo. **Miranov Ladislav**, profesor muzičke akademije, Zagreb. **Neusiedler Lujza**, pretsjednica Cecilijina društva, Bosanski Brod. **Odak Krsto**, profesor muzičke akademije, Zagreb. **Pečnjak Krešimir**, kanonik, Zagreb. **Pleteš Ladislav**, nadoficijal Suzora, Zagreb. **Plevnik Ivan**, bogoslov, Split. **Preprek Stanislav**, učitelj, Petrovaradin. **Puklavec Franjo**, tajnik, Petrovaradin. **Sokol Bernardin dr.**, profesor, Badija. **Selak Kosta**, župnik, Janjina. **Sertić Nikola**, vjeroučitelj, Zagreb. **S. S. S.** redovnica kćeri Božje ljubavi, Petrinja. **Šlik Miroslav**, muzičar, Zagreb. **Taclik Rudolf**, ravnatelj grad. glazb. zavoda, Karlovac. **Vajs Josef dr.**, profesor universiteta u m., Prag. **Vidaković Albe**, svećenik, pitomac više škole za crkv. glazbu, Rim. **Vranić Ante**, dirigent graf. orkestra mandolinista i gitarista, Zagreb. **Vupora Pankracije**, o., franjevac, Zagreb. **Zaninović Antonin**, o., dominikanac, Split. **Židovec Franjo**, nastavnik gradjanske škole, Zagreb.